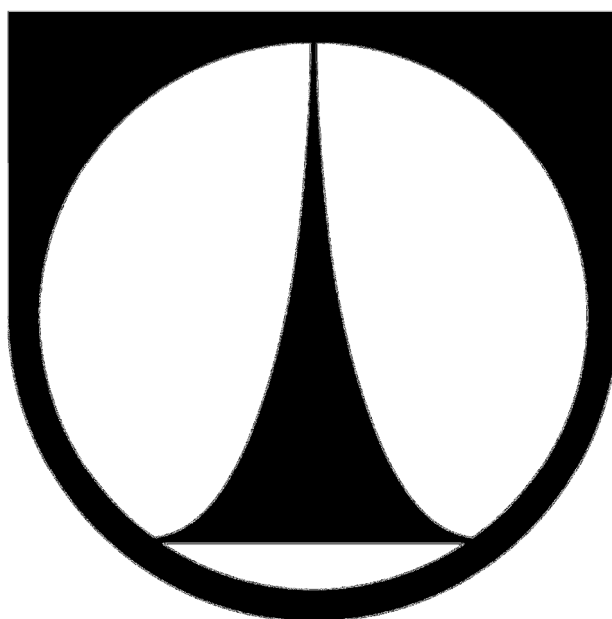

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Ekonomická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2013

Bc. Marta Maxová

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Ekonomická fakulta

Studijní program: **N 6208 – Ekonomika a management**
Studijní obor: **Podniková ekonomika**

Inflace a nezaměstnanost v ČR a rozvinutých ekonomikách s dopadem na podnikovou sféru

Inflation and Unemployment in the Czech Republic and in developer economies with an impact at the Business sector

DP – EF – KEK 2013 - 43

Bc. Marta Maxová

Vedoucí práce: Ing. Iva Nedomlelová Ph.D., katedra ekonomie

Konzultant: Ing. Hana Reslová, Český statistický úřad Liberec

Počet stran: 122

Počet příloh: 4

Datum odevzdání: 4. 5. 2013

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Marta Maxová**
Osobní číslo: **E10000248**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Podniková ekonomika**
Název tématu: **Analýza vývoje nezaměstnanosti a inflace v České republice
a v rozvinutých ekonomikách s dopadem na podnikovou sféru**
Zadávací katedra: **Katedra ekonomie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Stanovení cílů práce, formulace výzkumných předpokladů, případně hypotéz
2. Metodologicko-teoretické přístupy k problematice nezaměstnanosti a inflace
3. Analýza vývoje nezaměstnanosti a inflace v ČR, SRN a Irsku s dopadem na podnikovou sféru
4. Formulace závěrů, ověření výzkumných předpokladů, případně hypotéz

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: **65 normostran**

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

HOLMAN, R. Dějiny ekonomického myšlení. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, 539 s. ISBN 80-7179-380-9.

KOMÁREK, L. Stav výzkumu Phillipsovy křivky. Finance a úvěr. 2001, roč. 51, č.7/8, s. 430-432. ISSN 0015-1920.

MACH, M. Makroekonomie II: Pro magisterské (inženýrské) studium 1.a 2. část. 3.vyd.(dotisk) Slaný: Melandrium, 2001. ISBN 80-86175-18-9.

MANKIW, N. Gregory. Macroeconomics. 4th ed. New York: Worth Publishers, 1999. ISBN 1-57259-644-9.

SOUKUP, J. et al. Makroekonomie. 2.aktualizované vydání. Praha: Management Press, 2010. ISBN 978-80-7261-219-2.

SPĚVÁČEK, V. et al. Makroekonomický vývoj České republiky v letech 1996-2004. Politická ekonomie. 2006, roč.54 č. 2, s. 147-169. ISSN 0032-3233.

Elektronická databáze článků ProQuest (knihovna.tul.cz).

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Iva Nedomlelová, Ph.D.

Katedra ekonomie

Konzultant diplomové práce:

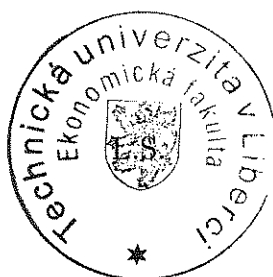
Ing. Hana Reslová

ČSÚ Liberec

Datum zadání diplomové práce: **31. října 2012**

Termín odevzdání diplomové práce: **4. května 2013**

doc. Dr. Ing. Olga Hasplová
děkanka

prof. Ing. Jiří Kraft, CSc.
vedoucí katedry

V Liberci dne 31. října 2012

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

V Liberci dne 4. 5. 2013

Bc. Marta Maxová

Poděkování

Chtěla bych touto cestou poděkovat vedoucí diplomové práce Ing. Ivě Nedomlelové Ph.D. za její lidský přístup a především za hodnotné poznámky i náměty k dalšímu vývoji při tvorbě mé práce.

Anotace

Diplomová práce se zabývá analýzou vývoje nezaměstnanosti a inflace v ČR v letech 2000 - 2011. Pozornost je věnována identifikaci hlavních determinant, které ovlivňovaly tyto makroekonomické ukazatele ve sledovaném období. Dosažené hodnoty nezaměstnanosti a inflace v ČR jsou porovnány s hodnotami naměřenými v jednotlivých státech EU i za EU jako celek. Vývoj obou veličin v ČR je konfrontován s jejich vývojem v SRN a Irsku. Prověřuje se také existence inverzního vztahu obou makroekonomických ukazatelů v ekonomice uvedených zemí a zvláštní pozornost je věnována posunům Phillipsovy křivky v jiném než inverzním směru. Zároveň je proveden rozbor vývoje zaměstnanosti a inflace v podnikové sféře ČR, SRN i Irska společně s identifikací stěžejních odvětví jednotlivých ekonomik. Vývoj inflace a zaměstnanosti v určujícím odvětví ČR je analyzován z hlediska jejich dopadu na celkové hodnoty nezaměstnanosti a inflace dosažené v ČR.

Klíčová slova

Automobilový průmysl, hrubý domácí produkt, hrubá přidaná hodnota, inflace, nezaměstnanost, Phillipsova křivka, pracovní síla, primární, sekundární a terciární sektor, zaměstnanost.

Annotation

This thesis deals with analysis the evolution of Unemployment and Inflation in the Czech Republic in 2000 - 2011. Attention is paid to identification of the main determinants that affect these macroeconomic indicators in the period. The achieved values of unemployment and inflation in the Czech Republic are compared with the values measured in the individual EU member states as well as with the EU as a whole. The development of both variables in the Czech Republic is confronted with their development in Germany and Ireland. It verifies the existence of an inverse relationship between the two macroeconomic indicators in the economy of these countries and special attention is paid to the Phillips curve shifts in a different direction than the reverse. There was made an analysis of trends in employment and inflation in the corporate sector of the Czech Republic, Germany and Ireland, together with the identification of the key sectors of economies. The evolution of inflation and employment in determining sector of the Czech Republic is analysed in terms of their impact on the overall unemployment rate and inflation achieved in the country.

Key Words

The Automotive Production, the Gross Domestic Product, the Gross Value Added, Inflation, Unemployment, the Phillips Curve, Labor Force, Primary, Secondary and Tertiary sector, Employment.

Seznam obrázků	13
Seznam tabulek	15
Seznam zkratk	16
Úvod	17
1. Nezaměstnanost	19
1.1 Základní pojmy, definice nezaměstnanosti a její měření	19
1.2 Členění nezaměstnanosti	21
1.3 Okunův zákon	23
1.4 Přirozená míra nezaměstnanosti a její příčiny	24
1.4.1 Faktory určující úroveň přirozené míry nezaměstnanosti	25
1.5 Náklady nezaměstnanosti	26
1.6 Přínosy nezaměstnanosti	27
1.7 Zjišťování nezaměstnanosti	28
2. Inflace	29
2.1 Měření změn cenové hladiny v ekonomice	29
2.1.1 Index spotřebitelských cen (CPI)	30
2.1.2 Index cen průmyslových výrobců (PPI)	31
2.1.3 Harmonizovaný index spotřebitelských cen (HICP)	31
2.1.4 Deflátor HDP (IPD)	32
2.2 Míra inflace	32
2.2.1 Ukazatelé míry inflace	33
2.2.2 Členění inflace podle dosahovaných hodnot	34
2.2.3 Členění inflace podle míry očekávání	34
2.2.4 Členění inflace podle jejích prvotních zdrojů	35
2.3 Poptávková a nabídková inflace	35
2.3.1 Poptávková inflace	35
2.3.2 Nabídková inflace	36

2.4	Nominální a reálné veličiny – klasická dichotomie	36
2.5	Náklady inflace	38
2.5.1	Náklady anticipované inflace	38
2.5.2	Náklady neanticipované inflace	39
2.5.3	Náklady hyperinflace	39
2.6	Užitečnost inflace	40
3.	Vztah nezaměstnanosti a inflace	41
3.1	Mzdová Phillipsova křivka	42
3.2	Phillipsova křivka	43
3.3	Posuny Phillipsovy křivky - model očekávání	44
3.3.1	Model adaptivního očekávání	44
3.3.2	Model racionálního očekávání	46
3.4	Posuny Phillipsovy křivky - nabídkové šoky	46
4.	Analýza vývoje nezaměstnanosti a inflace v České republice v letech 2000 - 2011	48
4.1	Hospodářský vývoj v letech 1996 - 2011	48
4.2	Analýza vývoje nezaměstnanosti	50
4.2.1	Pracovní síla - vliv demografických faktorů	50
4.2.2	Pracovní síla - vliv sociálních faktorů	51
4.2.3	Pracovní síla - ekonomická participace	52
4.2.4	Pracovní síla - cizinci	53
4.2.5	Pracovní síla - vzdělanost	54
4.2.6	Vývoj zaměstnanosti	54
4.2.7	Zaměstnanost - odvětvová struktura ekonomiky	55
4.2.8	Zaměstnanost a podniková sféra podle vlastnictví	57
4.2.9	Zaměstnanost a regionální struktura trhu práce	58

4.2.10	Zaměstnanost a výše mezd	59
4.2.11	Analýza vývoje nezaměstnanosti	61
4.2.12	Dlouhodobá nezaměstnanost	62
4.2.13	Regionální nezaměstnanost	64
4.2.14	Vzdělanost nezaměstnaných	65
4.2.15	Nezaměstnanost ČR v porovnání s EU	66
4.3	Analýza vývoje inflace	67
4.3.1	Vývoj spotřebitelských cen	67
4.3.2	Vývoj cen výrobců	68
4.3.3	Vývoj cen dovozů	69
4.3.4	Vývoj kurzu koruny	70
4.3.5	Vývoj inflace	71
4.3.6	Míra inflace ČR v porovnání s EU	76
4.4	Analýza vztahu nezaměstnanosti a inflace v ČR v letech 2000 - 2011	77
5.	Vývoj inflace a nezaměstnanosti v SRN a Irsku	80
5.1	Vývoj nezaměstnanosti a inflace v SRN	80
5.1.1	Vývoj míry nezaměstnanosti SRN	81
5.1.2	Vývoj míry inflace v SRN	82
5.1.3	Vztah nezaměstnanosti a inflace v SRN	82
5.1.4	Porovnání vývoje míry nezaměstnanosti a inflace v SRN a v ČR	83
5.2	Vývoj nezaměstnanosti a inflace v Irsku	85
5.2.1	Vývoj míry nezaměstnanosti v Irsku	85
5.2.2	Vývoj míry inflace v Irsku	86
5.2.3	Vztah nezaměstnanosti a inflace v Irsku	87
5.2.4	Porovnání vývoje míry nezaměstnanosti a inflace v Irsku a v ČR	87

6.	Vývoj inflace a zaměstnanosti v podnikové sféře ČR, SRN a Irska	90
6.1	Zaměstnanost a inflace v sektorech ČR	90
6.2	Význam jednotlivých odvětví ČR	92
6.3	Zaměstnanost a inflace v sektorech SRN	94
6.4	Význam jednotlivých odvětví SRN	96
6.5	Zaměstnanost a inflace v sektorech Irska	98
6.6	Význam jednotlivých odvětví Irska	100
6.7	Vývoj nezaměstnanosti a inflace v automobilovém průmyslu ČR	101
7.	Závěr	106
	Seznam použité literatury	111
	Seznam příloh	118
Příloha A	Klíčové makroekonomické indikátory, část 1	119
Příloha B	Klíčové makroekonomické indikátory, část 2	120
Příloha C	Příspěvky odvětví k růstu hrubé přidané hodnoty, část 1	121
Příloha D	Příspěvky odvětví k růstu hrubé přidané hodnoty část 2	122

Seznam obrázků

Obr. 1 Původní mzdová Phillipsova křivka.....	42
Obr. 2 Phillipsova křivka s očekáváním.....	45
Obr. 3 Meziroční změny vybraných ukazatelů v ČR v letech 1996 - 2011	49
Obr. 4 Meziroční změny pracovní síly podle věku v ČR 2000 - 2011.....	51
Obr. 5 Vývoj obyv. v produkt. věku, prac.síly a ekonom.participace v ČR 2000 - 2011	52
Obr. 6 Cizinci v ČR v letech 2000 - 2011 (bez azylantů).....	53
Obr. 7 Pracovní síla podle vzdělání – meziroční změny, ČR 2000 - 2011	54
Obr. 8 Vývoj zaměstnanosti a produktivity práce v ČR 2000 - 2011	55
Obr. 9 Vývoj podílu podniků na HPH podle vlastnictví v ČR 2000 - 2010	57
Obr. 10 Vývoj regionální zaměstnanosti ČR v letech 2000, 2008 a 2011	58
Obr. 11 Vývoj průměrných mzdových nákl., hrubé mzdy a počtu zaměst. v ČR 2000 - 2011	59
Obr. 12 Vývoj meziročních změn hrubých mezd a míry inflace v ČR 2000 - 2011.....	60
Obr. 13 Vývoj reálných mezd a produktivity práce v ČR 2000 - 2011	61
Obr. 14 Vývoj nabídky práce a poptávky po práci v ČR 2000 - 2011	61
Obr. 15 Vývoj míry nezam. a míry dlouhodobé nezam. v ČR 2000 - 2011	63
Obr. 16 Nezaměstnaní a poměr nezam.nad 12 měsíců v ČR 2000 - 2011.....	64
Obr. 17 Nezaměstnaní po krajích v ČR, rok 2000,2008 a 2011	64
Obr. 18 Podíl nezaměstnaných podle vzdělání v ČR v letech 2000 - 2011	65
Obr. 19 Míra nezaměst. a dlouhodobé nezaměst. podle zemí v EU rok 2011.....	66
Obr. 20 Míra inflace a vývoj spotřebitelských cen v ČR 2000 - 2011	67
Obr. 21 Meziroční změna spotřeb.cen vybraných komodit v ČR 2000 - 2011	68
Obr. 22 Meziroční průměrné změny cen výrobců v ČR v letech 2000 - 2011.....	69
Obr. 23 Meziroční změna cen vybraných skupin dovozů v ČR 2000 – 2011	70
Obr. 24 Vývoj kurzu CZK k EUR a USD (střed, průměr za rok) 2000 - 2011	71
Obr. 25 Meziměsíční míra inflace po čtvrtletích v ČR v letech 2000 - 2011.....	72
Obr. 26 Vývoj regulovaných a spotřeb. cen a čisté inflace v ČR 2000 - 2011.....	73
Obr. 27 Míra inflace (HICP) v ČR a zemích EU 2001, 2008 a 2011.....	76
Obr. 28 Vývoj míry inflace (HICP) v ČR a EU v letech 2000 - 2011	77
Obr. 29 Vývoj míry nezaměstnanosti a inflace v ČR v letech 2000 - 2011	78

Obr. 30 Phillipsova křivka ČR v letech 2000– 2011	78
Obr. 31 Body nezaměstnanosti a inflace v ČR po čtvrtletích v letech 2009 – 2011	79
Obr. 32 Vývoj růstu HDP, míry nezaměst. a inflace v SRN 2000 - 2011	80
Obr. 33 Vývoj míry nezaměst. a dlouhodobé nezaměst. v SRN 2000 - 2011	81
Obr. 34 Phillipsova křivka v SRN v letech 2000 – 2011	83
Obr. 35 Vývoj měr nezaměst. a dlouhodobé nezaměst. v ČR a SRN 2000 - 2011	84
Obr. 36 Vývoj měr inflace (HICP) v ČR a SRN a čisté inflace v ČR 2000 – 2011	84
Obr. 37 Vývoj měr inflace (HICP) v ČR a Irsku a čisté inflace v ČR 2000 – 2011	85
Obr. 38 Vývoj míry nezaměst. a dlouhodobé nezaměst. v Irsku 2000 – 2011	86
Obr. 39 Phillipsova křivka v SRN v letech 2000 – 2011	87
Obr. 40 Vývoj nezaměst. a dlouhodobé nezaměst. v ČR a Irsku 2000 – 2011	88
Obr. 41 Vývoj inflace (HICP) v ČR a SRN a čisté inflace v ČR 2000 – 2011	88
Obr. 42 Vývoj zaměstnanosti jednotlivých sektorů ČR v letech 2000 – 2011	90
Obr. 43 Meziroční průměrné změny cen výrobců v ČR v letech 2000 – 2011	91
Obr. 44 Podíl příspěvků sektorů na růstu HPH a vývoj HPH v ČR 2000 – 2011	92
Obr. 45 Vývoj podílu odvětví na vývozech ČR v letech 2000 – 2011	94
Obr. 46 Vývoj zaměstnanosti jednotlivých sektorů a celkové zaměstnanosti v SRN v letech 2000 – 2011	95
Obr. 47 Vývoj cen výrobců SRN v letech 2000 - 2011	96
Obr. 48 Vývoj příspěvků sektorů na HPH a vývoj HPH v SRN 2000 - 2011	97
Obr. 49 Vývoj zaměstnanosti sektorů a celkové zaměstnanosti v Irsku v letech 2000 - 2011	98
Obr. 50 Vývoj cen výrobců Irsku v letech 2000 – 2011	99
Obr. 51 Vývoj příspěvků sektorů na HPH a vývoj HPH v Irsku v letech 2000 – 2011	100
Obr. 52 Vývoj výroby automobilů kategorie M1 a N1 v ČR v letech 2000 – 2011	102
Obr. 53 Vývoj celkové produkce ČR a AP v letech 2000 – 2011	102
Obr. 54 Vývoj zaměstnanosti celkové, ve zprac.průmyslu a AP ČR v letech 2000 – 2011	103
Obr. 55 Vývoj změny cen vybraných komodit pro AP v letech 2000 – 2011	104
Obr. 56 Vývoj změny cen výrobců AP, zpracovatelského průmyslu a celkové produkce ČR v letech 2000 – 2011	105

Seznam tabulek

Tab. 1 Meziroční změny pracovní síly o sociální aspekty v ČR v letech 2000 - 2011	52
Tab. 2 Meziroční změny podílu sektorů na HPH a podílu zaměstnanosti v sektorech ČR 2000 - 2005	56
Tab. 3 Meziroční změny podílu sektorů na HPH a podílu zaměstnanosti v sektorech ČR 2006 - 2011	57
Tab. 4 Příspěvky odvětví na růst HPH v ČR v letech 2000 - 2011.....	93
Tab. 5 zobrazuje příspěvky jednotlivých odvětví s podrobnějším členěním služeb na tvorbě HPH v SRN.	
<i>Tab. 5 Podíly odvětví na růstu HPH v SRN v letech 2000 - 2011</i>	<i>97</i>
Tab. 6 Podíly odvětví na růstu HPH v Irsku v letech 2000 - 2011	101

Seznam zkratek

AP	Automobilový průmysl
CPI	Index spotřebitelských cen
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
HICP	Harmonizovaný index spotřebitelských cen
HDP	Hrubý domácí produkt
HPH	Hrubá přidaná hodnota
ILO	Mezinárodní organizace práce – International Labor Organization
IPD	Deflátor HDP
NAIRU	Přirozená míra nezaměstnanosti - Non Accelerating Inflation rate of Unemployment
PPI	Index cen průmyslových výrobců
SRN	Spolková republika Německo
VŠPS	Výběrové šetření pracovních sil

Úvod

Nezaměstnanost a inflace se řadí k nejzákladnějším makroekonomickým problémům společnosti. S růstem nezaměstnanosti klesá důchod populace, snižuje se tak poptávka po statcích a zdroje v hospodářství nejsou plně využívány. Nezaměstnaným osobám a jejich rodinám se snižuje životní standard, a dlouhotrvající nezaměstnanost může přivodit nezaměstnaným psychické problémy, nebo zvýšit trestnou činnost. S růstem inflace klesá koupěschopnost peněz. Především vysoká neanticipovaná inflace přináší problémy podnikům i soukromým osobám při jejich rozhodování o další podnikatelské i investiční činnosti, protože ve společnosti panuje nejistota ohledně budoucího vývoje inflace. Proto se hospodářské politiky, které mají snahu o dosažení ekonomické stability země, zaměřují na snížení a udržení nezaměstnanosti na její přirozené míře při zachování co nejpríjemnějších hodnot stabilní inflace.

V teoretické části této práce je pozornost nejprve věnována nezaměstnanosti. Jsou zde vymezeny základní pojmy s nezaměstnaností související a definovány způsoby jejího měření, členění i možnosti zjišťování aktuální výše tohoto ukazatele v ekonomice. Dále je zmíněn pojem přirozená míra nezaměstnanosti a identifikují se faktory, které determinují její výši. Jsou zde uvedeny i náklady a přínosy, které s sebou nezaměstnanost nese. Následující kapitola je věnována vývoji cenové hladiny ve společnosti - inflaci. Jsou v ní charakterizovány jednotlivé nástroje měření změn cenové hladiny. Pozornost se také soustředí na míru inflace a její ukazatele. Vymezují se zde pojmy nabídkové a poptávkové inflace. Závěr kapitoly o inflaci popisuje náklady i přínosy, které v souvislosti s inflací ve společnosti nastávají. Poslední kapitola teoretické části práce se věnuje vztahu mezi nezaměstnaností a inflací, který je znám pod pojmem Phillipsova křivka. Zde je pozornost věnována původní mzdové Phillipsově křivce a její upravené inflační verzi. Následně jsou identifikovány její posuny vlivem inflačních očekávání i nabídkových šoků.

Cílem diplomové práce je analýza vývoje nezaměstnanosti a inflace v ČR v letech 2000 - 2011 a identifikace hlavních příčin, které je ovlivňují. Je zde provedena komparace dosažených hodnot míry nezaměstnanosti i její dlouhodobé části a míry inflace s hodnotami dosaženými v jednotlivých státech EU i v EU jako celku. K porovnání vývoju

obou veličin jsou také vybráni dva zastupitelé rozvinutých ekonomik Evropy, a to Spolková republika Německo, která je hlavním zahraničním partnerem ČR a také nejsilnější ekonomikou EU, a Irsko, které je podobně jako ČR malou otevřenou ekonomikou se silným vývozem i dovozem, a které čelilo závažným problémům spojeným s celosvětovou hospodářskou krizí. Část práce je tedy věnována analýze nezaměstnanosti a inflace v obou těchto zemích a porovnání vývoje obou zmiňovaných veličin s jejich vývojem v ČR. Dále se zde ověřuje vztah nezaměstnanosti a inflace ve všech zmiňovaných ekonomikách pomocí Phillipsových křivek a zabývá se jejich posuny mimo inverzní směr.

Poslední kapitola praktické části se věnuje rozboru vývoje inflace a zaměstnanosti v podnikové sféře ČR, SRN i Irska, a určuje zde také jejich stěžejní odvětví. V závěru této kapitoly jsou analyzovány zaměstnanost a cenové změny vstupů i výstupů odvětví automobilového průmyslu, jako nejvýznamnějšího odvětví ČR, a jejich vliv na celkový vývoj nezaměstnanosti a inflace v ČR.

V práci jsou řešeny následující výzkumné otázky:

- 1) Existuje inverzní závislost mezi nezaměstnaností a inflací v ČR, SRN a Irsku?
- 2) Je vývoj nezaměstnanosti a inflace v ČR srovnatelný s vývojem nezaměstnanosti a inflace v SRN a Irsku?
- 3) Měla zaměstnanost a inflace dosažená v automobilovém průmyslu rozhodující dopad do nezaměstnanosti a inflace ČR?

1. Nezaměstnanost

„*Recese je, když je nezaměstnaný Váš soused, deprese je, když jste nezaměstnaný vy.*“

H. S. TRUMAN¹

Nezaměstnanost je významný makroekonomický, sociální a politický problém, se kterým se, přímo či nepřímo, setkávají miliony lidí na celém světě. Většina lidí se ztrátou zaměstnání pocítí snížení jejich životního standardu, ale také psychologické problémy spojené s pocitem nedostatečného společenského uplatnění.

Je tedy samozřejmé, že nezaměstnanost je mnohokrát zmiňované téma politických debat. Ekonomické studie nezaměstnanosti pomáhají odhalovat její příčiny i vyhodnotit možnosti vlivu různých hospodářských politik na vývoj nezaměstnanosti.²

1.1 Základní pojmy, definice nezaměstnanosti a její měření

Populace se člení podle ekonomické aktivity na **ekonomicky aktivní** a **ekonomicky neaktivní** obyvatelstvo.

Ekonomicky aktivní obyvatelstvo – pracovní síla (L) jsou osoby starší 15 let³, které splňují podmínky k zařazení do kategorií zaměstnaní (E) nebo nezaměstnaní (U).

Zaměstnaní jsou osoby, které mají ve sledovaném období placené zaměstnání. Mezi zaměstnané řadíme i pracovníky pracující ve vlastní firmě nebo vojáky.⁴

¹ KADEŘÁBKOVÁ, B. *Úvod do makroekonomie Neoklasický přístup*. Vyd. Praha: C. H. BECK, 2003, s. 162. ISBN 80-7179-788-X.

² MANKIW, Gregory N. *Makroekonomie*. 4th.ed., New York: Worth Publishers, 1999, s. 579. ISBN 1-57259-644-9.

³ Tato věková hranice je v různá pro různé země. Např. v USA je stanovena na 16 let.

⁴ TULEJA P., et al. *Základy makroekonomie*. Computer Press, a.s., 2008, s. 133, ISBN80-251-0952-6.

Nezaměstnaným je obecně označován ten, kdo je práce schopný, pracovat chce, ale je bez práce a práci si aktivně hledá. Z důvodu mezinárodního srovnávání se pro měření nezaměstnanosti vychází z definic Mezinárodní organizace práce (ILO). Aby byl konkrétní jedinec považován za nezaměstnaného, nesmí mít placené zaměstnání ani se sebe zaměstnávat, musí práci aktivně hledat⁵ a musí být připraven do práce nastoupit okamžitě nebo do 14 dnů⁶.

Do kategorie **Ekonomicky neaktivní obyvatelstvo** se řadí:

- osoby mladší 15 let
- nezaměstnané osoby důchodového věku
- ženy na mateřské dovolené
- ženy pečující o děti v domácnosti
- jinak neaktivní obyvatelstvo v produktivním věku

Každý den dochází k přesunu obyvatelstva z jedné kategorie do druhé i uvnitř kategorií - zaměstnaní mění zaměstnání (aniž by se stali nezaměstnanými) nebo přichází o práci, nezaměstnaní práci naleznou a podobně. Vzhledem k výše uvedeným přesunům lze rozlišovat změnu zaměstnanosti a nezaměstnanosti.

Míru nezaměstnanosti (u) lze potom vypočítat jako podíl nezaměstnaných k pracovní síle v procentech, jak uvádí vzorce (1.1) a (1.2):

$$u = U / (E + U) * 100 \quad (1.1)$$

Protože $E + U = L$, lze také psát

$$u = \frac{U}{L} * 100 \quad (1.2)$$

⁵ Aktivním hledáním práce se rozumí, že osoba je evidovaná na úřadu práce, nebo jiné soukromé zprostředkovatelně práce, hledá práci přímo v podnicích, využívá inzerce, snaží se založit vlastní firmu, nebo shání zaměstnání jiným způsobem.

⁶ LIŠKA V. a kol., *Makroekonomie*. 2.vyd., Praha: PROFESIONAL PUBLISHING, 2004, s. 426, ISBN 80-86419-54-1.

E	je počet zaměstnaných
L	je pracovní síla
U	je počet nezaměstnaných
u	je míra nezaměstnanosti

Vedle výše uvedené „obecné“ míry nezaměstnanosti je možné zjišťovat i další osobité míry nezaměstnanosti, jako např. podle věku, pohlaví, národností a podobně.

Pro zhodnocení situace na trhu práce se používá také ukazatel **míra ekonomické aktivity obyvatelstva neboli míra participace (l)**, kterou lze vypočítat jako podíl aktivního obyvatelstva k počtu osob v produktivním věku, viz vzorec (1.3):

$$l = L/F * 100 \quad (1.3)^7$$

l	je míra participace
L	je pracovní síla
F	je počet osob v produktivním věku

Pokles míry ekonomické aktivity může být způsoben např. stárnutím populace a může také poukazovat na určité problémy na trhu práce.

1.2 Členění nezaměstnanosti

Nezaměstnanost vzniká z mnoha důvodů. Zpravidla rozlišujeme podle jejích příčin tři hlavní typy: frikční, strukturální a cyklickou nezaměstnanost.

Frikční nezaměstnanost je dočasná a také v podstatě nevyhnutelná. Dochází k ní z toho důvodu, že nezaměstnaní potřebují určitou dobu na hledání nového místa, potom co ztratí, nebo dobrovolně opustí minulé zaměstnání, či pokud nově anebo opětovně vstupují na trh

⁷ SOUKUP, J., et al. *Makroekonomie*. 2.aktual. vyd. Praha: MANAGEMENT PRESS, 2010. s. 35 ISBN 978-80-7261-219-2.

práce. Určitá část frikční nezaměstnanosti je dokonce žádoucí, protože umožňuje lidem nalézt si zaměstnání, ve kterém budou spokojeni. Spokojení zaměstnanci jsou výkonnější a tím stoupá výkonnost celé ekonomiky.⁸ Frikční nezaměstnanost se zahrnuje do přirozené míry nezaměstnanosti.

Ke **strukturální nezaměstnanosti** dochází v souvislosti se změnami na trhu práce v důsledku rozvoje či zániku firem v jednotlivých oblastech, podnikajících v různých odvětvích ekonomiky. Tak vzniká rozdíl v poptávce po zaměstnancích s určitou kvalifikací a schopnostmi na jednotlivá pracovní místa a existující kvalifikací pracovníků nabízejících práci, ale také rozdílný objem práce nabízené a poptávané v jednotlivých krajích⁹. Do strukturální nezaměstnanosti se zahrnuje také nezaměstnanost **sezónní**, ke které dochází důsledkem sezónních výkyvů v poptávce po práci, jako například v zemědělství či stavebnictví. Vzhledem k tomu, že rekvalifikace či přestěhování se z jedné oblasti do druhé trvá obvykle delší dobu, má strukturální nezaměstnanost delší trvání než nezaměstnanost frikční a je proto také závažnějším problémem.

S pojmem strukturální nezaměstnanosti se pojí problematika **kvalifikační mezery**. Kvalifikační mezera představuje rozdíl mezi současnou kvalifikací pracovníků a kvalifikací požadovanou pro nově vznikající pracovní místa. Ve vyspělých ekonomikách má tato mezera tendenci se zvětšovat, což souvisí s růstem odvětví služeb a informačních technologií. Pokud se kvalifikační mezera zvětšuje, zvyšuje se i strukturální nezaměstnanost.¹⁰ Podobně jako frikční, tak i strukturální nezaměstnanost je součástí přirozené míry nezaměstnanosti, protože k ní dochází, i když ekonomika operuje na potenciálu (nebo nad ním). Z toho důvodu je vzhledem k neustálým změnám na trhu práce nevyhnutelná.

⁸ MANKIW, Gregory N. *Macroeconomics*, s.136

⁹ HENDERSON, Vernon J., William POOLE. *Principles of Macroeconomics*. Lexington: D. C. Heath and Company, 1991., s. 248 ISBN 0-669-14493-2.

¹⁰ TULEJA P., et al. *Základy makroekonomie*, s.137

Skutečná míra nezaměstnanosti nebývá na úrovni přirozené míry nezaměstnanosti, ale kolísá kolem její hodnoty. Rozdíl mezi skutečnou a přirozenou mírou nezaměstnanosti se nazývá **cyklická nezaměstnanost**. K cyklické nezaměstnanosti dochází vlivem kolísání rovnovážného objemu produkce a cen, kdy se ekonomika se nachází v **recesní produkční mezeře**.¹¹

Velikost cyklické nezaměstnanosti lze vypočítat pomocí **Okunova zákona**, který vyjadřuje vztah mezi cyklickou nezaměstnaností a produkční mezerou.

1.3 Okunův zákon

Autorem tohoto zákona je americký ekonom Arthur M. Okun, který zkoumal odchylky reálného a potenciálního produktu a jejich možnou souvislost s odchylkami skutečné a přirozené míry nezaměstnanosti ve Spojených státech amerických. Výsledky tohoto výzkumu zveřejnil v článku *Potential GNP: Its Measurement and Significance* v roce 1962. Okunův zákon lze zapsat pomocí vzorce, viz (1.4):

$$u = u^* - \Phi[(Y/Y^*) * 100 - 100] \quad (1.4)$$

u je skutečná míra nezaměstnanosti

u^* nepřirozená míra nezaměstnanosti

Y je skutečný produkt

Y^* je potenciální produkt

Φ koeficient míry citlivosti odchylky skutečné míry nezaměstnanosti od přirozené míry nezaměstnanosti v závislosti k odchylce skutečného a potenciálního produktu (Y/Y^*).

¹¹ TULEJA P., et al. *Základy makroekonomie*, s. 138

Velikost koeficientu Φ^{12} vyjadřuje, o kolik procent se musí zvýšit skutečný produkt, aby se skutečná míra nezaměstnanosti (vyšší než přirozená míra) snížila o 1 %¹³.

1.4 Přirozená míra nezaměstnanosti a její příčiny

Podle keynesiánské koncepce, v souvislosti s dynamickými pohyby na trhu práce lidé ztrácí, či nachází práci nebo se stávají ekonomicky neaktivními apod. a v ekonomice je vždy určitá část pracovní síly bez zaměstnání - nějaká nezaměstnanost je tedy v ekonomice nejen přirozená, ale i nutná. Hospodářská politika namířená na stimulaci poptávky je proti této **přirozené míře nezaměstnanosti** neúčinná. Ekonomika k ní spěje v dlouhém období.¹⁴

Podle monetaristické (či neoklasické) teorie je pojem **přirozená míra nezaměstnanosti** spojen s konceptem amerického ekonoma Milтона Friedmana – NAIRU (Non Accelerating Inflation rate of Unemployment). Podle tohoto pojetí lze přirozenou míru nezaměstnanosti určit podle sledovaného období, ve kterém je stabilní inflace. Přirozená míra nezaměstnanosti je taková míra, která nezvyšuje ani nesnižuje inflaci.¹⁵

Přirozená míra nezaměstnanosti se v čase vyvíjí. Její hodnota se mění v závislosti na tom, jak kolísá míra nalezení práce a míra ztráty pracovních míst. Statistickým zjišťováním je dokázáno, že se výše přirozené míry nezaměstnanosti ve všech ekonomikách zvyšuje.¹⁶

¹² Nejčastěji se uvádí jeho výše = 0,4, což znamená, že pokud chceme snížit nezaměstnanost o 1%, musí produkt vzrůst cca o 2,5%.

¹³ MACH, M., *Makroekonomie II*, str. 258

¹⁴ ŽÁK, M., *Hospodářská politika*. 1.vyd. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2007, s. 17. ISBN978-80-86730-04-2.

¹⁵ KLIKOVÁ, CH., I. KOTLÁN a kol. *Hospodářská politika: teorie a praxe*. 2.vyd. Ostrava: SOKRATES, 2006., s. 92. ISBN 80-86572-37-4.

¹⁶ KADERÁBKOVÁ, B. *Úvod do makroekonomie Neoklasický přístup*, s. 175

1.4.1 Faktory určující úroveň přirozené míry nezaměstnanosti

Jedním z faktorů, který determinuje úroveň přirozené míry nezaměstnanosti, je **demografická skladba obyvatelstva země a její vývoj**. Pokud se zvýší v pracovní síle země poměr mladých lidí, u kterých bývá zpravidla vyšší frikční nezaměstnanost, přirozená míra nezaměstnanosti v zemi má tendenci se zvyšovat.¹⁷

Dalším z činitelů zvyšujících úroveň přirozené míry nezaměstnanosti je **pojištění osob v nezaměstnanosti**, kdy propuštění pracovníci pobírají po určitou dobu k dávkám v nezaměstnanosti ještě další peněžní prostředky jako náhradu mzdy, čímž se snižuje náhlý finanční nedostatek po propuštění ze zaměstnání. Pojištění v nezaměstnanosti nemá ale pouze negativní důsledky. Nezaměstnaní si novou práci mohou déle vybírat, což vede k efektivnějšímu spojení pracovníka s prací a tím k vyšší produktivitě práce.¹⁸

Na výši přirozené míry nezaměstnanosti působí také státem garantovaná nebo uzákoněná **minimální mzda**, protože v tom případě zaměstnavatelé nejsou ochotni zaměstnávat více pracovníků probírajících minimální mzdu, kteří jsou obvykle méně zdatní a méně zkušení. Tím se snižuje možnost nalezení práce právě pro tuto skupinu pracovníků a přirozená míra nezaměstnanosti se zvyšuje.¹⁹

Dalším determinantem ovlivňujícím výši přirozené míry nezaměstnanosti je **efektivnostní mzda**. Teorie efektivností mzdy říká, že firmy zachovávají mzdy na vyšší úrovni, než je rovnovážná mzda na trhu práce, aby snížily fluktuaci pracovníků a motivovaly je k vyšší produktivitě práce. Důsledkem vyšších reálných mezd je ale snižování míry nalezení práce a tím i nárůst nezaměstnanosti.²⁰

Existuje více teorií o efektivnostní mzdě. První je důležitá především pro rozvojové země - lépe placení zaměstnanci mají možnost lépe se vyživovat, a proto jsou výkonnější.

¹⁷ KADEŘÁBKOVÁ, B. *Úvod do makroekonomie Neoklasický přístup*, s. 176

¹⁸ MANKIW, Gregory N. *Principles of Economics. 2th ed.*, Fort Worth: Harcourt College Publishers, 2001, s. 589. ISBN 0-03-025951-7.

¹⁹ MANKIW, Gregory N. *Principles of Economics.*, str. 591

²⁰ SOUKUP, J., et al. *Makroekonomie*, s.293

Firmy jsou proto ochotny svým zaměstnancům vyplácet vyšší mzdy. Další teorie říká, že vyšší mzdy snižují fluktuaci pracovníků a tím snižují firmě náklady na nábor a zaškolení nových pracovníků. Třetí teorie efektivnostní mzdy se opírá o tvrzení, že firma vyplácející vyšší než rovnovážnou mzdu si snižuje nepříznivý výběr při náboru nových pracovníků. Vyšší nabízená mzda tak následně zvyšuje průměrnou kvalitu její pracovní síly a tím i produktivitu práce. Čtvrtá teorie praví, že vyšší mzda zvyšuje produktivitu práce. Firma tak motivuje své zaměstnance, aby zvýšili své pracovní úsilí a nehazardovali s možností propuštění. Výsledkem všech těchto teorií je vyplácená vyšší reálná mzda, než je její rovnovážná úroveň a v důsledku toho i k nárůstu nezaměstnanosti.²¹

Hystereze na trhu práce se opírá o teorii insiderů a outsiderů. Insideré mají vytvořený vztah k firmě, disponují určitými dovednostmi a v důsledku toho mají lepší vyjednávací sílu sjednat si (i s pomocí odborů) vyšší mzdu apod. Zatímco outsideré jsou lidé mimo firmu a vyšší mzda ve firmě stanovená snižuje jejich možnost najít si zaměstnání. Čím déle zůstanou tyto pracovníci dlouhodobě nezaměstnaní, tím menší je jejich šance práci si najít, protože se postupně snižuje jejich kvalifikace a oni ztrácí možnost své znalosti prohlubovat. Následkem je zvýšení přirozené míry nezaměstnanosti.²²

Výši přirozené míry nezaměstnanosti determinuje také **tempo růstu jednotlivých odvětví ekonomiky**. V kladném slova smyslu ji též ovlivňuje **rekvalifikační systém**, nebo systém přesné a včasné **evidence volných pracovních míst**.²³

1.5 Náklady nezaměstnanosti

Nezaměstnanost představuje plýtvání zdroji. Nezaměstnaní by svou prací přispívali k tvorbě důchodu společnosti, ale to se neděje. Pokud je nezaměstnanost vyšší než je její přirozená míra, ekonomika není na potenciálu a náklady spojené s touto nezaměstnaností

²¹ MANKIW, Gregory N. *Macroeconomics*, s.144

²² SOUKUP, J., et al. *Makroekonomie*, s.301

²³ MACH, M., *Makroekonomie II*, s. 263

představují celý výstup, který by nezaměstnaní vytvořili, pokud by pracovali. A nejedná se o malé částky. Podle Okunova zákona, pokud se nezaměstnanost zvýší o 1 % nad její přirozenou míru, důchod společnosti je nižší o cca 2 – 3 %! A k této ztrátě ještě přispívají dávky nezaměstnaným, které zvyšují vládní transfery.

Další náklady nezaměstnanosti jsou spojené se snížením hodnoty lidského kapitálu. Lidský kapitál vyjadřuje souhrn znalostí, dovedností a schopností nabytých každým jedincem společnosti ve škole či v zaměstnání. Pokud se člověk stane nezaměstnaným, jeho znalosti a dovednosti se snižují úměrně s dobou, po kterou bude nezaměstnán.

Dlouhodobá nezaměstnanost dále zvyšuje především společenské a psychické náklady, které jsou spojené se ztrátou důstojnosti a sebeúcty dlouhodobě nezaměstnaného. Tyto náklady je sice obtížné změřit, ale ze společenského hlediska mohou přesahovat ztráty finanční. Některé skupiny nezaměstnaných řeší svůj nižší příjem kriminální činností, a jejich stíhání a trest přináší další celospolečenské náklady.²⁴

1.6 Přínosy nezaměstnanosti

Přínosy nezaměstnanosti lze shledávat ve vyšší produktivitě práce, pokud má nezaměstnaný možnost dobře si svou novou práci vybrat a nepřijme hned první nabízené pracovní místo. Část nezaměstnanosti je vyvolána zaváděním nových technologií, které vyžadují přizpůsobení pracovní síly. Nezaměstnanost tak umožňuje pracovní síle reagovat na technologický pokrok, který je pro společnost příznivý. Z výše uvedených příkladů plyne, že v některých případech nezaměstnanost přispívá k lepší alokaci zdrojů a následně ke zvýšení efektivnosti celé ekonomiky.²⁵

²⁴ LIŠKA V. a kol., *Makroekonomie*, s. 433

²⁵ LIŠKA V. a kol., *Makroekonomie*, s. 434

1.7 Zjišťování nezaměstnanosti

Údaje o nezaměstnanosti a její struktuře jsou získávány ze dvou základních zdrojů, a to z výběrového šetření pracovní síly (VŠPS), které provádí Český statistický úřad a z registru nezaměstnaných, který je pořizován oblastními úřady práce. Výběrovým šetřením pracovní síly jsou zjišťovány údaje o nezaměstnanosti podle definice vydané Mezinárodní organizací práce (International Labor Organization) za účelem mezinárodního porovnávání. Toto šetření je prováděno kontinuálně na vybraném vzorku domácností za celou ČR. Zjištěné údaje se následně přepočítávají na celou populaci ČR. V registru nezaměstnaných lze najít také informace o dlouhodobé nezaměstnanosti, o počtu nezaměstnaných podle délky trvání a také o dávkách vyplácených nezaměstnaným.²⁶ Vzhledem k rozdílnosti zdrojů se zjištěné publikované údaje od sebe mohou navzájem lišit.

²⁶JURAJDA, Š. a D. Münch. Understanding Long-Term Unemployment in the Czech Republic. *Finance a úvěr*. Praha: Karlova univerzita v Praze ve spolupráci s MFCR, 2003, roč. 53, č. 1 a 2, s. 11-30. ISSN 0015-1920.

2. Inlace

„Inlace je vždy a všude peněžní jev.“

M. FRIEDMAN²⁷

Inlace je definována jako růst všeobecné cenové hladiny, při kterém dochází ke snižování kupní síly peněz. Představuje jeden z nejzávažnějších nerovnovážných stavů v ekonomice.²⁸ Patří také k jevům vysoce sledovaným širokou veřejností, protože ovlivňuje život každého jednotlivce. Velmi výrazně působí také na rozhodování firem a výrazně ovlivňuje ekonomickou rovnováhu země. Především neočekávaná nebo příliš vysoká míra inflace, která bývá vyvolána neúměrným zvyšováním peněz v oběhu, znamená závažné problémy pro makroekonomickou stabilitu s dopadem na výši reálného produktu či nezaměstnanosti. Ohrožuje fungování cenového systému a zpravidla si vyžaduje zásah centrální banky.²⁹

2.1 Měření změn cenové hladiny v ekonomice

Inlace odráží změny cenové hladiny v ekonomice. Vývoj cenové hladiny měříme pomocí implicitních cenových indexů. Indexy zachycují změny cen zboží a služeb mezi dvěma časovými obdobími, kdy zboží i služby mají v indexu své váhy. Tyto váhy vycházejí ze struktury vynaložených výdajů. Celý index je potom vypočítán váženým průměrem.³⁰

²⁷KADERÁBKOVÁ, B. *Úvod do makroekonomie Neoklasický přístup*, s. 116

²⁸ SOUKUP, J., et al. *Makroekonomie*, s.306

²⁹ Tamtéž s. 326

³⁰ TULEJA P., et al. *Základy makroekonomie.*, s. 27

2.1.1 Index spotřebitelských cen (CPI)

Index spotřebitelských cen je jeden z nejčastěji používaných nástrojů pro zjišťování změn všeobecné cenové hladiny v ekonomice. Pomocí tohoto indexu se vypočítávají relativní cenové změny spotřebních košů, které obsahují vybrané zboží a služby nakupované domácnostmi. V ČR jsou tyto koše tvořeny cca 800 položkami, které jsou rozděleny do 12 skupin, kdy každá položka či skupina položek má na celé období platnosti stálou váhu (stanovenou v základním období) v rámci spotřebního koše.

K výpočtu CPI se používá **Laspeyresův cenový index**³¹, který porovnává výdaje za produkci základního období v cenách běžného období s výdaji za produkci v základním období v cenách základního období³², viz vzorec (2.1):

$$CPI = \frac{\sum \frac{P_t}{P_0} \cdot P_0 q_0}{\sum P_0 q_0} \cdot 100 \quad (2.1)$$

P_t je cena statku v běžném období

P_0 je cena statku v základním období

$P_0 q_0$ je fixní váha – spotřební koš s vahou základního období³³

Výhodou tohoto indexu je jeho jednoduchost, která umožňuje zjišťovat změnu cenové hladiny i v krátkých intervalech – např. měsíčních. Jeho nevýhoda spočívá v tom, že spotřební koše zůstávají v platnosti se stejnými položkami po dlouhé období (od roku 2007 se spotřební koš bude vzhledem k harmonizaci v EU aktualizovat po pěti letech, před rokem 2007 to bylo v intervalu pěti až sedmi let), ačkoli skutečná spotřeba domácností se v čase mění. Do výpočtu tak nejsou zahrnuty nové výrobky, které se mohou výrazně podílet na výdajích domácností a jejich ceny obvykle rostou rychlejším tempem. Následkem toho může dojít ke zkreslení. Podobně je tomu i při substituci dražších statků

³¹ Autorem indexu je německý ekonom Etienne Laspeyres, který jej zformuloval v r. 1871.

³² TULEJA P., et al. *Základy makroekonomie.*, s. 28

³³ SOUKUP, J., et al. *Makroekonomie*, s. 311

levnějšími, nebo při snížení spotřeby. Tato úspora či nahrazení následně vyvolá zdání nižší inflace. K nadhodnocení inflace zase může dojít, když se s růstem příjmu domácností, lidé více orientují na výrobky vyšší kvality, které jsou samozřejmě dražší³⁴. Ke **skryté inflaci** dochází, když se začne naopak zhoršovat kvalita statků na trhu nebo při pseudoinovaci, která nemění užité vlastnosti statků.³⁵

2.1.2 Index cen průmyslových výrobců (PPI)

Podobně jako CPI, je PPI také kalkulován pomocí košů s pevnými vahami, ve kterých jsou zastoupeny jednotlivé položky. Ale zde se jedná o položky spotřebovávané průmyslovými výrobci, zemědělci, stavebními firmami apod. Jednotlivé položky pro výpočet indexu cen výrobců představují suroviny, polotovary, služby apod. Změna cen výrobců obvykle naznačuje budoucí změnu spotřebitelských cen. Porovnáním výsledků CPI a PPI lze rozpoznat, zda je eventuální růst cenové hladiny způsoben výsledkem tlaku na straně agregátní poptávky nebo nabídky.³⁶

Mezi další důležité indexy se řadí **index cen stavebních prací**, **index tržních služeb** a **index cen dovozu a vývozu**.

2.1.3 Harmonizovaný index spotřebitelských cen (HICP)

Po vstupu ČR do EÚ se na základě evropského pokynu sleduje také tzv. **Harmonizovaný index spotřebitelských cen (HICP)**. Tento index je významným měřítkem Evropské unie, protože pomáhá měřit vývoj inflace členských států. Vývoj inflace měřený tímto indexem je také kritériem vstupu do měnové unie.³⁷

³⁴ SOUKUP, J., et al. *Makroekonomie*, s.316

³⁵ TULEJA P., et al. *Základy makroekonomie.*, s. 117

³⁶ Tamtéž s.29

³⁷ SOUKUP, J., et al. *Makroekonomie*, s.315

2.1.4 Deflátor HDP (IPD)

Dalším nástrojem pro měření cenové hladiny je **deflátor HDP (IPD)**. Tento index posuzuje ceny všech statků vyprodukovaných v dané ekonomice. Lze jej vypočítat jako podíl nominálního a reálného HDP pomocí Paascheho cenového indexu³⁸, viz vzorec (2.2):

$$IPD_t = \sum p_t q_t / \sum p_0 q_t * 100 \quad (2.2)$$

p_t je cena výrobku nebo služby v běžném období

p_0 je cena výrobku nebo služby v nultém období

q_t je váha výrobku či služby

Výhodou deflátoru HDP je, že jeho koše obsahují veškeré výrobky či služby vyprodukované v ekonomice a váhy jednotlivých produktů jsou proměnlivé. Odstraňuje tak nevýhody CPI i PPI, ale jeho výpočet je složitější. Nevýhodou je čtvrtletní zpoždění, se kterým statistické úřady zveřejňují údaje o HDP. Další nevýhoda spočívá v tom, že IPD nezahrnuje ceny statků importovaných, zatím co CPI a PPI je zahrnují.³⁹

2.2 Míra inflace

Míra inflace vyjadřuje tempo růstu cenové hladiny v ekonomice mezi obdobími. Míru inflace lze vypočítat pomocí vzorce (2.3):

$$\pi = (P_{t+1} - P_t) / P_t \cdot 100 \quad (2.3)$$

π je míra inflace

P_t je cenová hladina aktuálního období

³⁸ Index navrhl německý ekonom Hermann Pasche v roce 1874

³⁹ TULEJA P., et al. *Základy makroekonomie.*, s. 27

P_{t+1} je cenová hladina příštího období⁴⁰

Vypočtená hodnota míry inflace závisí na tom, který index jsme pro kalkulaci úrovně cenové hladiny byl použit. Základy výpočtů CPI, IPD nebo HICP se od sebe liší, tudíž i výsledky jednotlivých indexů budou mít poněkud rozdílné hodnoty a podobně i z nich vypočítaná míra inflace.

2.2.1 Ukazatelé míry inflace

Průměrná míra inflace (I_b) se vypočte pomocí metody klouzavého průměru procentních změn cenových hladin za posledních dvanáct měsíců proti průměru procentních změn cenových hladin předchozích dvanácti měsíců, viz vzorec (2.4):

$$I_b = \left[\frac{I_t + I_{t-1} + I_{t-2} + I_{t-3} + \dots + I_{t-11}}{I_{t-12} + I_{t-13} + I_{t-14} + I_{t-15} + \dots + I_{t-24}} \right] * 100 \quad (2.4)$$

kde I_t je cenový index v konkrétním měsíci t .

Meziroční míra inflace vyjadřuje procentní změnu cenové hladiny mezi stejnými měsíci dvou let. Porovnáním meziroční cenové hladiny stejných měsíců se vyloučí sezónní vlivy.

Meziměsíční míra inflace udává procentuální změnu v míře inflace mezi dvěma po sobě jdoucími měsíci.⁴¹

Dalším způsobem vyčíslení míry inflace, který je důležitý především pro transformující se ekonomiky, jsou čistá, jádrová a korigovaná míra inflace.

Tyto údaje jsou velmi důležité především pro centrální banku dané ekonomiky, která tak může sledovat cenové změny v hospodářství, bez působení vlivů, které centrální banky ovlivnit nemohou.

⁴⁰ KADEŘÁBKOVÁ, B. *Úvod do makroekonomie Neoklasický přístup*, s. 118

⁴¹ SOUKUP, J., et al. *Makroekonomie*, s. 313

Čistá míra inflace se zjišťuje na základě údajů zúženého spotřebitelského koše, většinou bez státem regulovaných cen.

Jádrová míra inflace (Core inflation) je sezónně očištěná a také nezahrnuje vliv regulovaných cen.

Korigovaná míra inflace se vypočítává nad celým spotřebitelským košem s vyloučením regulovaných cen a některých položek.⁴²

2.2.2 Členění inflace podle dosahovaných hodnot

Inflaci lze členit podle dosahovaných hodnot na následující stupně:

Mírná inflace, která je charakterizována mírou inflací v řádu jednociferných hodnot. Důvěra v měnu při ní není ohrožena.

Pádivá inflace se vyznačuje vyšší míry inflace v řádu desítek procent a důvěra v měnu je ohrožena.

Hyperinflace znamená míru inflace v řádu tisíců procent. Je provázena zhroucením měny, jejímž řešením je měnová reforma.

Ve vyspělých ekonomikách je za přijatelnou považovaná inflace v rozmezí 2 - 4 % ročně.⁴³

2.2.3 Členění inflace podle míry očekávání

Pokud se inflace v ekonomice objeví, ekonomické subjekty ji brzy zahrnou do svých očekávání a počítají s ní při uzavírání obchodních smluv. Podle míry očekávání členíme

⁴² KADEŘÁBKOVÁ, A. a kol. *ROČENKA KONKURENCESCHOPNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY 2006 - 2007*. Praha3:Linde nakladatelství s.r.o., 2007, s. 380. ISBN 80-86131-64-5.

⁴³ KLIKOVÁ, CH., I. KOTLÁN a kol. *Hospodářská politika: teorie a praxe*, s. 94

inflaci na anticipovanou - očekávanou a neanticipovanou - neočekávanou. Neanticipovanou míru inflace lze vypočítat jako rozdíl inflace skutečné a anticipované.

2.2.4 Členění inflace podle jejích prvotních zdrojů

Podle prvotních zdrojů lze členit inflaci na inflaci „taženou poptávkou“ (demand-pull inflation) a na inflaci „taženou náklady“ (cost-push inflation). Toto rozdělení ale není zcela přesné - většinou nevzniká inflace pouze na straně nabídky nebo poptávky, ale obsahuje rysy obou typů.⁴⁴

2.3 Poptávková a nabídková inflace

2.3.1 Poptávková inflace

Poptávková inflace nastává v důsledku nepřetržitého nadměrného růstu agregátní poptávky, ke kterému může docházet především z důvodu snahy o trvalé udržování míry nezaměstnanosti pod její přirozenou mírou - **nadměrně expanzivní fiskální politika**, nebo snahou krýt výrazné rozpočtové deficity vlády „tištěním“ peněz - **nadměrně expanzivní monetární politika**. Oba případy jsou spojeny s nadbytečným, trvalým růstem množství peněz v oběhu.⁴⁵ Toto tvrzení čerpá především z **Fisherovy verze kvantitativní teorie**, ze které vyplývá, že pokud vzroste nabídka peněz v ekonomice, musí se také zvýšit její cenová úroveň.

Poptávková inflace je také spojená se snahou přizpůsobení mezd - s inflačním očekáváním. Lidé budou inflaci v dalších letech očekávat a budou tlačit na zaměstnavatele ke zvýšení mezd, aby se jejich reálná mzda nesnižovala. Pokud bude inflace v dalších

⁴⁴ LIŠKA V. a kol., *Makroekonomie*, s. 412

⁴⁵ MACH, M., *Makroekonomie II*, s. 281

letech pokračovat, budou se ceny i mzdy zvyšovat a může tak dojít k **inflační spirále ceny - mzdy**.⁴⁶

2.3.2 Nabídková inflace

K inflaci způsobené ze strany nabídky dochází vlivem poklesu agregátní nabídky. Za tímto snížením agregátní nabídky lze vidět především zvýšení mzdových sazeb nebo cen základních surovin. Proto se tato inflace nazývá také inflací taženou náklady. Při tomto stavu ekonomiky má produkt tendenci spíše klesat, čímž dochází ke **stagflaci** (nulový ekonomický růst provázený růstem inflace) nebo ke **stumpflaci** (pokles produktu společně s růstem inflace). Pokud po tomto nabídkovém šoku dojde k intervenci vlády - zvýšení vládních výdajů či snížení daní apod., může se i tato nabídková inflace vlivem inflačních očekávání změnit v inflaci setrvačnou, díky **inflační spirále náklady - ceny**.⁴⁷

2.4 Nominální a reálné veličiny – klasická dichotomie

Všechny proměnné v ekonomice lze členit do dvou skupin - na nominální a reálné. Nominální proměnné jsou měřeny v peněžních jednotkách a reálné ve fyzických jednotkách (reálný HDP = množství vyprodukovaných výrobků a služeb, reálné mzdy = množství zboží či služeb, které lze nakoupit za každou hodinu práce, atd.). V klasické teorii jiné síly potom ovlivňují reálné proměnné a jiné zase nominální. Nominální veličiny jsou ovlivňovány především nabídkou peněz, která je ale vysoce neúčinná ve vztahu k reálným veličinám. Tato nezávislost reálných veličin na monetárních změnách v ekonomice se nazývá **neutralita peněz**.⁴⁸

⁴⁶ LIŠKA V. a kol., *Makroekonomie*, s. 409

⁴⁷ LIŠKA V. a kol., *Makroekonomie*, s. 411

⁴⁸ MANKIW, Gregory N. *Macroeconomics*, s.186

Pomocí míry inflace lze nominální a reálné veličiny rozlišovat. Nominální veličiny se měří v aktuálních cenách a důsledkem toho jsou ovlivňovány možnými změnami cenové hladiny. Při přepočtu z nominálních veličin na reálné je nominální veličina od vlivu inflace očištěna. Vztah mezi nominálními a reálnými veličinami je možné zapsat rovnicí (2.6):

$$I_R = I_N / I_C \cdot 100 \quad (2.6)$$

I_R je index reálné veličiny

I_N je index nominální veličiny

I_C je index cenové hladiny⁴⁹

V rozvinutých ekonomikách již běžně dochází k přizpůsobování nominálních veličin míře inflace - k indexaci (valorizaci). Valorizují se sociální dávky i důchody, dlouhodobé smlouvy o výši mezd či o nájemném připojením inflační doložky. Při těchto jednáních jsou důležitá inflační očekávání – racionálně se chovající subjekty při uzavírání dlouhodobých smluv nepočítají se skutečnou, ale s **očekávanou mírou inflace**. Nominální úrokovou míru lze potom ze vztahu mezi reálným úrokem, nominálním úrokem a očekávanou mírou inflace vypočítat pomocí následující rovnice:

$$1 + i = (1 + r) \cdot (1 + \pi^e) \quad (2.7)$$

i je nominální úroková míra

r je reálná úroková míra

π^e očekávaná míra inflace⁵⁰

Při sledování vývoje míry inflace a nominálních úrokových sazeb v jednotlivých zemích lze pozorovat, že v zemích s vyšší mírou inflace jsou vyšší i nominální úrokové míry. To znamená, že při uzavírání půjček či úvěrů se do výše nominálních úrokových měr započítává předpokládaná míra inflace, aby reálný výnos z úroků neklesal. V krátkém období, kdy se mzdy a ceny nemohou okamžitě přizpůsobovat a predikce výše budoucí

⁴⁹ SOUKUP, J., et al. *Makroekonomie*, s. 320

⁵⁰ tamtéž, s. 323

inflace není naprosto přesná, se cenová změna do výše úroku nemusí promítnout v plné výši. V dlouhém období je ale reálná úroková sazba téměř neměnná, protože se nominální úroková sazba plně přizpůsobí výši inflace. Vliv míry inflace na výši nominální úrokové míry se nazývá **Fisherův efekt** podle ekonoma Irvinga Fishera, který jako první tento vztah studoval.⁵¹

2.5 Náklady inflace

Zisky a náklady inflace závisí na výši neanticipované míry inflace nikoliv na inflační míře jako takové. Pokud by lidé uměli míru inflace přesně odhadovat, potom by změna míry inflace nemohla způsobit přesun bohatství od dlužníka k věřiteli a naopak.⁵²

2.5.1 Náklady anticipované inflace

Náklady „ošoupaných podrážek“ souvisí s růstem nominálních úroků v bankách při růstu míry inflace. Čím více roste míra inflace, tím více se zvyšuje i nominální úrok. Následkem dojde ke zdánlivému růstu nákladů spojených s držbou peněz. Proto lidé nechávají na účtech více peněz a finanční hotovost pro transakční účely jsou nuceni vyzvedávat častěji.

Přeceňovací náklady jsou náklady, které ekonomické subjekty musí vynaložit na tisk nových ceníků a katalogů a na přeceňování svých výrobků obecně. Čím rychleji roste míra inflace, tím častěji musí své výrobky přeceňovat, aby vyrovnaly ztrátu spojenou se snižující se kupní silou peněz.

Náklady neefektivní alokace zdrojů jsou spojeny s variabilitou relativních cen. Čím vyšší je míra inflace, tím vyšší je variabilita relativních cen a tím hůře se ekonomickým subjektům daří správně určovat reálné ceny vstupů a následně i výstupů.

⁵¹ MANKIW, Gregory N. *Principles of Economics*, s.640

⁵² HENDERSON, Vernon J., William POOLE. *Principles of Macroeconomics*. s. 413

Náklady spojené s **vyšším zdaněním** souvisí s tím, že daňové zákony s mírou inflace nepočítají a zdaňují nominální příjmy, jejichž reálná hodnota s růstem míry inflace klesá.

Nepříjemnosti spojené s častou změnou cenové úrovně vyjadřují potíže spojené s plánováním nebo rozhodováním o výši částek příjmu, které může jedinec spotřebovat hned a jakou část si má spořit na důchod a podobně.⁵³

2.5.2 Náklady neanticipované inflace

Náklady neanticipované inflace jsou mnohem škodlivější než náklady inflace stálé, očekávané. Patří sem **náklady spojené s přerozdělováním bohatství**. Pokud je neanticipovaná inflace vyšší než anticipovaná, dlužníci platí relativně nižší částky při splácení svých dluhů a tím jsou proti věřitelům ve výhodě, a naopak.

Neanticipovaná inflace vyšší než očekávaná také může poškozovat **jedince s pevnými důchody**. V tomto smyslu se jedná především o důchodce či ženy na mateřské dovolené, jejichž příjmy jsou valorizovány podle rozhodnutí vlády do výše anticipované inflace. Pokud je neanticipovaná inflace záporná, tito lidé mají relativně vyšší příjmy a v nevýhodě je stát.

Náklady spojené s vysokou nejistotou - Pokud je míra neanticipované inflace vysoká, bývá také velmi proměnlivá a tím se zvyšuje nejistota dlužníků i věřitelů. Lidé místo dlouhodobých smluv preferují krátkodobé. Může tak docházet k odkládání nebo utlumení investic, což snižuje budoucí ekonomický růst země.⁵⁴

2.5.3 Náklady hyperinflace

Když peníze ztrácí svou hodnotu velmi rychlým tempem, projevují se veškeré náklady

⁵³ MANKIW, Gegory N. *Macroeconomics*, s. 177

⁵⁴ MANKIW, Gegory N. *Macroeconomics*, s. 178

inlace větší mírou. Ekonomické subjekty ztrácí důvěru v měnu. Místo peněz se ke směně začínají používat jiné statky. Obchoduje se barterovým způsobem nebo se obchody uzavírají v zahraničních měnách. Hyperinflace také postihuje **daňovou výtěžnost** země, protože mezi vyčíslením daně a jejím zaplacením se může kupní síla peněz velmi snížit. Jediným východiskem z hyperinflace je potom zhroucení měny následované měnovou reformou.⁵⁵

2.6 Užitečnost inflace

Mírná, stabilní míra inflace (obvykle do 2%) pomáhá udržovat nezaměstnanost na nižší úrovni. V případě finančních problémů mohou firmy prostě vyplácet svým zaměstnancům nevalorizované mzdy a jejich reálné náklady se tím sníží. V situaci s nulovou inflací by byly nuceny propouštět.

Nulová inflace může vyvolat deflační vývoj se zápornými reálnými úrokovými sazbami. Deflační vývoj může vyústit v deflační spirálu, kdy dochází ke snížení agregátní poptávky - lidé odkládají nákupy na pozdější dobu s vidinou dalšího poklesu cen. Tento stav potom může vyústit v dlouhodobou recesi. Proto se většina centrálních bank zaměřuje na cílování inflace – udržování stabilní inflace na nízkých hodnotách.⁵⁶

⁵⁵ tamtéž, s. 180

⁵⁶ SOUKUP, J., et al. *Makroekonomie*, s. 330

3. Vztah nezaměstnanosti a inflace

Žádný z kompromisů mezi cíli hospodářských politik není tak závažný jako ten mezi nezaměstnaností a inflací. Riziko, že expanzivní měnová či fiskální politika snižující úroveň nezaměstnanosti může zároveň zvýšit inflaci, je široce diskutované, podobně jako fakt, že snaha o snížení inflace pomocí restriktivní měnové či fiskální politiky může současně míru nezaměstnanosti zvýšit.⁵⁷

Jako první zkoumal a následně zveřejnil možný vztah mezi nezaměstnaností a inflací ve svém článku „**The statistical relationship between employment and inflation**“, publikovaném v časopise *International Labour Statistics* v roce 1926, významný ekonom Irving Fisher.⁵⁸

Větší popularitu si ale získal výzkum na podobné téma, zveřejněný v roce 1958 Novozélandským ekonomem a statistikem A. W. Phillipsem v časopise *Economica*, November 1958 pod názvem „**The Relation Between Unemployment and the Rate of Change of Money Wage Rates in the United Kingdom, 1861 - 1957**“, jelikož byl tento článek otisknut v době, kdy ekonomové i vlády hledali cesty ke snižování nezaměstnanosti. Podle Keynesovy teorie, která byla v té době uplatňována, bylo možné pomocí stimulace agregátní poptávky dosáhnout plné zaměstnanosti bez hrozby inflace. Zveřejněný článek ale ukazoval něco jiného a stal se tak významným, že křivka, která znázorňovala inverzní vztah mezi nezaměstnaností a změnou výše nominálních mezd, dostala jméno po svém autorovi - **Phillipsova křivka**.⁵⁹

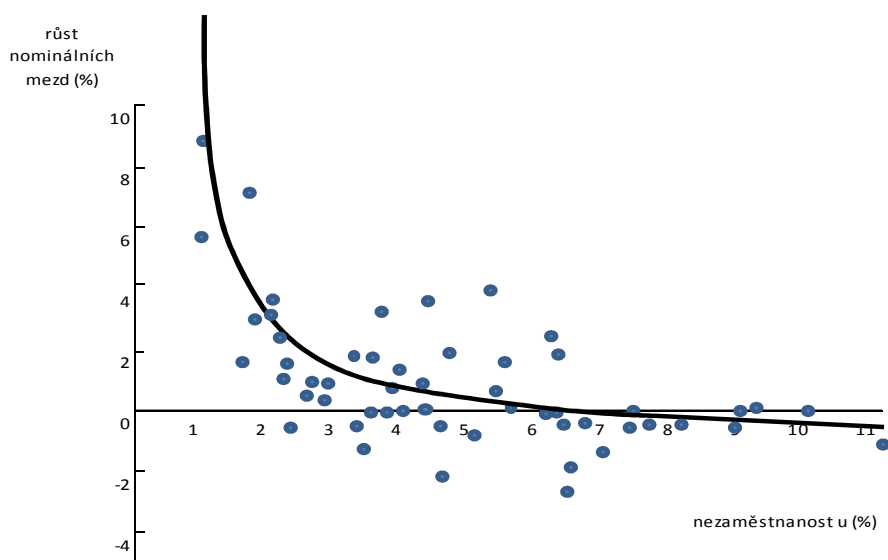
⁵⁷ HENDERSON, Vernon J., William POOLE. *Principles of Macroeconomics*. s. 517

⁵⁸ MACH, M., *Makroekonomie II*, s. 266

⁵⁹ HOLMAN, R. *Makroekonomie. Středně pokročilý kurz*. 1.vyd. Praha: C. H. Beck, 2004. s. 301. ISBN 80-7179-764-2.

3.1 Mzdová Phillipsova křivka

A. W. Phillips ve výše uvedeném článku zveřejnil empirický výzkum vztahu změn nominálních mzdových sazeb a míry nezaměstnanosti za téměř stoleté období ve Velké Británii. Na základě tohoto výzkumu zkoncipoval závěr o dlouhodobém, stabilním, inverzním vztahu mezi mírou změny nominálních mezd a mírou nezaměstnanosti. Vznikla tak domněnka, že vždy existuje možnost volby mezi dvěma ekonomickými zly – mzdovou inflací a nezaměstnaností.⁶⁰ Původní mzdovou Phillipsovu křivku znázorňuje obr. 1.

Obr. 1 Původní mzdová Phillipsova křivka

Zdroj: vlastní zpracování⁶¹

Z Phillipsovy křivky lze také vyčíst, že nezaměstnanost nemůže klesnout na nulu, protože vždy existuje nějaká frikční nezaměstnanost a klesne-li míra nezaměstnanosti na 2%, míra růstu nominálních mezd se začne prudce zvyšovat. Ukazuje se, že nominální mzdové sazby reagují zpožděně na změny v cenové úrovni - trhy se nečistí okamžitě. Je třeba, aby nejprve vzrostla míra nezaměstnanosti nad úroveň přirozené míry nezaměstnanosti,

⁶⁰ HOLMAN, R. *Makroekonomie. Středně pokročilý kurz*, s. 301

⁶¹ PHILLIPS, A. W. *The Relation between Unemployment and the Rate of Change of Money Wage Rates in the United Kingdom, 1861-1957*. *Economica*. November 1958, vol. 26, no. 100, s. 283-299. Dostupný z: <http://www.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1468-0335.1958.tb00003.x/pdf>

a teprve následně začnou nominální mzdové sazby růst, jak je vidět ve vzorci (3.1).⁶²
Mzdovou Phillipsovu křivku lze formálně zapsat následujícím vzorcem:

$$gw = \varepsilon \cdot (u^* - u) \quad (3.1)$$

gw je tempo růstu nominálních mezd

ε je koeficient citlivosti změny míry nominálních mezd k procentní změně skutečné míry nezaměstnanosti⁶³

3.2 Phillipsova křivka

Původní mzdová Phillipsova křivka vyvolala mnoho výzkumů na toto téma. Autory jednoho z nich byli ekonomové P. A. Samuelson a R. M. Solow, kteří zjišťovali Phillipsovu křivku pro ekonomiku USA v 60. letech. Původní Phillipsovu křivku ale upravili tak, že míru změny nominálních mezd zaměnili za míru inflace. Na tuto relaci působí růst produktivity práce – inflaci lze pomocí míry změny nominálních mezd vypočítat podle následujícího vzorce:

$$\pi = gw - \eta \quad (3.2)$$

π je míra inflace

gw je tempo růstu nominálních mezd

η je produktivita práce

Vzorec takto upravené Phillipsovy křivky zní:

$$\pi = \varepsilon \cdot (u^* - u) - \eta \quad (3.3)$$

⁶² KADEŘÁBKOVÁ, B. *Úvod do makroekonomie Neoklasický přístup*, s. 178

⁶³ MACH, M., *Makroekonomie II*, s. 267

3.3 Posuny Phillipsovy křivky - model očekávání

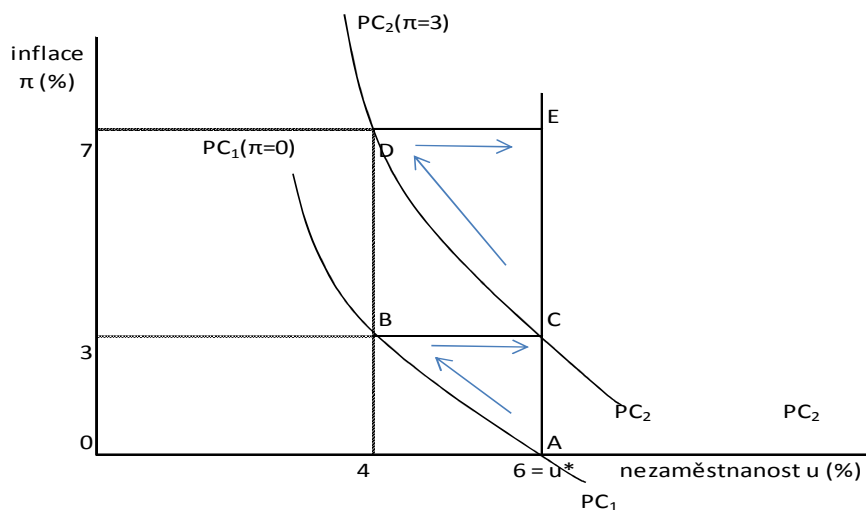
Zpočátku se zdálo, že skutečně existuje dlouhodobý inverzní vztah mezi nezaměstnaností a inflací, ale koncem 70. let a v 80. letech se začala Phillipsova křivka posunovat směrem nahoru doprava a chovala se nepředvídatelně. Ekonomové začali zkoumat, proč dochází k těmto posunům. S názorem, že za těmito posuny Phillipsovy křivky lze hledat očekávání ekonomických subjektů, přišli v roce 1968 Friedman a Phelps. Model očekávané inflace byl potom zmíněn Miltonem Friedmanem v jeho článku „The Role of Monetary Policy“ publikovaném v časopise „The American Economic Review“. A následující vývoj jejich názor potvrdil. Ekonomové se poučili, že inverzní vztah nezaměstnanosti a inflace platí pouze v krátkém období⁶⁴.

3.3.1 Model adaptivního očekávání

Milton Friedman ve výše zmíněném článku uvádí, že pracovníci při vyjednávání o vývoji mezd předpokládají budoucí míru inflace na úrovni jejích hodnot naměřených v minulém období – chovají se **adaptivně**. Snížení nezaměstnanosti pomocí stimulace poptávky, které vyvolá poptávkovou inflaci, může fungovat jen do té doby, než si pracovníci uvědomí, že všeobecná cenová hladina vzrostla. Potom budou požadovat zvýšení nominálních mezd, aby se jejich reálná mzda dostala na původní úroveň. Ačkoli růst nabídky peněžních prostředků pokračuje stejným tempem, zvyšování nominálních mezd zvrátí pokles nezaměstnanosti a ta se opět vrátí na svou původní úroveň. Míru nezaměstnanosti lze nadále snižovat jen pomocí akcelerující inflace.⁶⁵ Podobně jako pracovníci i výrobci, pokud očekávají budoucí inflaci, začnou na základě těchto předpokladů zvyšovat své prodejní ceny. Očekávaná inflace se tak mění ve skutečnou a skutečná inflace následně formuje inflaci očekávanou.

⁶⁴ HENDERSON, Vernon J., William POOLE. *Principles of Macroeconomics*, s. 517

⁶⁵ FRIEDMAN, Milton. The Role of Monetary Policy. *The American Economic Review*. 1968, vol. 58, 1. dostupný z <http://www.aeaweb.org/aer/top20/58.11-17.pdf>

Obr. 2 Phillipsova křivka s očekáváním
Zdroj: vlastní zpracování⁶⁶

Na obrázku 3 lze pozorovat, jak se vlivem stimulace agregátní poptávky nezaměstnanost krátkodobě sníží, což je vykoupeno růstem inflace. Pokud ale stimulace poptávky nebude akcelarovat, ekonomika se opět vrátí do úrovně s vyšší nezaměstnaností - na její přirozenou míru při vyšší úrovni inflace. Z toho plyne závěr, že inverzní vztah nezaměstnanosti a inflace platí pouze v krátkém období. V dlouhém období je Phillipsova křivka vertikální, na úrovni přirozené míry nezaměstnanosti. Vzorec Phillipsovy křivky rozšířený o očekávanou inflaci vypadá následovně:

$$\pi = \pi^e + [\varepsilon \cdot (u^* - u) - \eta] \quad (3.4)$$

Celková inflace je tedy složena z inflace očekávané (setrvačné) π^e a z inflace poptávkové vyjádřené vzorcem v hranaté závorce.⁶⁷

⁶⁶ MANKIW, Gregory N. *Macroeconomics*, s. 370

⁶⁷ HOLMAN, R. *Makroekonomie. Středně pokročilý kurz*, s. 312

3.3.2 Model racionálního očekávání

Stoupenci školy racionálních očekávání kritizovali výše zmíněný model, podle kterého se lidé řídí pouze minulými zkušenostmi a změna očekávané míry inflace přichází až poté, co skutečná inflace již nějakou dobu probíhá - tedy se zpožděním. Model racionálního očekávání předpokládá, že ekonomické subjekty optimálně využívají všechny dostupné zdroje informací včetně údajů o aktuální vládní politice k odhadům budoucího vývoje. Pokud lidé formují svá očekávání racionálně, potom se očekávaná inflace projeví s menším zpožděním než při adaptivním očekáváním a je přesnější. Přívrženci školy racionálních očekávání se domnívají, že při důvěryhodné hospodářské politice a racionálním očekáváním ekonomických subjektů může ke snížení inflace dojít i s mnohem menšími ztrátami.

3.4 Posuny Phillipsovy křivky - nabídkové šoky

V 80. letech se Phillipsova křivka začala pohybovat opačným směrem. Na vině byly nabídkové šoky způsobené zdražováním surovin, především ropy. Cena této suroviny se během několika let téměř zdvojnásobila. Důsledkem bylo zvýšení cen téměř všech výrobků a služeb a snížení jejich nabídky, což vyústilo v růst nezaměstnanosti. Phillipsova křivka měla pozitivní sklon.⁶⁸ Pokud by ze strany vlády nedošlo k intervenci - k posílení či oslabení agregátní poptávky, vlivem vysoké nezaměstnanosti by po určitém čase poklesly reálné mzdy, náklady by se opět snížily a v důsledku toho by klesla i inflace. Pokud by se ale vláda rozhodla snížit nezaměstnanost, vlivem stimulace agregátní poptávky by došlo k inflaci poptávkové, která by vyústila v inflaci očekávanou. Všechny tři inflace by probíhaly současně.

Moderní Phillipsova křivka je tedy závislá na třech komponentech: na očekávané inflaci π^e , na odchylkách míry nezaměstnanosti od její přirozené míry (vzorec v hranatých závorkách) a na nabídkových šocích v , viz vzorec (3.5) na straně 46.

⁶⁸ MANKIW, Gregory N. *Principles of Economics*, s. 718

$$\pi = \pi^e + [\varepsilon \cdot (u^* - u)] + v \quad (3.5)$$

Složení aktuální míry inflace napovídá, s jakou nezaměstnaností bude spojena. Při očekávané inflaci je nezaměstnanost na své přirozené míře. Pokud jde o poptávkovou inflaci, míra nezaměstnanosti se vychyluje pod její přirozenou míru. Nákladová inflace je naopak spojena s mírou nezaměstnanosti vyšší, než je její přirozená úroveň. Pokud budou v ekonomice probíhat všechny tři typy inflace najednou, bude míra nezaměstnanosti záviset na výši jednotlivých typů.⁶⁹

⁶⁹ HOLMAN, R. *Makroekonomie. Středně pokročilý kurz*. s. 319

4. Analýza vývoje nezaměstnanosti a inflace v České republice v letech 2000 - 2011

4.1 Hospodářský vývoj v letech 1996 - 2011

Ekonomická situace v České republice byla koncem 90. let poznamenána recesí vyvolanou měnovou krizí v letech 1997 a 1998, stagnací investic a restriktivní hospodářskou politikou⁷⁰. Reálný HDP v roce 1996 dosáhl průměrného ročního růstu 4,5%, a v letech 1997 a 1998 meziročně klesal. V roce 1999 ekonomika ČR tuto recesi překonala a následovalo období s výrazným zrychlením růstu HDP, viz obr. 3 na straně 48. Tomu napomáhal příliv zahraničních investic, růst exportu, restrukturalizace bank, růst úvěrů a prorůstová expanzivní fiskální politika. Mezi roky 2004 - 2007 se meziroční růst HDP pohyboval v rozmezí 4 – 7% (2 - 3krát vyšší tempo než byl průměr EU). Ve 3. čtvrtletí roku 2008 začala českou ekonomiku ovlivňovat světová finanční a hospodářská krize, která kromě Polska vyvolala prudké zpomalení ve všech zemích, jež jsou velkými hospodářskými partnery ČR. Tento fakt jen umocnil propad české ekonomiky. V roce 2010 došlo k nepatrnému oživení evropské i světové ekonomiky, a v důsledku toho se i v naší zemi situace nepatrně zlepšila. Ale zároveň se již začaly projevovat nepříznivé vlivy měnové krize eurozóny a naší restriktivní hospodářské politiky.⁷¹

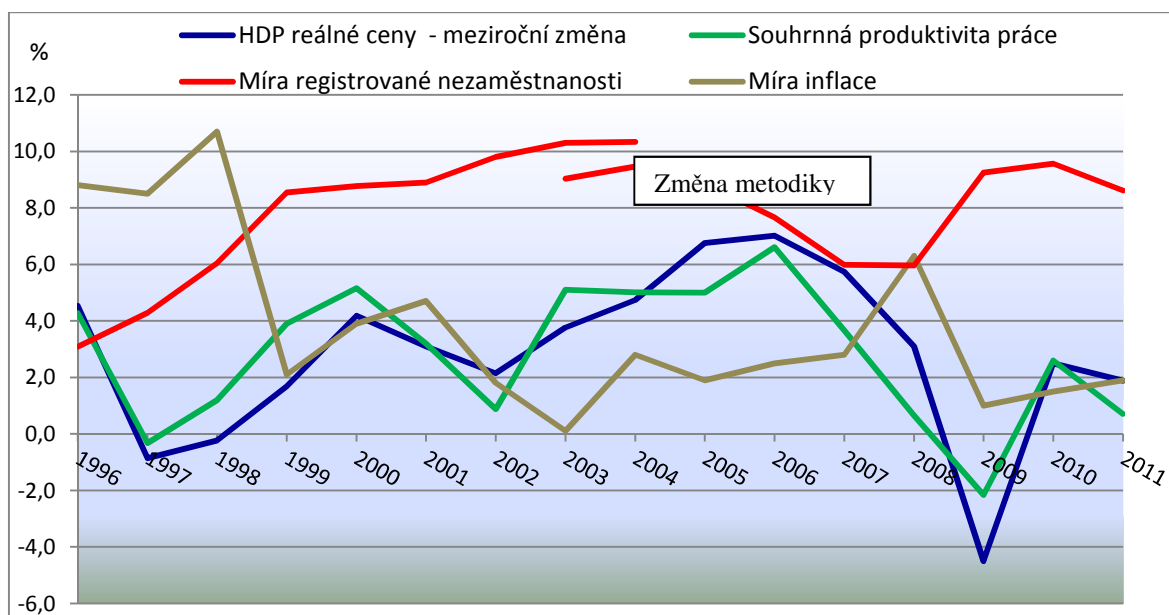
Ve sledovaném období se zvyšovala nezaměstnanost. Její růst koncem 90. let byl ovlivněn především transformací ekonomiky od centrálně řízené k tržní, která se na zaměstnanosti projevila se zpožděním až po roce 1996. V centrálně řízeném hospodářství byla uměle udržovaná plná zaměstnanost doprovázená nízkou produktivitou práce. Ta se začala

⁷⁰ SPĚVÁČEK V. et al. Makroekonomický vývoj České republiky v letech 1996 - 2004. *Politická ekonomie*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2006, roč. 50, č. 2, s. 147-169. ISSN 0032-3233.

⁷¹ SPĚVÁČEK V. et al. Česká ekonomika po vstupu do Evropské unie. *Politická ekonomie*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2008, roč. 52, č. 3, s. 291-317. ISSN 0032-3233.

zvyšovat až s růstem nezaměstnanosti po roce 1996, kdy ve zprivatizovaných podnicích začala probíhat restrukturalizace.

Období vyššího růstu HDP mezi roky 2004 - 2007 přineslo i zvyšování zaměstnanosti spojené s růstem produktivity práce. Tento kladný vývoj skončil s příchodem finanční a hospodářské krize v letech 2008 - 2009. Po roce 2009 byl pozvolný růst produktivity práce doprovázen novým růstem nezaměstnanosti.

Obr. 3 Meziroční změny vybraných ukazatelů v ČR v letech 1996 - 2011

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ^{72,73}

Inflace po velkém zvýšení způsobeném liberalizací cen a devalvací koruny začala koncem 90. let klesat. Po roce 2000 se začala pohybovat kolem 4% meziročního přírůstku. Následoval značný pokles v letech 2002 – 2003. Po roce 2004 míra inflace dosahovala

⁷² Česká republika: Hlavní makroekonomické ukazatele [online]. Praha: ČSÚ, 2013, [cit. 2013-03-08]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/casove_rady

⁷³ Veškeré údaje o zaměstnanosti a nezaměstnanosti z výběrového šetření pracovních sil (VŠPS) jsou v časové řadě přepočítány na metodiku odpovídající platným definicím Eurostatu a doporučením ILO. Roční průměry jsou počítány z průměrů kalendářních čtvrtletí. Od 3. čtvrtletí 2004 přistoupilo Ministerstvo práce a sociálních věcí k metodické změně spočívající v odlišném zahrnování některých skupin osob jak do čitatele, tak do jmenovatele. V čitateli je počet tzv. dosažitelných neumístěných uchazečů o zaměstnání (vč. občanů ČR a občanů EU), jsou to evidovaní nezaměstnaní ke konci období, kteří mohou ihned nastoupit do zaměstnání a ve jmenovateli je pracovní síla, tj. počet zaměstnaných z VŠPS + počet zaměstnaných občanů EU + počet pracujících cizinců ze třetích zemí s platným povolením k zaměstnání či živnostenským oprávněním + počet dosažitelných neumístěných uchazečů o zaměstnání (vše klouzavý roční průměr).

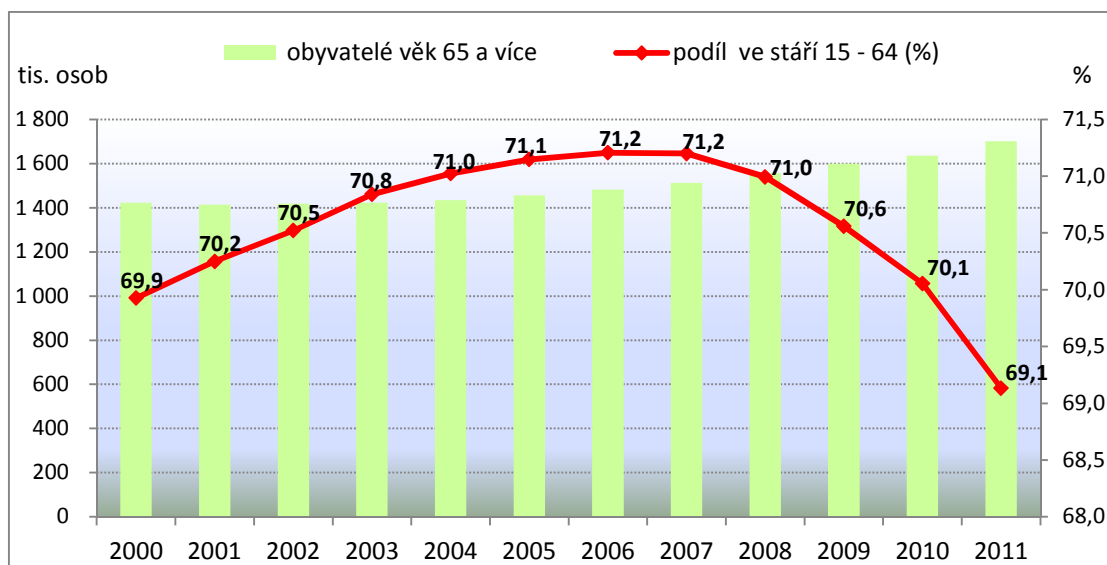
meziročního růstu ve výši 2 – 3%. Větší zvýšení inflace v roce 2008 bylo vyvoláno vzestupem cen potravin v reakci na celosvětový růst cen této komodity a také vlivem zvýšení snížené sazby DPH z 5% na 9%.

4.2 Analýza vývoje nezaměstnanosti

Počáteční období sledovaných let se vyznačovalo nepříznivým vývojem na trhu práce. Trend růstu nezaměstnanosti od roku 1996 pokračoval i po roce 2000, kdy nezaměstnanost nadále rostla pomalejším tempem. Svého vrcholu dosáhla v roce 2004 (podle staré metodiky 10,33%, podle nové metodiky od 3. čtvrtletí 2004 9,47%). Ve stejném roce se tento trend zastavil. Začala růst zaměstnanost a nezaměstnanost se meziročně snižovala o 1 - 2 procentní body. Svého minima dosáhla v roce 2008 (5,96%). Od tohoto roku se ale začala opět pozvolna zvyšovat zejména v reakci na projevy hospodářské krize v závěru roku 2008.

4.2.1 Pracovní síla - vliv demografických faktorů

Velikost pracovní síly, která tvoří stranu nabídky na trhu práce, je ovlivňována především demografickým vývojem. Zjednodušeně řečeno narůstá o příliv nových ročníků a snižuje se o odliv lidí odcházejících do důchodu. Jak je možné sledovat z obrázku 4, podíl obyvatel v aktivním věku do roku 2007 roste především přílivem dorůstajících silných ročníků 70. a 80. let. Do roku 2006 také klesá počet obyvatel ve věku do 14 let, ale je stále vyšší, než je počet obyvatel důchodového věku. V tomto roce je podíl obyvatel v aktivním věku nejvyšší, a to 71,2%. Po roce 2006 roste počet obyvatel v důchodovém věku a dále se snižuje (do roku 2010) počet obyvatel do 14 let. Od roku 2007 je počet obyvatel důchodového věku vyšší, než je počet obyvatel do 14 let. Podíl obyvatel v aktivním věku tedy klesá až do roku 2011, kdy dosahuje 69,1%. Pokud bude trend stárnutí obyvatel pokračovat, může to naší ekonomice přinést velké problémy, protože bude klesat pracovní síla, od které se odvíjí i zaměstnanost.

Obr. 4 Meziroční změny pracovní síly podle věku v ČR 2000 - 2011

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ⁷⁴

4.2.2 Pracovní síla - vliv sociálních faktorů

Objem pracovní síly není determinován pouze demografickým vývojem, ale ovlivňují jej i sociální faktory. Síla přírůstku mladých lidí se snižuje o podíl těch, kteří se dále vzdělávají. Odliv pracovní síly nepřichází jen se zvyšujícím se věkem - s odchody do důchodu. Nezanedbatelný počet tvoří ženy odcházející na mateřskou dovolenou, aby se po předem nespecifikované době staraly o rodinu. Ani odchody do důchodu nejsou ovlivněny pouze věkem. Vzhledem k institucionálním zásahům se mění zákonná lhůta pro odchod do důchodu, lidé mohou odcházet do předčasného důchodu anebo naopak mohou odchod do důchodu dobrovolně odkládat. Meziroční změny sociálních aspektů ovlivňujících pracovní sílu jsou shrnuty v tabulce 1. Pracovní síla se mezi roky 2000 a 2011 snížila v důsledku sociálních faktorů celkem o 341 tis. osob.

⁷⁴ Tab. 01.01 Vybrané demografické údaje v České republice [online]. Praha: ČSÚ, 2013, [cit. 2013-03-08]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/kapitola/3103-12-r_2012-10500

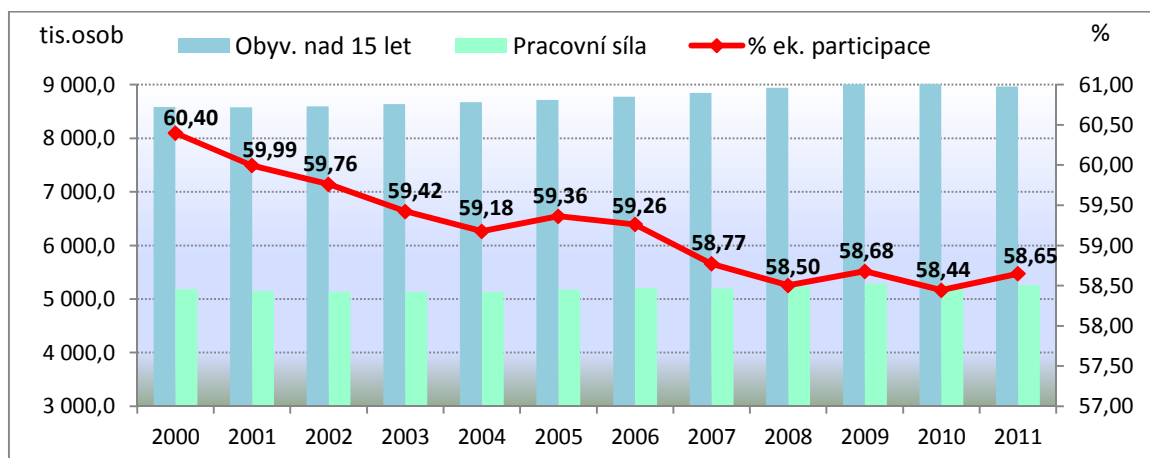
Tab. 1 Meziroční změny pracovní síly o sociální aspekty v ČR v letech 2000 - 2011

meziroční změny v tis. osob	2000-1	2001-2	2002-3	2003-4	2004-5	2005-6	2006-7	2007-8	2008-9	2009-10	2010-11
odchody do důchodu	2,34	-29,15	14,29	24,39	6,02	-37,62	49,78	49,39	33,79	23,25	22,92
vzdělávání	35,36	3,02	12,57	26,99	18,72	20,19	20,80	20,55	-15,41	-13,29	-35,96
péče o rodinu	5,01	-11,75	-5,09	-1,24	-10,05	2,42	27,15	12,31	-4,17	-1,51	-15,71
ostatní důvody	1,12	59,41	23,65	-12,97	-14,06	47,01	-28,50	-21,85	-1,88	15,17	23,97
Celkem	43,83	21,54	45,43	37,17	0,63	32,00	69,23	60,40	12,33	23,62	-4,77

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ⁷⁵

4.2.3 Pracovní síla - ekonomická participace

Obrázek 5 znázorňuje vývoj počtu obyvatel v produktivním věku, vývoj pracovní síly a také ekonomické participace obyvatel. Lze vysledovat, že počet obyvatel v produktivním věku do roku 2009 stoupal (od roku 2000 se zvýšil o 423 tis. osob) a následně se nepatrně snížil. Během sledovaného období se počet osob v produktivním věku zvýšil o 378 tis.osob. Pracovní síla zpočátku vykazovala opačný vývoj - do roku 2004 mírně klesala a následně rostla (od roku 2004 až do roku 2009 o 154 tis. osob). Roky 2010 i 2011 přinesly opět pokles. Celkem se pracovní síla zvýšila od roku 2000 až do roku 2011 o 71,5 tis.osob.

Obr. 5 Vývoj obyv. v produkt. věku, prac.síly a ekonom. participace v ČR 2000 - 2011

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ⁷⁶

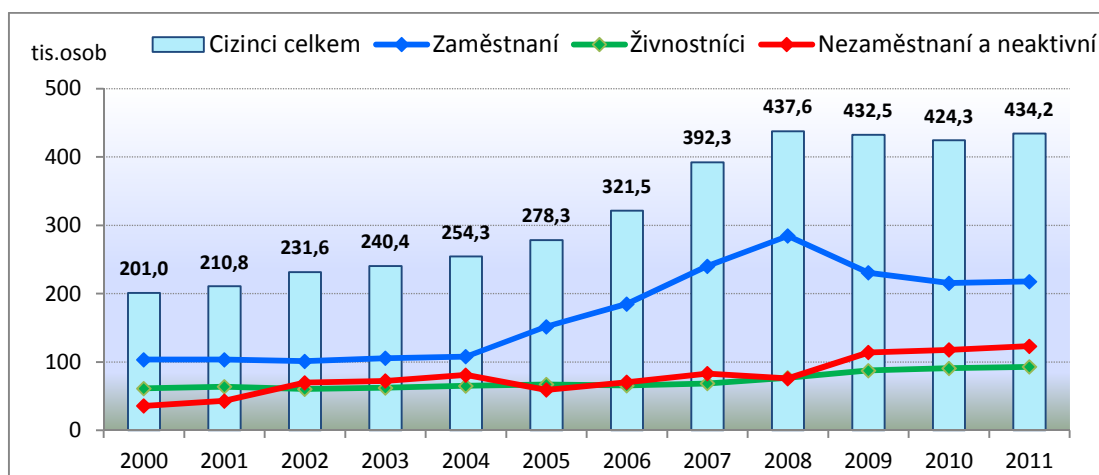
⁷⁵ Tab. 105R (K) Důvody neaktivity a postavení neaktivního obyvatelstva [online]. Praha: ČSÚ, 2013 [cit. 2013-03-08]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/kapitola/3103-12-r_2012-10500.

⁷⁶ Tab. 10-16. Pracovní síly v národním hospodářství (zaměstnaní i nezaměstnaní) a jejich struktura podle vzdělání, věkových skupin a krajů [online]. Praha: ČSÚ, 2013 [cit. 2013-03-08]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/kapitola/10n1-04-_2004-1000

Období po roce 2000 se vyznačovalo trvajícím poklesem ekonomické participace až do roku 2008 (s nepatrnou výjimkou mezi roky 2004 - 2006). Po roce 2008 její hodnoty kolísaly kolem 58,5%. Pokles ekonomické participace byl, mimo jiné, ovlivněn sociálními aspekty, jejichž meziroční změna dosahovala kladných hodnot až do roku 2009 - 2010 (viz Tab. 1 na str.51).

4.2.4 Pracovní síla - cizinci

Neopomenutelnou změnu pracovní síly představují cizinci žijící na území ČR, z nichž většina je ekonomicky aktivních. Jak je ilustrováno obrázkem 6, jejich počet se od roku 2000 do roku 2011 více než zdvojnásobil. Pomáhají vyrovnávat výkyvy ve velikosti pracovní síly a strukturální nerovnováhy na trhu práce, ale v době recese zvyšují počty nezaměstnaných, jako například v roce 2009, kdy se na počtu nezaměstnaných podíleli z více než 20%⁷⁷.

Obr. 6 Cizinci v ČR v letech 2000 - 2011 (bez azylantů)

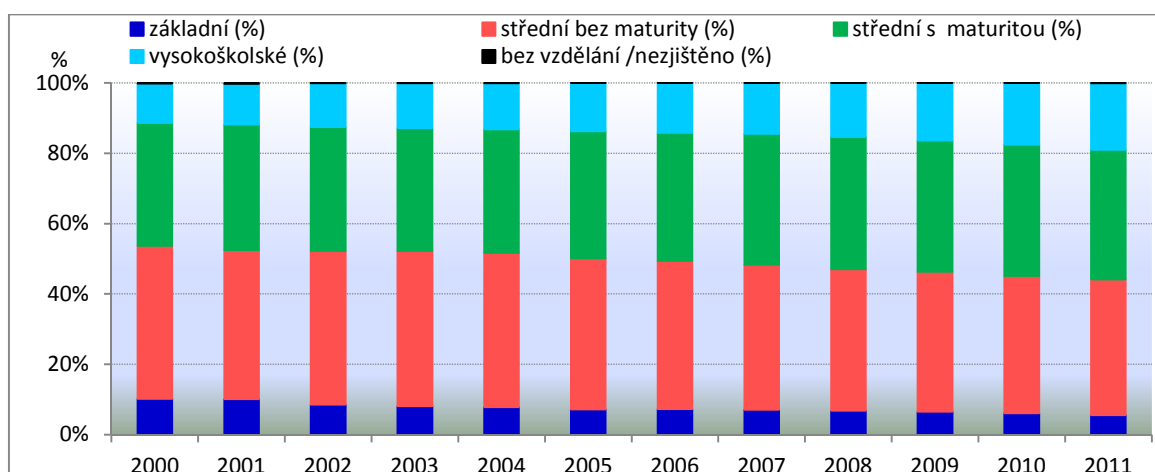
Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ⁷⁸

⁷⁷ KUPKA, V. *Trh práce a nezaměstnanost v letech 1993 až 2006. Krátká tématická analýza* [online]. Praha: ČSÚ, 2013, Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/ckta250407.doc>

⁷⁸ Tab. R 01 *Zaměstnanost cizinců podle postavení v zaměstnání v letech 1997-2011 (31.12)*[online]. Praha: ČSÚ, 2013, [cit. 2013-03-08]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/datove_udaje/ciz_zamestnanost#cr.

4.2.5 Pracovní síla - vzdělanost

Kvalitu pracovní síly lze měřit její vzdělaností. Obrázek 7 znázorňuje vývoj pracovní síly právě z tohoto hlediska. Lze pozorovat, že celková úroveň vzdělanosti pracovní síly se zvyšuje. Stoupá podíl osob se SŠ vzděláním s maturitou na úkor SŠ vzdělání bez maturity. Podíl osob se základním vzděláním se snížil o polovinu. Největší změna se ve sledovaném období odehrála v podílu osob s VŠ vzděláním, který vzrostl na téměř dvojnásobek – z 581 tis. osob na 999 tis. osob. Tento vývoj lze komentovat jako naprosto pozitivní. Počtem vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva náleží sice ČR dlouhodobě poslední místa v EU, ale tento trend se už začíná měnit. Poměr dosaženého vzdělání mladých osob (20-24 let) v ČR je v rámci EU nadprůměrný.

Obr. 7 Pracovní síla podle vzdělání – meziroční změny, ČR 2000 - 2011

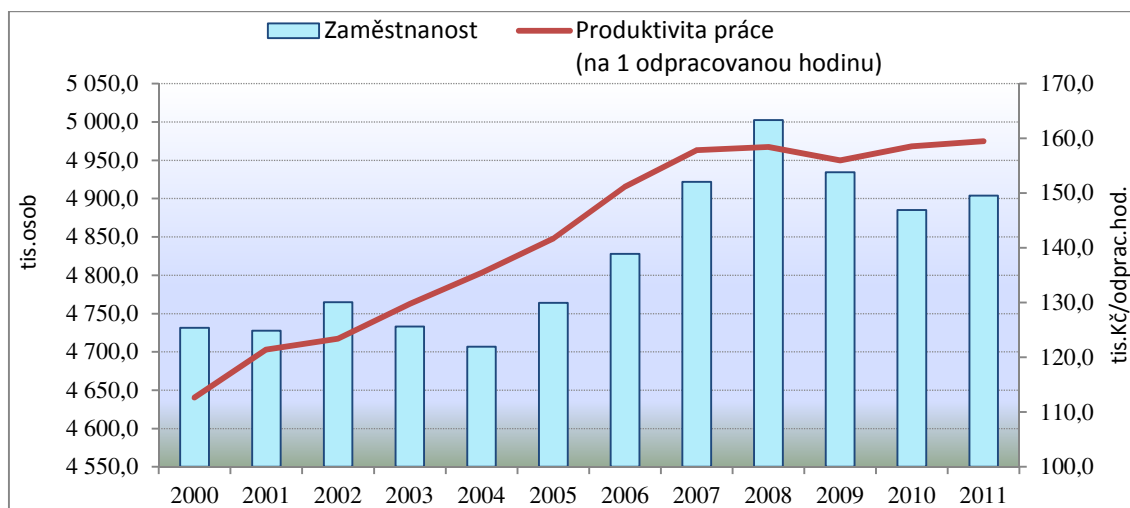
Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ⁷⁹ Pozn.: rok - 1 = 100%

4.2.6 Vývoj zaměstnanosti

Zaměstnanost obyvatel je ovlivňována jak stranou nabídky trhu práce, to znamená velikostí, kvalitou a dostupností pracovní síly, ale také stranou poptávky. Poptávka po práci je podmíněna výkonností ekonomiky (tvorba nebo zánik pracovních míst), výší mezd, strukturou ekonomiky, institucionálním prostředím a dalšími faktory.

⁷⁹ Tab. 10-16. Pracovní síly v národním hospodářství (zaměstnaní i nezaměstnaní) a jejich struktura podle vzdělání, věkových skupin a krajů [online]. Praha: ČSÚ, 2013, [cit. 2013-03-08]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/kapitola/10n1-04-_2004-1000

Negativně ji ovlivňuje výše produktivity práce, protože s růstem produktivity práce za jinak nezměněných podmínek poptávka po pracovní síle klesá. Obrázek 8 ilustruje poměrně dynamický růst produktivity práce ve sledovaném období. Ačkoliv produktivita rostla nepřetržitě až do roku 2008, její růst je stále neuspokojivý. Dosahovanou produktivitou zaujímá ČR jedno z posledních míst v EU. Důvodem je především nižší technologická i ekonomická vyspělost (nižší podíl odvětví s vyšší přidanou hodnotou).

Obr. 8 Vývoj zaměstnanosti a produktivity práce v ČR 2000 - 2011

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ⁸⁰

4.2.7 Zaměstnanost - odvětvová struktura ekonomiky

Odvětvová struktura ekonomiky po roce 2000 vykazuje stále relativně velký podíl sekundárního sektoru, a to především zpracovatelského průmyslu (nejvyšší v porovnání s EU 27). Tuto skutečnost lze vysvětlit vysokým podílem zahraničních investic po vstupu ČR do EU, směřujících především právě do zpracovatelského průmyslu. Potěšující je růst služeb (terciárního sektoru), ačkoli jeho podíl na růstu hrubé přidané hodnoty (HPH) je stále velmi nízký v porovnání s průměrem EU 27. Kladně lze hodnotit pokles sektoru I, jak prezentují následující tabulky 2 a 3.

⁸⁰ Tab. 04.01 Základní ukazatele národního hospodářství v České republice [online]. Praha: ČSÚ, 2013, [cit. 2013-03-08]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cr_od_roku_1989.

Tab. 2 Meziroční změny podílu sektorů na HPH a podílu zaměstnanosti v sektorech ČR 2000 - 2005

v %	2000	2001	2002	2003	2004	2005	změna
Sektor I - podíl na HPH	3,6	3,5	2,9	2,7	2,8	2,6	-1,0
Sektor I - podíl zaměstnaných	4,9	4,6	4,6	4,3	4,1	3,8	-1,1
Sektor II - podíl na HPH	37,5	37,6	36,8	35,9	37,9	38,0	0,5
Sektor II - podíl zaměstnaných	39,5	39,9	39,6	39,4	39,2	39,5	0,0
Sektor III - podíl na HPH	58,9	58,9	60,3	61,3	59,3	59,5	0,6
Sektor III - podíl zaměstnaných	55,6	55,5	55,8	56,3	56,7	56,7	1,0

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ⁸¹

Podíl primárního i sekundárního sektoru na HPH se ve sledovaném období snižoval - sektor průmyslu o 0,5 p. b. a sektor zemědělství o 1,3 p. b. ve prospěch terciárního sektoru.

Porovnáním změny podílů sektorů na tvorbě HPH a počtu zaměstnaných v průběhu 5 letých období lze konstatovat, že v období 2000 - 2005 klesal podíl sektoru zemědělství na HPH pomaleji, než klesala zaměstnanost v tomto sektoru. A v letech 2006 - 2011 se tento rozdíl ještě více prohloubil. To ukazuje na zvyšování produktivity práce v primárním sektoru. Podíl sekundárního sektoru na HPH v letech 2000 - 2005 rostl, zatímco zaměstnanost se nezměnila. Opět lze usuzovat na zvyšující se produktivitu práce působením přílivu zahraničních investic spolu s pokračující restrukturalizací ekonomiky. V letech 2006 – 2008 podíl průmyslu na tvorbě HPH stagnoval a nezaměstnanost se zvýšila vlivem určité rigidity na trhu práce. Po roce 2008 náležel pokles podílu sekundárního sektoru na tvorbě HPH vlivem hospodářské krize, která nejvíce zasáhla právě průmyslové odvětví. Se snížením podílu na tvorbě HPH (o 1 p. b. v letech 2008 - 2011) se také snížila zaměstnanost v tomto sektoru (o 2,1 p. b.)- vliv hospodářské krize se na zaměstnanosti projevil se spožděním. Terciární sektor zvyšoval podíl na HPH pomaleji, než rostla zaměstnanost a to jak mezi lety 2000 - 2005 tak i mezi lety 2006 - 2011, kdy tento trend ještě zesílil. Sektor služeb se obecně vyznačuje nižší produktivitou práce a tak více než kompenzoval nezaměstnanost vytvořenou v sektoru I.

⁸¹ Tab. 04.02 Podíl odvětví na hrubé přidané hodnotě v České republice [online]. Praha: ČSÚ, 2013, [cit. 2013-03-08]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cr_od_roku_1989.

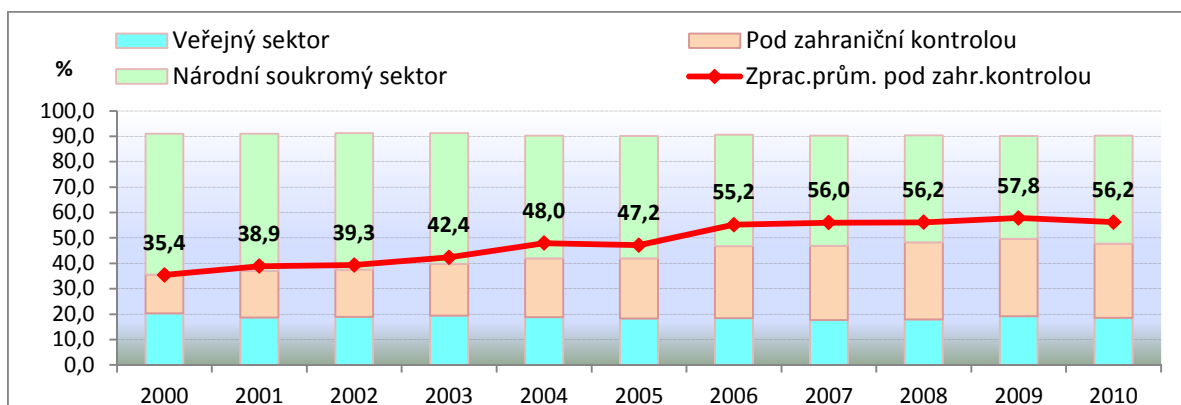
Tab. 3 Meziroční změny podílu sektorů na HPH a podílu zaměstnanosti v sektorech ČR 2006 - 2011

v %	2006	2007	2008	2009	2010	2011	změna
Sektor I - podíl na HPH	2,5	2,4	2,3	1,9	1,7	2,2	-0,3
Sektor I - podíl zaměstnaných	3,6	3,4	3,2	3,1	3,1	3,0	-0,6
Sektor II - podíl na HPH	38,2	38,5	38,0	37,2	36,9	37,0	-1,2
Sektor II - podíl zaměstnaných	40,0	40,1	40,5	38,6	38,0	38,4	-1,5
Sektor III - podíl na HPH	59,3	59,1	59,7	60,9	61,4	60,9	1,5
Sektor III - podíl zaměstnaných	56,4	56,4	56,3	58,3	58,9	58,6	2,1

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ⁸²

4.2.8 Zaměstnanost a podniková sféra podle vlastnictví

Vývoj podnikové sféry podle vlastnictví je ilustrován obrázkem 9. Lze konstatovat snižující se podíl podniků národního soukromého sektoru na hrubé přidané hodnotě ve prospěch podniků se zahraniční kontrolou, kde se tvorba hrubé přidané zvýšila ve sledovaném období o 14,1 procentního bodu.

Obr. 9 Vývoj podílu podniků na HPH podle vlastnictví v ČR 2000 - 2010

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ⁸³

Pokles, který činil 1,1 procentního bodu, nastal mezi roky 2009 a 2010. Samostatně je zde znázorněn vývoj zpracovatelského průmyslu pod zahraniční kontrolou, jehož podíl

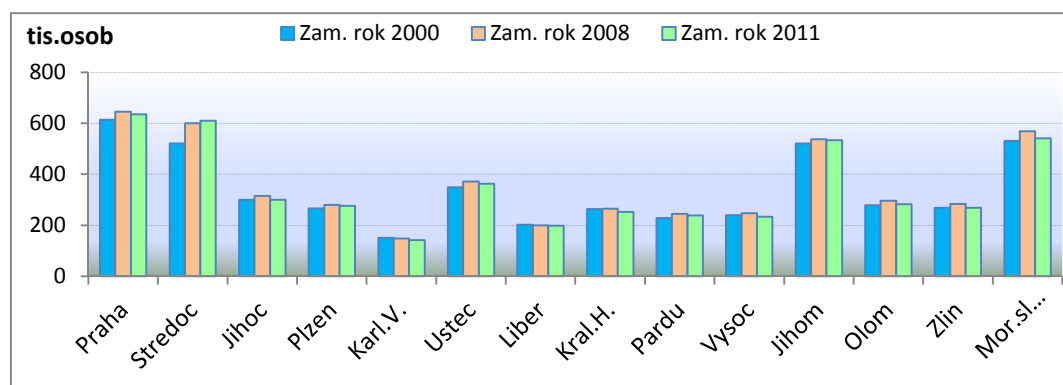
⁸² Tab. 04.02 Podíl odvětví na hrubé přidané hodnotě v České republice [online]. Praha: ČSÚ, 2013, [cit. 2013-03-08]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cr_od_roku_1989.

⁸³ Tab. 04.03 Podíl hrubé přidané hodnoty dle vlastnictví v České republice [online]. Praha: ČSÚ, 2013, [cit. 2013-03-08]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cr_od_roku_1989#07

na hrubé přidané hodnotě ve sledovaném období vzrostl z 35,4% až na 56,2%, to je o 20,8 procentního bodu víc. Nově vytvořená pracovní místa v těchto podnicích ale nestačila kompenzovat nezaměstnanost tvořenou pracovníky uvolněnými z národního soukromého sektoru, kde vývoj nebyl tak dynamický, jako v podnicích se zahraniční kapitálovou účastí.

4.2.9 Zaměstnanost a regionální struktura trhu práce

Dalším faktorem ovlivňujícím zaměstnanost je regionální struktura trhu práce. Ačkoli se zaměstnanost spíše zvyšuje (viz graf na obrázku 8, str. 54), stále přetrvávají značné rozdíly mezi jednotlivými kraji jak v zaměstnanosti (viz graf na obrázku 10), tak i v nezaměstnanosti. Všeobecně je vyšší míra zaměstnanosti v krajích s vyšším objemem pracovní síly a s dynamičtější regionální ekonomikou. V roce 2008, kdy byla zaměstnanost nejvyšší ve sledovaném období, vzrostla ve všech krajích kromě Karlovarského a Libereckého. A naopak v roce 2011, kdy se zaměstnanost proti roku 2008 snížila, klesla ve všech krajích, s výjimkou Středočeského. Celkově se během sledovaného období zaměstnanost v jednotlivých krajích příliš nezměnila. Pouze ve Středočeském kraji došlo v významnějším zvýšení zaměstnanosti (o 90 tis. obyvatel). V Karlovarském, Libereckém, Královéhradeckém a Zlínském kraji a na Vysočině naopak zaměstnanost poklesla celkem téměř o 30 tis. osob.

Obr. 10 Vývoj regionální zaměstnanosti ČR v letech 2000, 2008 a 2011

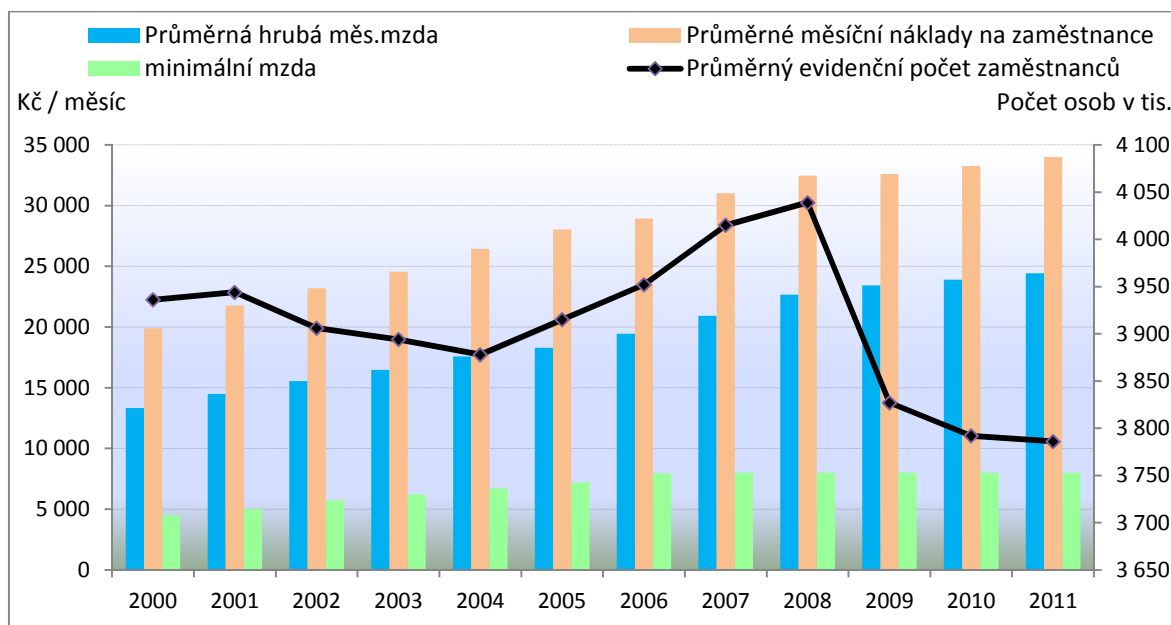
Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ⁸⁴

⁸⁴ 201 R Zaměstnanost v NH dle oblastí a krajů [online]. Praha: ČSÚ, 2013 [cit. 2012-07-31]. Dostupné z http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/kapitola/3103-12-r_2012-201

Celkově došlo ke zvýšení zaměstnanosti o 141 tis. osob (2,98%) proti roku 2000. Není ale patrná žádná tendence k vyrovnávání rozdílů zaměstnanosti mezi jednotlivými kraji.

4.2.10 Zaměstnanost a výše mezd

Dalším z činitelů působících na velikost poptávky po pracovní síle, a tím i na výši zaměstnanosti, je úroveň mezd. S rostoucími mzdovými náklady poptávka po pracovní síle klesá. Toto pravidlo platí především pro uchazeče bez praxe a pro pracovní sílu s nejnižším vzděláním, schopnostmi a zkušenostmi. Nadměrný růst uzákoněné minimální mzdy činí z těchto osob nezaměstnatelné. Vývoj výše minimální mzdy, průměrné hrubé měsíční mzdy a průměrných mzdových nákladů společně s vývojem průměrného evidenčního počtu zaměstnanců v letech 2000 - 2011 jsou znázorněny obrázkem 11.

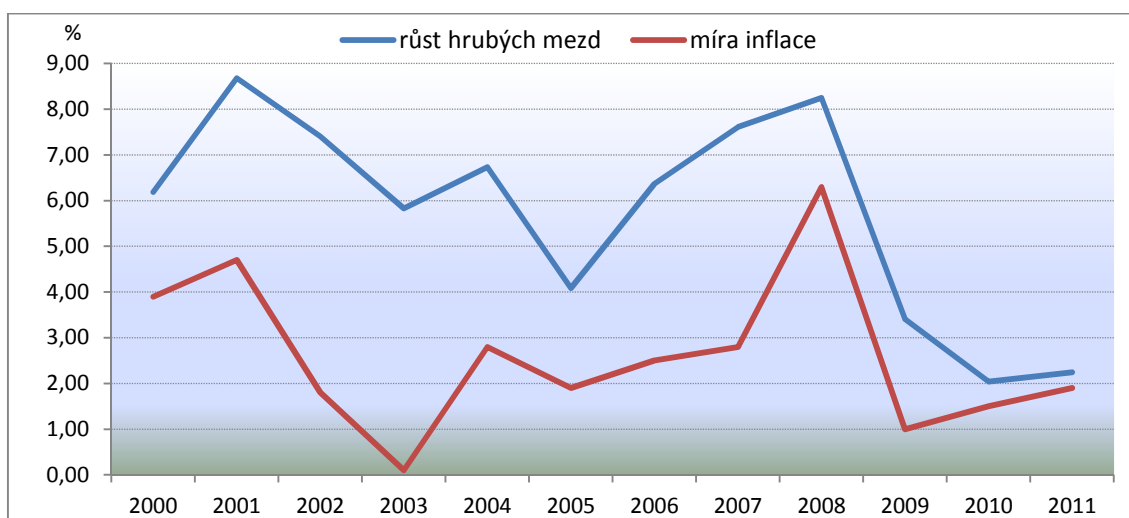
Obr. 11 Vývoj průměrných mzdových nákl., hrubé mzdy a počtu zaměst. v ČR 2000 - 2011

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ⁸⁵

Graf ukazuje pokles průměrného počtu zaměstnanců po roce 2008, kdy ve stejném období průměrné měsíční mzdové náklady stále rostly. Lze usuzovat na určitou rigiditu mezd na trhu práce. Minimální mzda rostla do roku 2004, kdy také zvolna klesal průměrný počet

⁸⁵ Počet zaměstnanců a mzdy od roku 1995 [online]. Praha: ČSÚ, 2013, [cit. 2013-03-08]. Dostupné z http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=Tab.&cislatab=PRA1040CU&&kapitola_id=3.

zaměstnanců a průměrné měsíční náklady na zaměstnance se stále zvyšovaly společně s průměrnou měsíční hrubou mzdou. Růst hrubých mezd částečně zdůvodňuje pravidelná roční valorizace platů ve větších podnicích s cílem vyrovnaní reálné mzdy zaměstnanců o předpokládanou změnu inflace. Ale hrubé mzdy rostly rychleji než inflace - ve sledovaném období v průměru o 5,7% ročně, zatímco inflace rostla průměrně pouze o 2,6%. Reálné mzdy tedy rostly v průměru o 3,1% ročně. Minimální mzda se zvyšovala až do roku 2007 a od tohoto roku setrvává na hodnotě 8 000 Kč měsíčně. Graf na obrázku 12 ilustruje míru růstu hrubých mezd v porovnání s mírou inflace. Předstih růstu hrubých mezd před inflací se výrazně zmírnil od roku 2008. Mezi roky 2010 a 2011 nedosahoval ani 0,5 p. b, takže růst hrubých mezd téměř nepokryl zvyšující se inflaci.

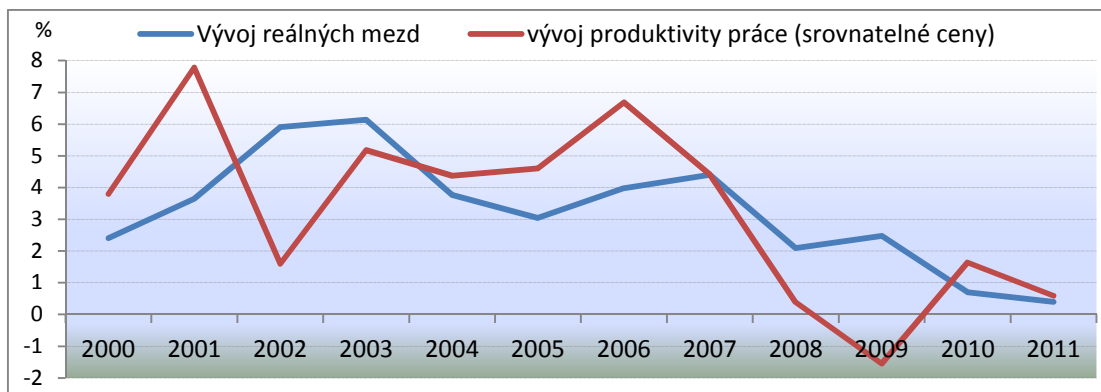

Obr. 12 Vývoj meziročních změn hrubých mezd a míry inflace v ČR 2000 - 2011
Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ^{86,87}

Vývoj reálných mezd od roku 2000 do roku 2007 střídavě předstihoval vývoj produktivity práce, jak lze pozorovat z obrázku 13 na straně 60. Reálné mzdy rostly rychleji než produktivita práce v období 2002 - 2003 a 2008 - 2009. V roce 2009 vykazovala produktivita práce dokonce meziroční snížení, ale reálné mzdy se proti roku 2008 zvýšily. Jejich meziroční přírůstek opět klesl pod meziroční růst produktivity práce v letech 2010 - 2011.

⁸⁶ Počet zaměstnanců a mzdy od roku 1995 [online]. Praha: ČSÚ, 2013, [cit. 2013-03-08]. Dostupné z http://www.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=Tab.&cislatab=PRA1040CU&&kapitola_id=3.

⁸⁷ Česká republika: Hlavní makroekonomické ukazatele [online]. Praha: ČSÚ, 2013, [cit. 2013-03-08]. Dostupné z <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statistiky>.

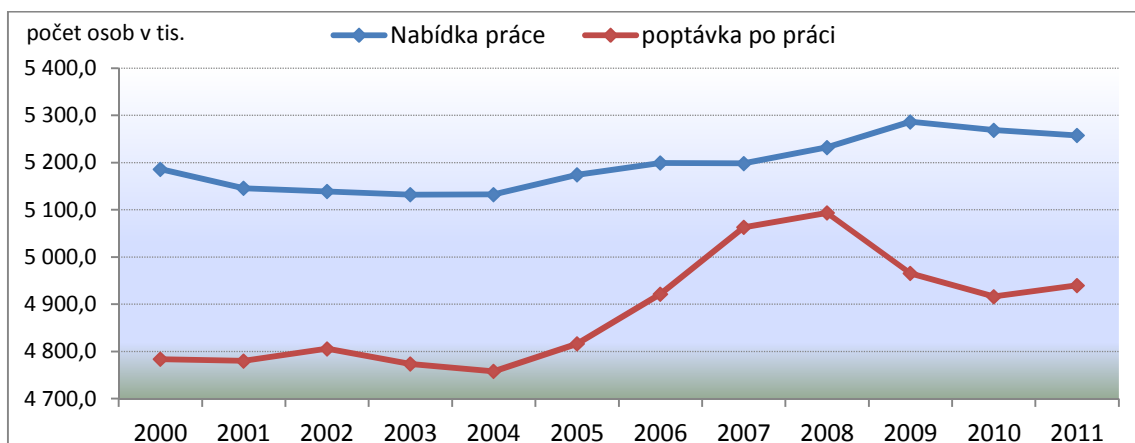

Obr. 13 Vývoj reálných mezd a produktivity práce v ČR 2000 - 2011

Zdroj: vlastní zpracování, data VÚPSV⁸⁸

4.2.11 Analýza vývoje nezaměstnanosti

Nezaměstnanost vzniká převísem nabídky pracovní síly na trhu práce nad poptávkou. Vývoj nabídky práce a poptávky po ní v letech 2000 - 2011 je znázorněn následujícím grafem.

Obr. 14 Vývoj nabídky práce a poptávky po práci v ČR 2000 - 2011

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ⁸⁹

Nabídka práce se po roce 2000 mírně snižovala. Byla ovlivňována jak demografickým vývojem - klesal počet osob vstupujících do pracovní síly, tak i sociálními faktory - nižší

⁸⁸ Základní ukazatele hospodářského vývoje ČR - souhrnná Tab. [online]. Praha: VÚPSV, 2013, [cit. 2013-01-01]. Dostupné z: http://www.vupsv.cz/index.php?p=economic_social_indicators.

⁸⁹ Tab. 05.01 Zaměstnanost a nezaměstnanost v České republice podle výsledků výběrového šetření pracovních sil (VŠPS).[online]. Praha: ČSÚ, 2013, [cit. 2013-04-10]. Dostupné z http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cr_od_roku_1989#05

odchody do důchodu a protichůdně působící nárůst počtu studujících. Především po roce 2004 byla nabídka práce kladně ovlivněna přílivem cizinců a v důsledku toho rostla až do roku 2009. Poté se především vlivem demografického vývoje začala snižovat. K růstu nabídky práce také přispělo zvyšování reálných mezd.

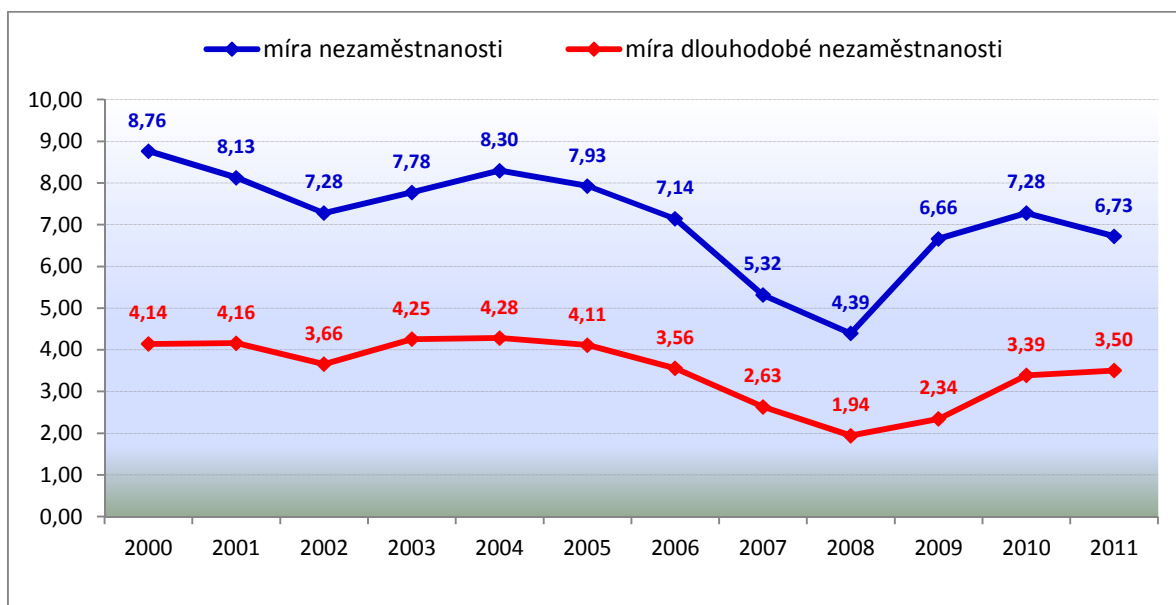
Poptávka po práci téměř stagnovala do roku 2004. Po tomto roce se vstupem ČR do EU přišla konjunktura, která s sebou nesla tvorbu nových pracovních míst. Poptávka po práci se zvýšila až do roku 2008. Tento ekonomický růst ukončila světová finanční a hospodářská krize a poptávka po práci se vlivem úsporných snah podniků od roku 2009 prudce snižovala. K mírnému zvýšení poptávky po práci došlo až v posledním čtvrtletí roku 2010.

Nezaměstnanost v roce 2000 byla v růstové fázi od roku 1999. Maxima ve sledovaném období dosáhla v roce 2000, viz graf 13 a 14 na straně 61. Po tomto roce mírně klesala do roku 2002 vlivem snižující se nabídky a stagnující poptávky. Na poptávku působila pokračující restrukturalizace ekonomiky a modernizace strojního vybavení. S modernizací rostla produktivita práce, která vyrovnávala zvyšování poptávky po pracovní síle spojené s počátkem ekonomického růstu. Po roce 2002 nezaměstnanost opět rostla - zvyšující se produktivita práce snižovala poptávku, zatímco nabídka stagnovala. S pokračujícím růstem ekonomiky po roce 2004 se nezaměstnanost začala pozvolna snižovat především vzhledem k tvorbě nových pracovních míst, která stačila absorbovat zvyšující se tuzemskou i zahraniční nabídku pracovní síly. Nejnižších hodnot dosahovala nezaměstnanost v roce 2008. V následujícím roce se nezaměstnanost opět zvyšovala. S dopadem hospodářské krize, která začala působit na naši ekonomiku v posledním čtvrtletí roku 2008, se rapidně snížila poptávka po pracovní síle, a nabídka práce nadále rostla až do roku 2010. Rok 2011 přinesl nepatrné snížení nezaměstnanosti v důsledku růstu poptávky po pracovní síle a snížení nabídky práce.

4.2.12 Dlouhodobá nezaměstnanost

Velkým problémem v ČR je dlouhodobá nezaměstnanost. Počátkem sledovaného období dosahovala jedné z nejvyšších hodnot v EU, ale situaci se dařilo poněkud zlepšovat.

Z obrázků 15 a 16 na straně 62 a 63 je zřejmé, že v roce 2000 dosahovala dlouhodobá nezaměstnanost téměř 50% z celkové nezaměstnanosti a dále rostla až do roku 2003, kdy dosáhla maxima ve výši 54,7 % z celkové nezaměstnanosti.

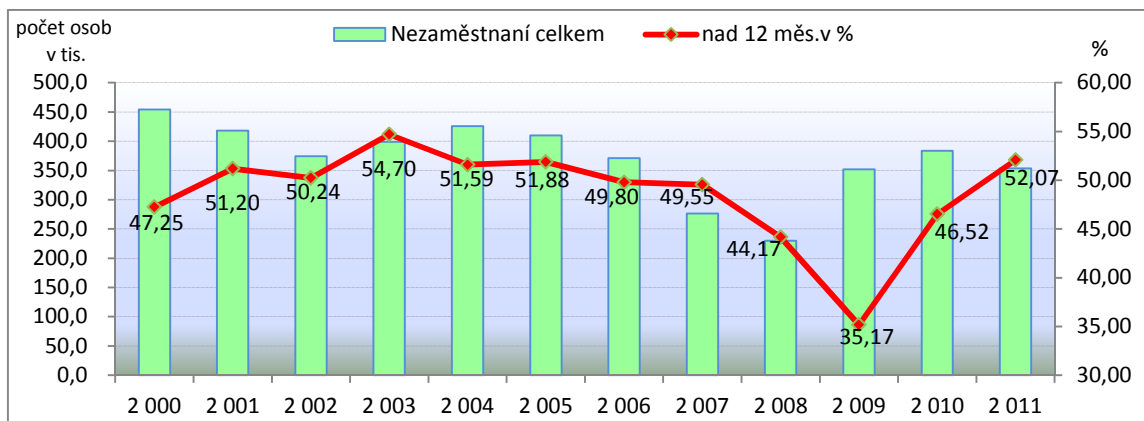
Obr. 15 Vývoj míry nezam. a míry dlouhodobé nezam. v ČR 2000 - 2011

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ⁹⁰

Po té pozvolna klesala, ale stále dosahovala vysokých hodnot okolo 50% z celkové nezaměstnanosti do roku 2007. Až roky 2008 a 2009 přinesly znatelný pokles dlouhodobé nezaměstnanosti (jak v absolutních tak v relativních hodnotách). Po roce 2009 se ale dlouhodobá nezaměstnanost zvýšila a v roce 2011 dosáhla výše 52,7% z celkové nezaměstnanosti. Míra dlouhodobé nezaměstnanosti se ve sledovaném období snížila o 0,64 p. b. Celkový počet dlouhodobě nezaměstnaných od roku 2000 klesl o 30 633 osob. V absolutní hodnotě byl počet dlouhodobě nezaměstnaných nejnižší v roce 2008 s hodnotou 101 524 osob.

Dlouhodobá nezaměstnanost je největším problémem především v krajích s přetrvávajícími strukturálními problémy.

⁹⁰ Tab. 10-20. Nezaměstnaní a jejich struktura podle vzdělání, věkových skupin a krajů.[online]. Praha: ČSÚ, 2013, [cit. 2012-11-22]. Dostupné z http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/kapitola/0001-12-r_2012-1000

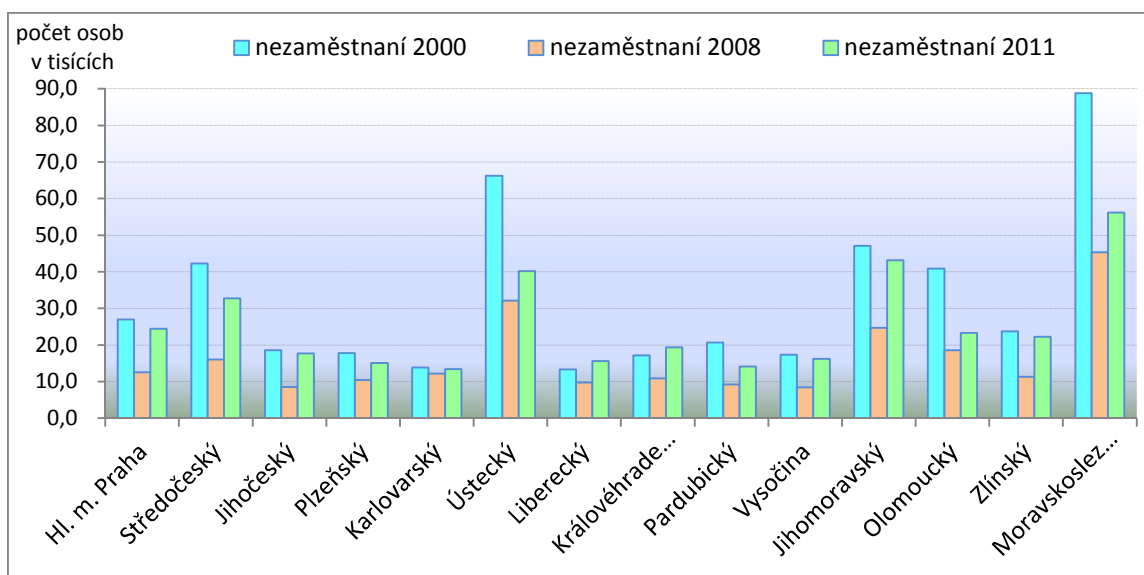

Obr. 16 Nezaměstnaní a poměr nezam.nad 12 měsíců v ČR 2000 - 2011

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ⁹¹

4.2.13 Regionální nezaměstnanost

Nezaměstnanost v ČR je kraj od kraje velmi rozdílná, jak uvádí obrázek 17.

Obr. 17 Nezaměstnaní po krajích v ČR, rok 2000, 2008 a 2011

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ⁹²

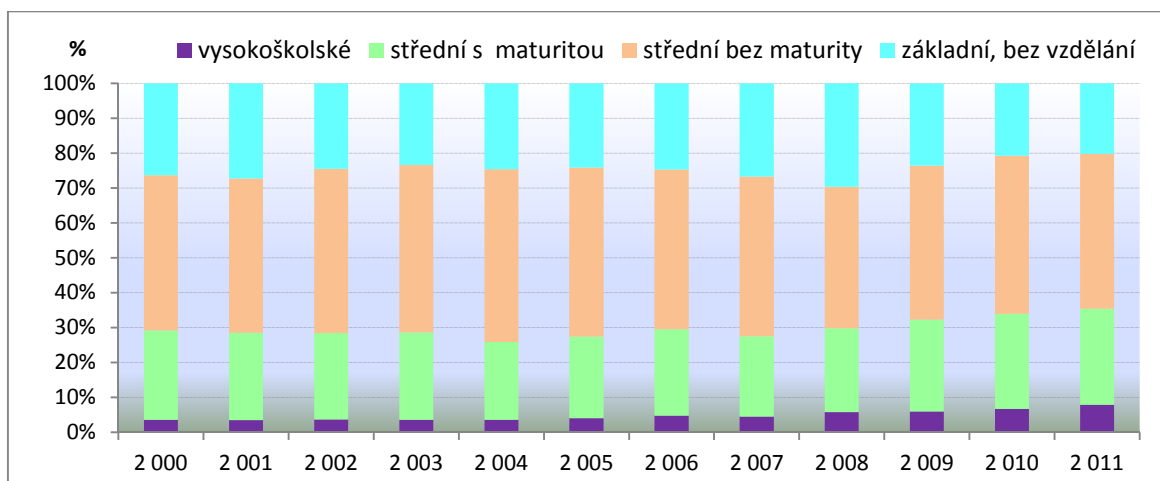
⁹¹ Tab. 10-20. Nezaměstnaní a jejich struktura podle vzdělání, věkových skupin a krajů. [online]. Praha: ČSÚ, 2013, [cit. 2012-11-22]. Dostupné z http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/kapitola/0001-12-r_2012-1000.

⁹² Tab. 10-20. Nezaměstnaní a jejich struktura podle vzdělání, věkových skupin a krajů. [online]. Praha: ČSÚ, 2013, [cit. 2012-11-22]. Dostupné z http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/kapitola/0001-12-r_2012-1000.

Počet nezaměstnaných v roce 2011 je ve všech krajích nižší než v roce 2000, s výjimkou krajů Královéhradeckého a Libereckého. V roce 2008, kdy byla v absolutní hodnotě nezaměstnanost v ČR nejnižší ve sledovaném období, byla také nejnižší ve všech krajích. Přesto je ale vidět velký rozdíl v úrovni nezaměstnanosti mezi jednotlivými kraji. Nejhorší situace jak v roce 2000, tak v roce 2008 i 2011 byla v Moravskoslezském kraji, následoval Ústecký a Jihomoravský kraj. V Moravskoslezském kraji se mezi lety 2000 a 2011 úroveň nezaměstnanosti nejvíce zlepšila, a to o 32,6 tis. osob, ale počtem nezaměstnaných v roce 2011 zaujímá stále 1. místo v ČR.

4.2.14 Vzdělanost nezaměstnaných

Důležitým faktorem v boji proti nezaměstnanosti je vzdělávání. Obrázek 18 ilustruje vzdělanost nezaměstnaných. Je evidentní, že nezaměstnaností nejméně postiženou skupinou jsou vysokoškolsky vzdělaní. Jejich podíl na celkové nezaměstnanosti nečinil ani 10% z celkového počtu nezaměstnaných, ačkoliv se během sledovaného období zvyšoval. Podíl ostatních vzdělanostních skupin nezaměstnaných tvořil dlouhodobě 20 a více % z celkového počtu nezaměstnaných.

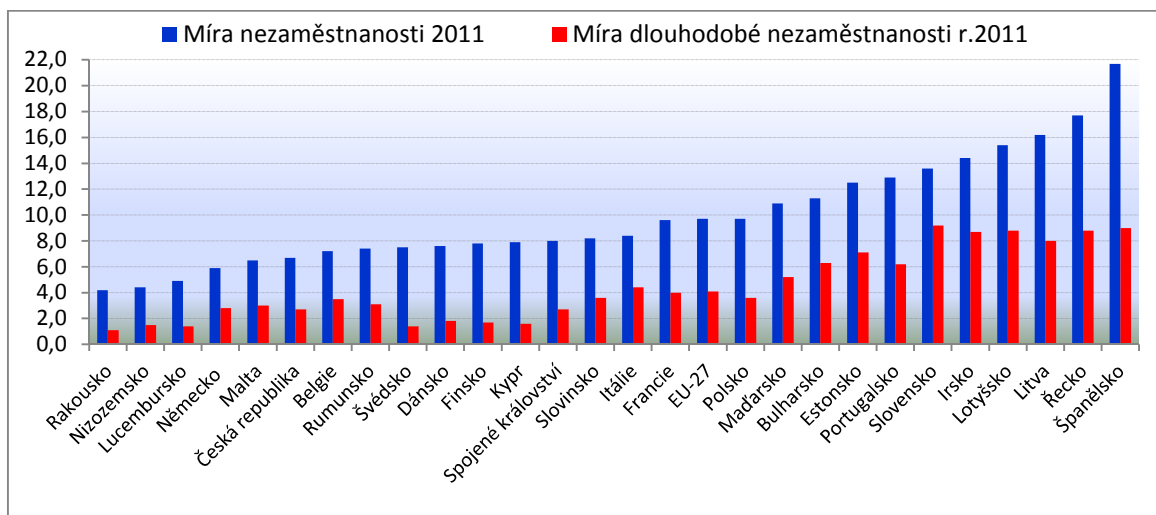
Obr. 18 Podíl nezaměstnaných podle vzdělání v ČR v letech 2000 - 2011

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ⁹³

⁹³ Tab. 10-20. Nezaměstnaní a jejich struktura podle vzdělání, věkových skupin a krajů.[online]. Praha: ČSÚ, 2013, [cit. 2012-11-22]. Dostupné z http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/kapitola/0001-12-r_2012-1000

4.2.15 Nezaměstnanost ČR v porovnání s EU

Obecná míra nezaměstnanosti ČR a míra dlouhodobé nezaměstnanosti v porovnání se zeměmi EU jsou zobrazeny grafem na obrázku 19. ČR se s obecnou mírou nezaměstnanosti ke konci roku 2011 ve výši 6,7% řadila v rámci EU na 6. místo (v pořadí od nejmenší hodnoty) a s mírou dlouhodobé nezaměstnanosti ve výši 2,7% na 9. místo. Zatímco v roce 2001 ČR v EU s mírou nezaměstnanosti (8,0%) zaujímal 15. místo a s mírou dlouhodobé nezaměstnanosti dokonce 19. místo. Tato skutečnost ukazuje, že situace v ČR v oblasti nezaměstnanosti se pozvolna zlepšuje (míra nezaměstnanosti klesla o 1,3 p. b. a míra dlouhodobé nezaměstnanosti o 1,5 p. b.), ale také že situace v některých státech EU se zhoršuje a zvyšuje se tak míra nezaměstnanosti i dlouhodobé nezaměstnanosti za EU jako celek. Nejvíce se situace zhoršila v Irsku (míra nezaměstnanosti se zvýšila o 10,5 p. b., míra dlouhodobé nezaměstnanosti o 7,4 p. b.) a ve Španělsku (míra nezaměstnanosti se zvýšila o 11,2 p. b., míra dlouhodobé nezaměstnanosti o 5,2 p. b.). Snížení nezaměstnanosti bylo v ČR dosaženo díky ekonomickému rozvoji především po vstupu ČR do EU a také aktivní politikou zaměstnanosti, na kterou byly především v posledních letech vynakládány finanční prostředky jak ze státního rozpočtu, tak z fondů EU.

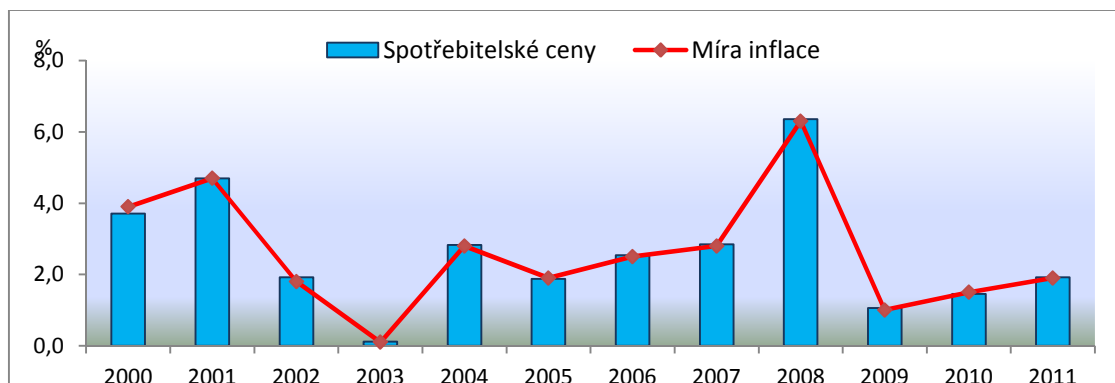
Obr. 19 Míra nezaměst. a dlouhodobé nezaměst. podle zemí v EU rok 2011

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ⁹⁴

⁹⁴ Celková míra dlouhodobé nezaměstnanosti, v členění podle pohlaví. [online]. Praha: ČSÚ, 2013, [cit. 2013-03-08]. Dostupné z <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html,h?ptabkod=tsdsc330>

4.3 Analýza vývoje inflace

Vývoj meziroční míry inflace a spotřebitelských cen v letech 2000 - 2011 znázorňuje obrázek 20.

Obr. 20 Míra inflace a vývoj spotřebitelských cen v ČR 2000 - 2011

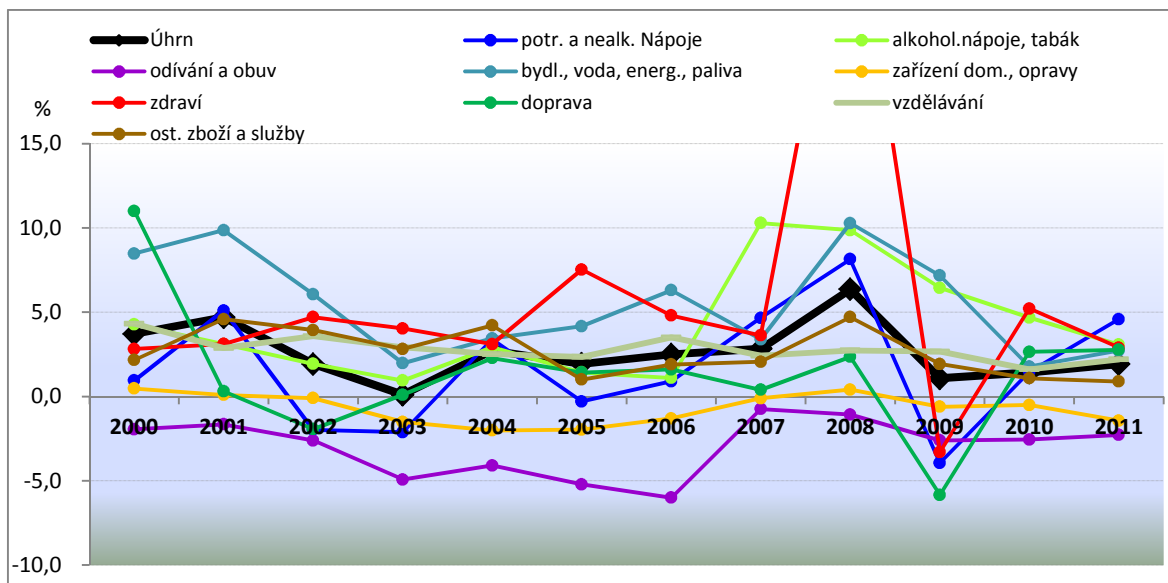
Zdroj: vlastní zpracování, data ČNB⁹⁵

Je patrné, že meziměsíční míra inflace dosáhla svého minima ve sledovaném období v hodnotě 0% v roce 2003 a svého maxima 6,3% v roce 2008. Většinou se během sledovaného období ale pohybovala okolo 2% meziročního růstu. V prosinci roku 2011 byla míra inflace 1,9% a proti lednu roku 2000 se snížila o 0,2 procentního bodu.

4.3.1 Vývoj spotřebitelských cen

Spotřebitelské ceny jednotlivých skupin komodit se vyvíjely ve sledovaném období v podobném trendu, viz graf na obrázku 21. Výrazné změny zaznamenaly především ceny zdraví, které v roce 2008 dosahovaly meziročního růstu 31,5% - zde se promítla legislativní úprava poplatků ve zdravotnictví. Vyšší cenové nárůsty lze sledovat u jedné z nejvýznamnějších skupin životních nákladů a to u cen bydlení, vody, energie a paliv. Velmi málo rostly, respektive klesaly ve sledovaném období ceny oblečení a obuvi a také domácího zařízení a oprav.

⁹⁵ Tab. klíčových makroekonomických indikátorů.[online]. Praha: ČNB, 2013, [cit. 2012-01-20]. Dostupné z http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2012/2012_I/index.html.

Obr. 21 Meziroční změna spotřeb.cen vybraných komodit v ČR 2000 - 2011

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ⁹⁶(pozn. zdraví r. 2008 = 31,5%)

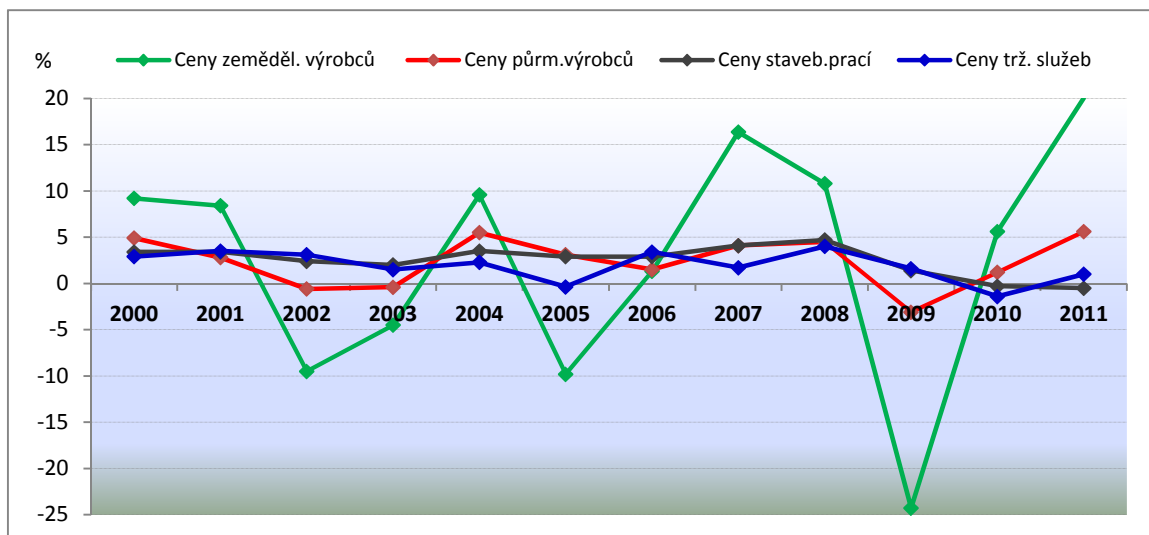
První výraznější změna spotřebitelských cen nastala v roce 2003, kdy úhrnná meziroční změna cen byla 0%. Ke zpomalení růstu cen (či snížení) v tomto roce došlo u všech skupin komodit. Největší meziroční růst cen nastal v letech 2007 - 2008 opět u všech skupin komodit, s výjimkou alkoholických nápojů a tabáku, kde ceny rostly rychleji už v roce 2007 (vlivem zvýšení spotřební daně). Ceny odívání zpomalily v meziročním polesu také v již v roce 2007. Po roce 2008 nastal znatelný pokles cen všech komodit v roce 2009, kromě cen za vzdělávání. Do roku 2010 ceny opět mírně rostly a následně ke konci roku 2011 téměř stagnovaly, s výjimkou cen potravin a nealkoholických nápojů, které meziročně rostly o 4,6%. Spotřebitelské ceny byly také zřetelně ovlivněny regulací – především ceny zdraví, skupiny komodit bydlení, energie, voda, plyn a alkoholických nápojů a tabáku.

4.3.2 Vývoj cen výrobců

Vývoj cen výrobců ilustruje obrázek 22. Výrazné meziroční cenové skoky můžeme pozorovat především u cen zemědělských výrobců, na které působil tlak změny cen

⁹⁶ Indexy spotřebitelských cen - životních nákladů (měsíčně).[online]. Praha: ČSÚ, 2013, [cit. 2013-04-09]. Dostupné z http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/isc_cr

zemědělské produkce na světových trzích a také stav poptávky a nabídky na domácích trzích. Meziroční změny cen průmyslových výrobců vykazovaly v letech 2002, 2003 a 2009 pokles. V ostatních letech byl jejich vývoj opačný. Byly ovlivňovány dovoзовými cenami, jejichž dopad tlumil vývoj kurzu, dále změnami v poptávce a v konkurenčním prostředí.

Obr. 22 Meziroční průměrné změny cen výrobců v ČR v letech 2000 - 2011

Zdroj: vlastní zpracování, data ČNB⁹⁷

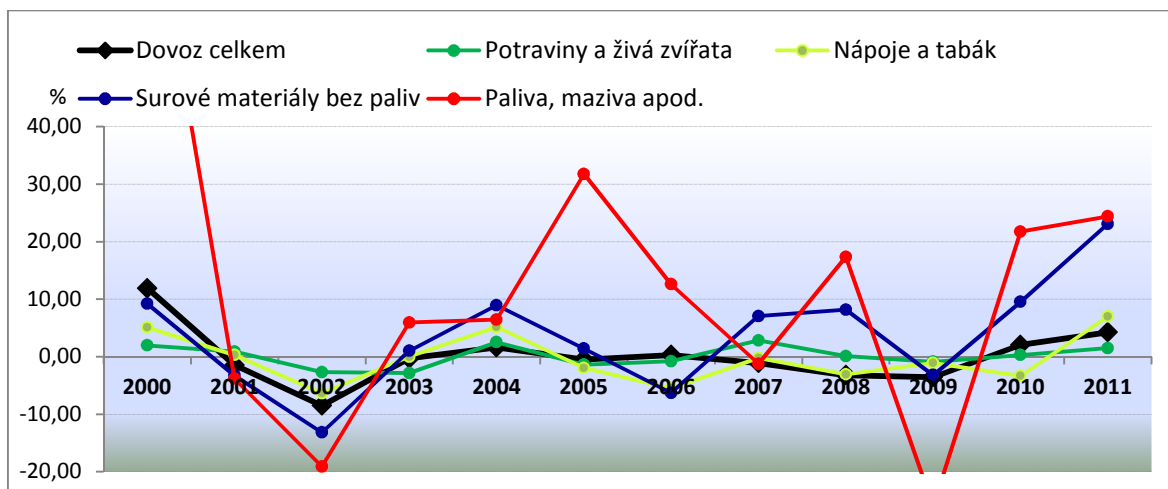
Shodný směr vývoje vykazovaly ceny průmyslových a zemědělských výrobců v roce 2009. Ceny tržních služeb zaznamenaly meziroční pokles až v roce 2010, kdy ceny zemědělských a průmyslových výrobců již opět rostly. Ceny stavebních prací se vyznačovaly pomalým stabilním růstem během téměř celého sledovaného období, jejich tempo růstu po roce 2008 znatelně zpomalilo a v roce 2010 a 2011 zaznamenaly meziročně deflaci.

4.3.3 Vývoj cen dovozů

Jak výrazně ceny dovozů ovlivňují inflaci v ČR je patrné z obrázku 23. V roce 2000 se meziroční změna ceny dovážených paliv vyšplhala až na téměř 85% a tento růst je patrný i u spotřebních cen dopravy nebo energie a paliv v tomtéž období.

⁹⁷ Tab. klíčových makroekonomických indikátorů.[online]. Praha: ČNB, 2013, [cit. 2012-01-20]. Dostupné z http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2012/2012_I/index.html

Dále je patrné, že ceny výrobců i spotřební ceny byly také ovlivněny cenovým propadem dovozů v letech 2002 i 2009.

Obr. 23 Meziroční změna cen vybraných skupin dovozů v ČR 2000 – 2011

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ⁹⁸ (pozn.: ceny paliv a maziv 2000 = 84,83, 2009 = -25,98)

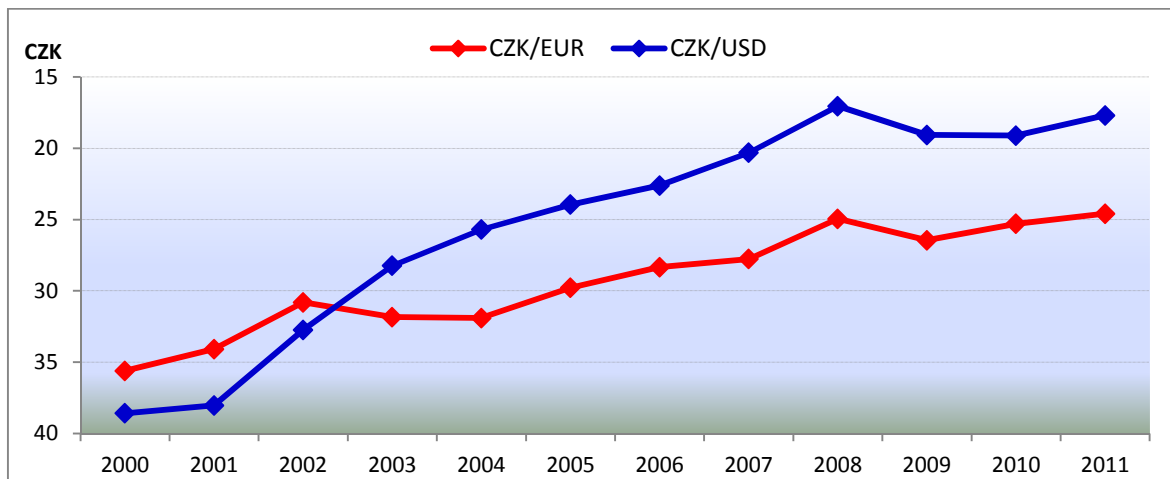
Podobně vývoj cen dovážených potravin a živých zvířat zřejmě ovlivnil spotřební ceny potravin v ČR. Pouze v roce 2008 je zřejmé, že dovozní ceny potravin neměly převládající vliv na výši spotřebních cen potravin na českých trzích.

4.3.4 Vývoj kurzu koruny

Koruna ve sledovaném období téměř neustále posilovala především od roku 2004 a to podobným tempem k euru i k dolaru, jak je zřejmé z obrázku 24. Posilování kurzu zlevňuje dovozní ceny a tlumí tak vliv možné dovezené inflace. Apresiasi CZK k EUR v roce 2002 tedy ještě více zlevnila dovoz. V roce 2003, kdy koruna mírně oslabila, se promítla tato skutečnost do zdražení dováženého zboží a s mírným zpožděním i do cen výrobců a následně do spotřebitelských cen. Nejrychleji koruna posilovala koncem roku 2007 zhruba do poloviny roku 2008, kdy dolar silně ztrácel svou sílu na finančních trzích vlivem finanční krize a investoři se přesunovali k posilujícím měnám typu české koruny. V červenci roku 2008 byl kurz CZK/EUR roven 23,815 Kč. Následně koruna začala

⁹⁸ Tab. Indexy vývozních a dovozních cen (měsíčně)[online]. Praha: ČSÚ, 2013 [cit. 2013-04-15]. Dostupné z http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/izc_cr

zvolna depreciovat. V letech 2010 - 2011 oscilovala hodnota kurzu CZK/EUR kolem 25 Kč. Na konci sledovaného období činil průměrný roční kurz CZK/EUR 24,59 Kč a CZK/USD 17,69 Kč.

Obr. 24 Vývoj kurzu CZK k EUR a USD (střed, průměr za rok) 2000 - 2011

Zdroj: vlastní zpracování, data Businessinfo⁹⁹ Pozn.: Průměry denních nominálních kurzů koruny k měně za rok

Koruna tak během sledovaného období posílila k euru o 31% (průměrně ročně o 3%) a ještě k rychleji k dolaru o 54% (průměrně ročně o 4,5%).

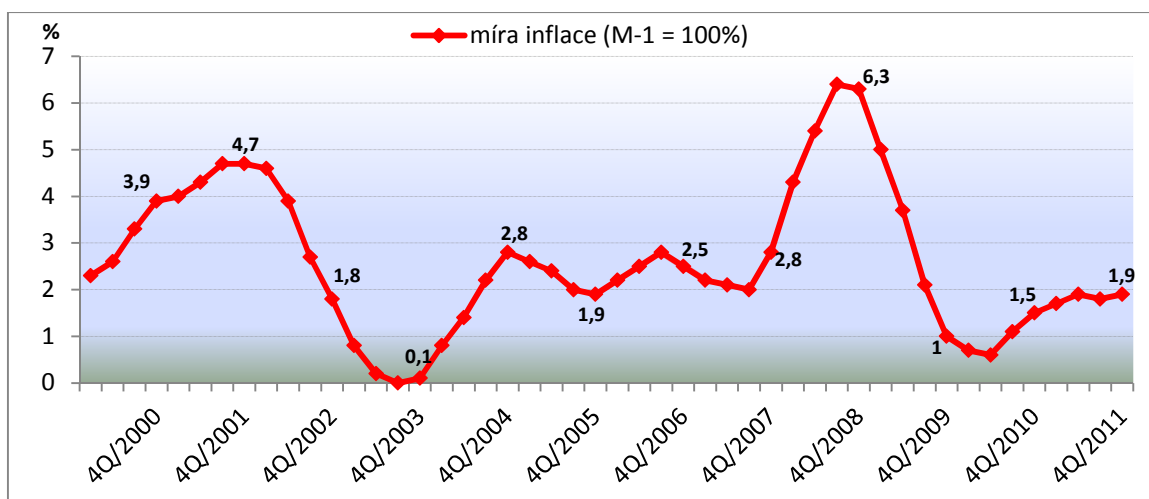
4.3.5 Vývoj inflace

Počátkem sledovaného období se míra inflace pozvolna zvyšovala především vlivem růstu cen ropy a zemního plynu na světových trzích. Koruna mírně posilovala k euru a ještě mírněji k dolaru, což tyto vnější nákladové tlaky nijak znatelně neovlivnilo a vyšší ceny dovozu měly dopad na růst cen ve zpracovatelském průmyslu. Ceny potravin postupně začaly reagovat na rychlý růst cen zemědělských výrobců a zvyšující se poptávku. Tento tlak byl mírně korigován velkou konkurencí a převísem nabídky nad poptávkou. Růst inflace byl dále stimulován regulovanými cenami, jejichž cenový přírůstek činil téměř polovinu meziroční změny spotřebitelských cen. Vlivem inflačních očekávání mírného růstu inflace (i vzhledem k předpokládanému růstu HDP) se zvyšovaly úroky.

⁹⁹ *Měnové ukazatele*. [online]. Praha: Businessinfo, 2013, [cit. 2013-03-08]. Dostupné z <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/hlavni-menove-a-fiskalni-ukazatele-cr-3113.html#kurzczkeur>

Česká národní banka přešla počátkem roku 1998 k cílování inflace s dlouhodobým cílem stability cenové úrovně. V počátečních letech sledovaného období se zaměřila na snižování inflace, která před rokem 2000 dosahovala dvouciferných hodnot. Rok 2000 byl ukončen s meziroční mírou inflace na úrovni 3,9% , tj. lehce pod dolní hranicí stanoveného cíle.

Růst míry inflace během roku 2001 zpomalil především vlivem snížení cen dovozu. Mírné zpomalení hospodářského růstu vyvolalo zejména zásadní snížení zahraniční poptávky. Koruna nadále apreciovala k euru i k dolaru. Rychlý růst inflace byl ukončen ještě koncem roku 2001 a následovalo silné zpomalení růstu cen během celého roku 2002 až na 1,8% míry inflace v roce 2002. Tento trend pokračoval i po celý rok 2003, kdy míra inflace koncem tohoto roku vykazovala 0,1% meziročního růstu (viz graf na obrázku 25).

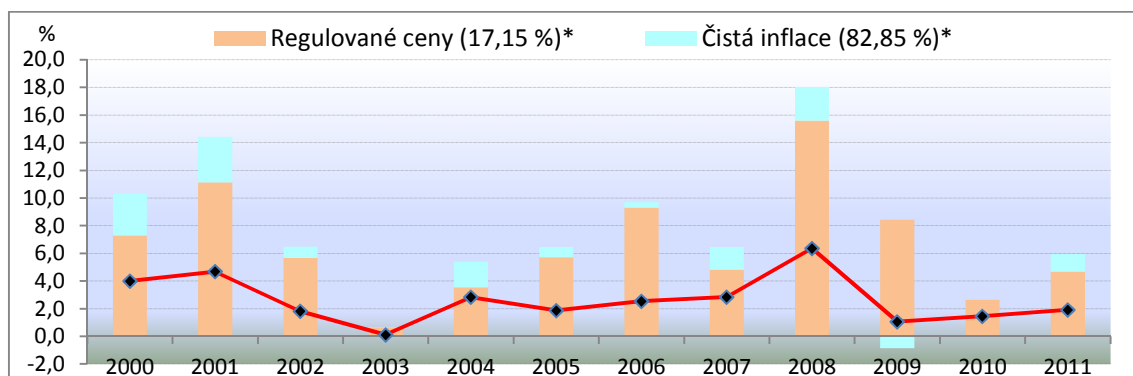
Obr. 25 Meziměsíční míra inflace po čtvrtletích v ČR v letech 2000 - 2011

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ¹⁰⁰

V roce 2002 pokračoval trend snižování meziročního růstu cen. Reálné mzdy rostly i vlivem nízké inflace a stimulovaly tak dynamický růst domácí poptávky. Tento proinflační vliv byl tlumen silně konkurenčním prostředím. Cenový pokles během roku 2002 zaznamenaly téměř všechny skupiny spotřebitelského koše, především potraviny (vlivem převisu nabídky nad poptávkou zemědělských produktů a následného snižování cen zemědělských výrobců). Spotřebitelské ceny tak meziročně klesly o 3,5 p. b.

¹⁰⁰ 3. Měsíční růst cenové hladiny sledovaného měsíce proti předchozímu.[online]. Praha: ČSÚ, 2013 [cit. 2013-04-04]. Dostupné z http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/mira_inflace

Pokles dovoзовých cen zemního plynu umožnil také snižování regulovaných cen. Veškeré zmiňované vlivy způsobily, že inflace na konci roku 2002 skončila hluboko pod předpokladem ČNB i pod cenovým růstem v eurozóně.

Obr. 26 Vývoj regulovaných a spotřeb. cen a čisté inflace v ČR 2000 - 2011

Zdroj: vlastní zpracování, data ČNB¹⁰¹

Během roku 2003 pokračoval trend snižování cen. Zpomalení poklesu cen způsobil růst cen dovozů. Koruna k euru mírně oslabila, ale k dolaru stále silně apreciovala, čímž tlumila vnější inflační tlaky a snižovala ceny dovozů. Významný byl také meziroční pokles regulovaných cen v prvním čtvrtletí roku 2003¹⁰², viz graf na obrázku 26, a potom jen jejich mírný růst, který přispěl k celkově velmi nízké míře inflace zaznamenané během roku 2003. Rok 2004 přinesl pozvolný růst míry inflace. Česká ekonomika zaznamenala významný hospodářský růst vlivem přílivu zahraničních investic po vstupu ČR do EU. Stoupala produktivita práce a snižovala se zaměstnanost. Klesaly i mzdové náklady, které spolu se silnou aprecií koruny k dolaru tlumily nákladové tlaky dovozů a jejich vliv na ceny výrobců. Na růstu inflace se podílely především potravinářské výrobky, které byly ovlivňovány zdražováním zemědělských produktů. Dalším proinflačním faktorem byl

¹⁰¹ Tab. klíčových makroekonomických indikátorů [online]. Praha: ČNB, 2013, [cit. 2012-02-09]. Dostupné z http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2012/2012_I/index.html

¹⁰² Cenová liberalizace nebyla v ČR provedena během transformace v plném rozsahu, protože uvolnění všech cen (zvláště u některých položek) by mohlo mít značné sociální dopady na obyvatelstvo. Ceny tak zůstaly u řady položek státem regulované – týkalo se to především cen bydlení, zdravotnictví, školství, veřejné dopravy a podobně. Během roku 2001-2002 došlo k uvolnění velkého počtu regulovaných položek, kdy se snížil počet položek s vysokými cenami a zvýšil se počet položek s cenami věcně usměrňovanými. Nadále však ještě zůstává 31 položek, jejichž stálá váha tvoří 17,5 % spotřebitelského koše. Dále byla pravomoc usměrňování cen některých položek v souvislosti s odstraněním křížového efektu jejich financování přesunuta z MF na regulační úřady. Jednalo se především o ceny elektrické energie a zemního plynu pro domácnosti.

dopad změny regulovaných cen (zdražení zemního plynu domácnostem). Zvýšení spotřební daně z pohonných hmot ovlivnilo ceny dopravy. Toto zdražení se samozřejmě projevilo následným růstem cen ostatních položek. Protiinflačně působil efekt snížení základní sazby DPH z 22% na 19%. Částečnou roli jistě sehrála i ČNB, která cílovala inflaci na 3 - 5%. Míra inflace tak meziročně vzrostla na 2,8% ke konci roku 2004.

Po roce 2004 následoval v podstatě stabilní vývoj míry inflace v letech 2005 – 2007. Meziroční růst spotřebitelských cen se pohyboval od 1,9 % do 2,8 %, ačkoliv vývoj cen jednotlivých skupin komodit byl opět nesourodý. Ceny potravin se v roce 2005 snížily až na -0,3% především vlivem poklesu cen zemědělských výrobců, které byly určovány převísem nabídky nad poptávkou. V témže roce výrazně stouply ceny skupiny zdraví. Ceny průmyslových výrobků a tržních služeb kolísaly od 2,9% do 4,1% meziročního růstu. Z cen dovozů výrazně rostly ceny energetických surovin v roce 2005 a jejich dopad do cen průmyslových výrobců byl opět tlumen apreciací kurzu CZK k dolaru i k euru. Následně se jejich růst ostře zpomalil a v roce 2007 vykazovaly dokonce -0,3% meziroční cenové změny. Růst cen ostatních dovozů zpomaloval. Spotřebitelské ceny roku 2005 a 2006 ovlivnil výrazný růst regulovaných cen, který zpomalil v roce 2007¹⁰³. Celé období se vyznačovalo stabilním růstem HDP, zvyšováním zaměstnanosti i produktivity práce, pozvolným stoupáním reálných mezd, rychlým růstem poptávky po práci a pomalejším zvyšováním nabídky práce. Růst míry inflace dosahoval hodnot podobných jako v EU, do 3% meziročního růstu.

V první polovině roku 2008 růst HDP zvolnil především vlivem oslabené zahraniční poptávky doprovázené silnou apreciací koruny. Tvorba nových pracovních míst znatelně zpomalila a klesala také zaměstnanost. Snížila se spotřebitelská poptávka (domácností i vlády) a pomalejší růst HDP byl tak stimulován především stále silným vývozem. Výrazně se zvýšily nominální mzdy v podnikatelské sféře. Jejich dopad na posilující poptávku po statcích byl ale tlumen vysokou inflací. Protiinflačně působily nižší ceny dovozů spolu se silnou měnou. Koruna meziročně apreciovala k euru i k dolaru nejsilněji

¹⁰³ *Zpráva o inflaci – leden 2006*[online]. Praha: ČNB, 2013, [cit. 2013-03-09]. Dostupné z http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2006/2006_leden/index.html

za celé sledované období - k euru o 10,2% a k dolaru o 16,1%. Růst míry inflace ale výrazně zrychlil. Rostly především ceny potravin a energií. Proinflačně také působilo zvýšení daní - snížená sazba DPH byla z 5% navýšena na 9%. Zásadní vliv na míru inflace měla reforma zdravotních poplatků, která způsobila meziroční růst regulovaných cen o 12,4 procentního bodu. Čistá míra inflace se meziročně zvýšila o 0,7 procentního bodu na 1,4%. Míra inflace činila na konci roku 2008 6,3% - nad úroveň EU, ale v tolerančním pásmu inflačního cíle ČNB.

V roce 2009 HDP klesal především působením silně oslabené domácí i zahraniční poptávky. Podniky čelily velké konkurenci a poklesu produktivity práce. Úspory hledaly ve mzdových nákladech. Klesala zaměstnanost a také příjmy domácností. Pokračovalo snižování cen dovozů (především surovin a paliv). Podobný vývoj zaznamenaly i ceny zemědělských a průmyslových výrobců. Ze spotřebitelských cen vykazovaly deflační vývoj především ceny zdraví, potravin a nealkoholických nápojů. Růst cen ostatních skupin spotřebitelských komodit zpomalil. Koruna mírně depreciovala k euru i k dolaru. Meziroční přírůstek regulovaných cen se snížil. Čistá inflace, respektive deflace, dosáhla hodnoty meziroční změny -0,9%. Míra inflace činila 1%.

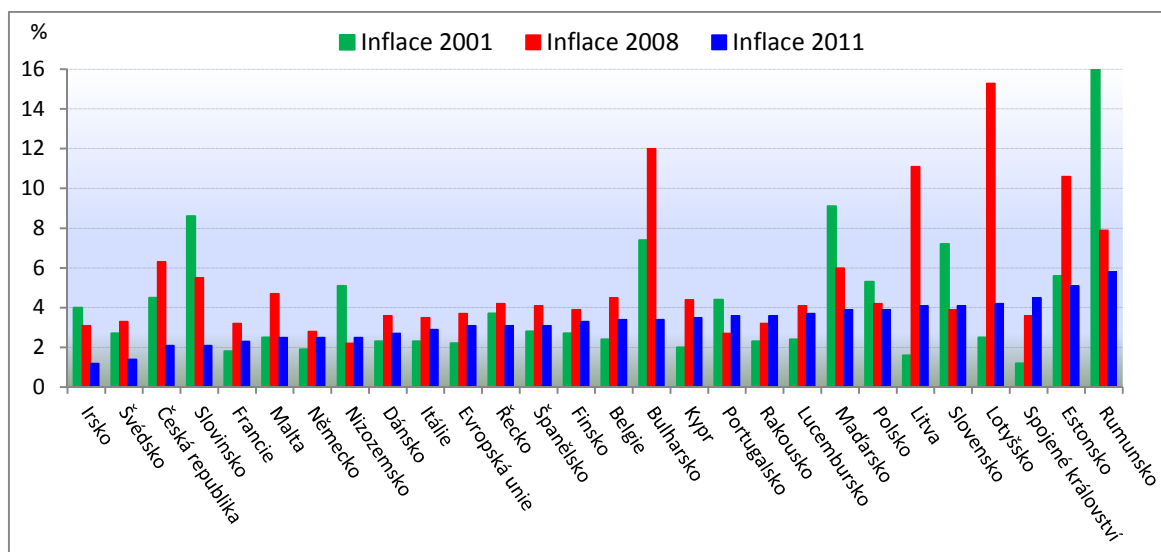
Roky 2010 a 2011 přinesly mírné oživení ekonomiky. HDP lehce rostl a spolu s ním se zvyšovala i produktivita práce. Koruna začala velmi zvolna posilovat. Ceny dovážených surovin a paliv rostly, ceny ostatních dovážených komodit spíše stagnovaly. Zvýšily se také ceny zemědělských výrobců a mírně rostly i ceny průmyslových výrobců. Ceny tržních služeb a stavebních prací zůstaly po oba roky téměř beze změny. Meziroční přírůstek regulovaných cen se v roce 2010 snížil a v roce 2011 mírně vzrostl. Úroveň spotřebitelských cen pod vlivem změny regulovaných cen zaznamenala podobný vývoj. Čistá inflace v roce 2010 stagnovala a v roce 2011 se nepatrně zvýšila.

Ve sledovaném období míra inflace zaznamenala několik výrazných výkyvů, které byly ze značné části způsobeny změnami v regulovaných cenách nebo v nepřímých daních, dále hospodářskou situací v zemi a v neposlední řadě i cenami dovozů. Koncem sledovaného období se vrátila na téměř stejnou hodnotu, jakou vykazovala na jeho začátku, s rozdílem

meziroční změny 0,3 procentního bodu mezi lety 2000 a 2011.¹⁰⁴

4.3.6 Míra inflace ČR v porovnání s EU

Průměrná roční míra inflace měřena HICP v jednotlivých zemích EU v letech 2001, 2008 a 2011 je znázorněna na obrázku 27. Lze pozorovat, že ČR je 3. zemí EU s nejnižší mírou inflace v roce 2011. V roce 2001 obsadila 19. Příčku s dosaženou hodnotou 4,5% a v roce 2008 byla 21. s dosaženou hodnotou 6,3% průměrného ročního tempa růstu inflace. Nejvyšší meziroční míru inflace v roce 2001 zaznamenalo Rumunsko s hodnotou 34,5%. Největšího snížení míry inflace mezi roky 2001 a 2011 bylo dosaženo také v Rumunsku (díky vysoké počáteční hodnotě) o 28,7 p. b., následované Slovinskem o 6,5 p. b. Největší zvýšení míry inflace mezi roky 2001 a 2011 bylo registrováno ve Spojeném království pouze o 2,8 p. b.). Z grafu je také patrné, že míra inflace v roce 2011 nedosahovala takových rozdílů mezi jednotlivými zeměmi, jako tomu bylo v roce 2001 nebo 2008. To svědčí o vyšší cenové vyrovnanosti mezi zeměmi EU.

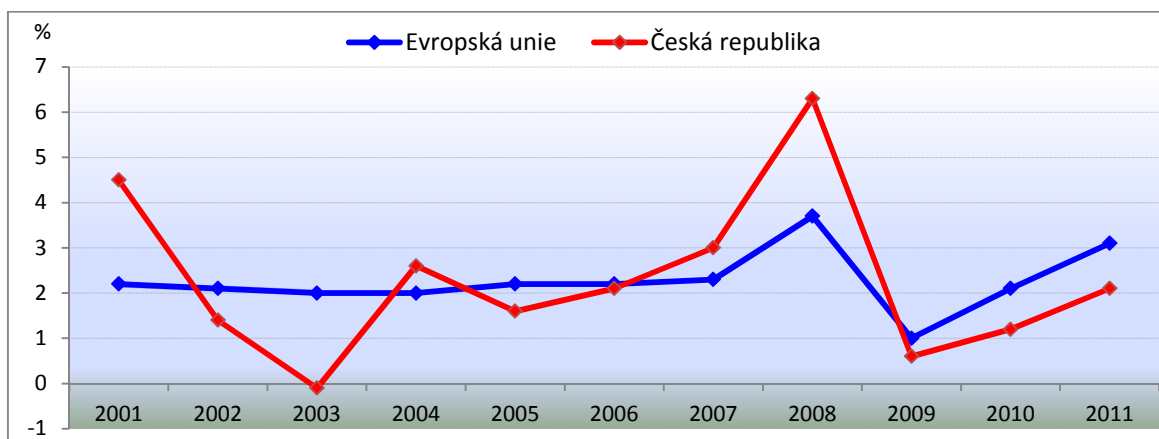
Obr. 27 Míra inflace (HICP) v ČR a zemích EU 2001, 2008 a 2011

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ¹⁰⁵ (průměr za rok, pozn. Rumunsko 2001 = 34,5%)

¹⁰⁴ Zpráva o inflaci – leden 2012[online]. Praha: ČNB, 2013 [cit. 2013-03-09]. Dostupné z http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2012/2012_leden/index.html

¹⁰⁵ Průměrná roční míra změny Harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP) [online]. Praha: ČSÚ, 2013 [cit. 2013-03-31]. Dostupné z <http://apl.czso.cz/ode/tab/tsieb060.htm>

Obrázek 28 zobrazuje vývoj míry inflace za celou EU, který byl od roku 2001 vyrovnaný a osciloval kolem hodnoty 2% až do roku 2008. Podobně stabilněji se vyvíjela míra inflace v ČR pouze mezi roky 2004 – 2007. V roce 2008 se meziroční průměrná míra inflace v EU zvýšila ke 4%, zatímco ceny v ČR vzrostly až na úroveň 6,4% průměrného meziročního růstu především vlivem změny regulovaných cen (zdravotnictví) a zvýšením snížené sazby DPH z 5% na 9%. Následný vývoj míry inflace v EU je velice podobný průběhu meziročních změn míry inflace v ČR. Z tohoto faktu můžeme vyvozovat silnou provázanost české ekonomiky s ekonomikou EU především po vstupu ČR do EU.

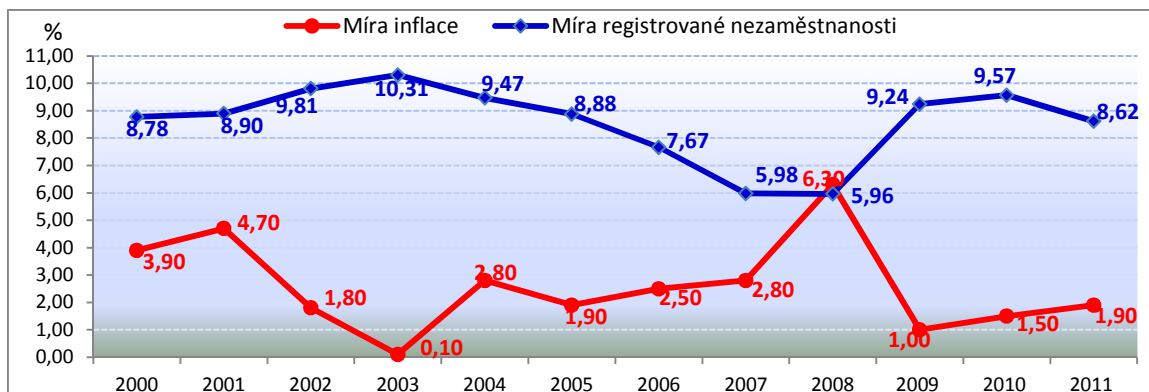
Obr. 28 Vývoj míry inflace (HICP) v ČR a EU v letech 2000 - 2011

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ¹⁰⁶

4.4 Analýza vztahu nezaměstnanosti a inflace v ČR v letech 2000 - 2011

Obrázek 29 na následující straně ilustruje vývoj nezaměstnanosti a inflace v ČR v letech 2000 - 2011. Z grafu je patrné, že krátkodobá nepřímá úměrnost mezi nezaměstnaností a inflací není platná v celém sledovaném období. Odchyłky od inverzního vztahu obou veličin jsou zjevné především v roce 2001, 2004 a 2010.

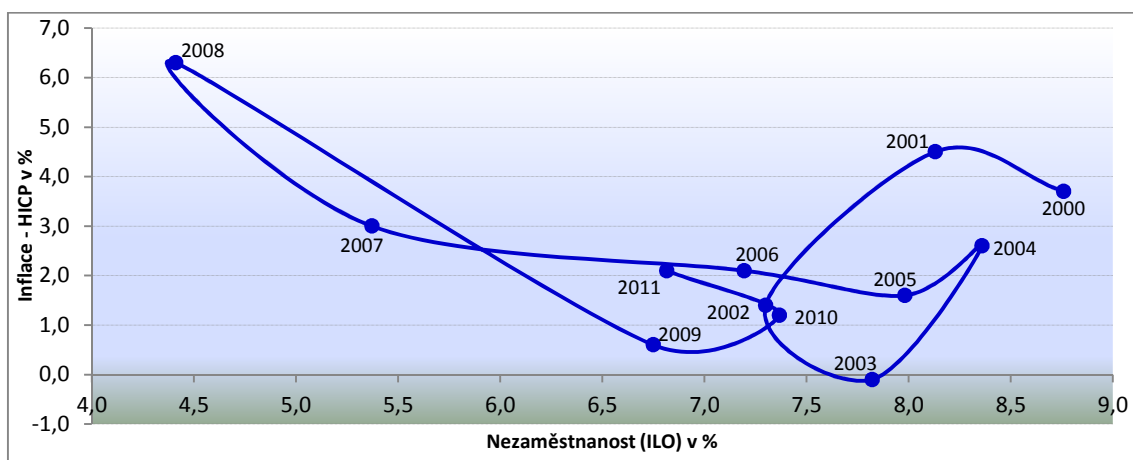
¹⁰⁶ Průměrná roční míra změny Harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP) [online]. Praha: ČSÚ, 2013 [cit. 2013-03-31]. Dostupné z <http://apl.czso.cz/ode/tab/tsieb060>

Obr. 29 Vývoj míry nezaměstnanosti a inflace v ČR v letech 2000 - 2011

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ¹⁰⁷

Spojením hodnot míry nezaměstnanosti a inflace v letech 2000 - 2011 v grafu je možné sestavit Phillipsovu křivku platnou pro českou ekonomiku, viz graf na obrázku 30. Phillipsovu křivku sestavenou tímto způsobem publikoval N. Gregory Mankiw v díle *Macroeconomics* na straně 368 pro ekonomiku USA v letech 1961 - 1997.¹⁰⁸ O inverzním vztahu nezaměstnanosti a inflace lze hovořit v letech 2000 – 2001, 2002 - 2003 a dále mezi lety 2005 - 2009 a 2010 - 2011. Mezi roky 2001 - 2002, 2003 - 2004 a mezi roky 2009 - 2010 se křivka pohybuje kladným směrem.

Obr. 30 Phillipsova křivka ČR v letech 2000– 2011

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ¹⁰⁹ Poznámka: Inflace měřená HICP, nezaměstnanost podle metodiky ILO.

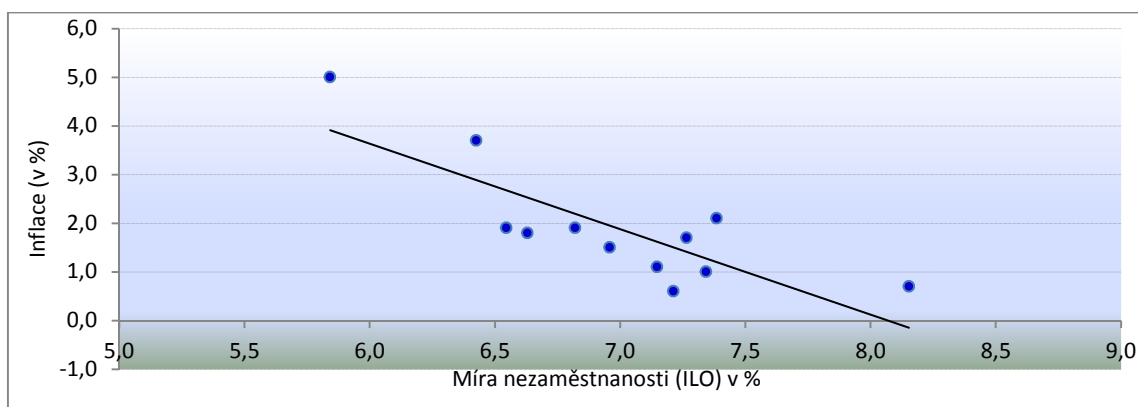
¹⁰⁷ Tab. klíčových makroekonomických indikátorů [online]. Praha: ČNB, 2013, [cit. 2012-02-09]. Dostupné z http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2012/2012_I/index.html

¹⁰⁸ MANKIW, Gregory N. *Macroeconomics*, s. 368

¹⁰⁹ Tab. klíčových makroekonomických indikátorů [online]. Praha: ČNB, 2013, [cit. 2012-02-09]. Dostupné z http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2012/2012_I/index.html

Nezaměstnanost se mezi roky 2001 a 2002 snižovala vlivem poklesu nabídky práce a mírného zvýšení poptávky po ní s pokračující transformací ekonomiky. Inflace byla tlačena dolů částečně intervencí ČNB, která od roku 1998 uplatňovala politiku cílování inflace a mezi lety 2001 a 2002 byla zaměřena na její snižování. Hlavní dezinflační vliv sehrálo posilování koruny k euru i k dolaru a snížení cen surovin a paliv i zemědělských produktů na světových trzích. Navýšení nezaměstnanosti mezi roky 2003 a 2004 bylo zapříčiněno snížením poptávky po práci spojené s vyšší produktivitou práce, které bylo dosahováno především v podnicích se zahraničním vlivem a také nízkou mobilitou pracovní síly společně s počínajícím přílivem cizinců. Inflace se mezi roky 2003 a 2004 zvyšovala pod vlivem ropných nákladových šoků, zvyšování cen zemědělských produktů a také regulovaných cen (zdražení zemního plynu domácnostem). Proinflačně působil i efekt zvýšení spotřební daně z pohonných hmot. Snížení základní sazby DPH z 22% na 19% tlumilo tyto proinflační vlivy. Mírné zvýšení inflace v letech 2009 - 2010 bylo způsobeno růstem cen dovozů - surovin a paliv. Především se ale zvýšila nezaměstnanost spojená se značným poklesem poptávky po práci počínaje koncem roku 2008, která pokračovala až do konce roku 2010. Hospodářský propad byl spojen s finanční a hospodářskou krizí.

V grafu na obrázku 31 jsou znázorněny společné body nezaměstnanosti a inflace po čtvrtletích mezi roky 2009-2011, proložené směrnicí trendu. Ze zobrazených údajů lze usuzovat na platnost inverzního vztahu nezaměstnanosti a inflace v uvedeném období.

Obr. 31 Body nezaměstnanosti a inflace v ČR po čtvrtletích v letech 2009 – 2011
Zdroj: vlastní zpracování, data ČNB¹¹⁰

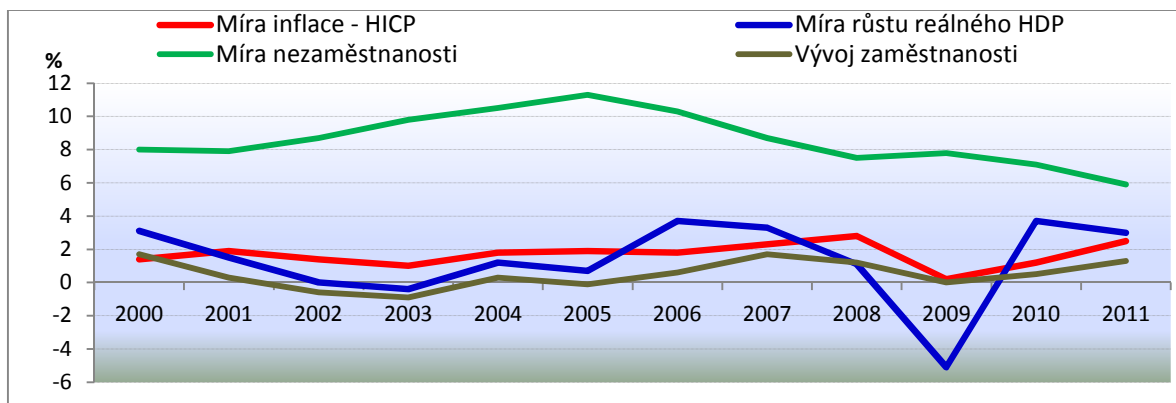
¹¹⁰ Tab. klíčových makroekonomických indikátorů [online]. Praha: ČNB, 2013 [cit. 2012-02-09]. Dostupné z http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2012/2012_I/index.html

5. Vývoj inflace a nezaměstnanosti v SRN a Irsku

Tato kapitola popisuje vývoj inflace a nezaměstnanosti zvolených rozvinutých ekonomik EU, a to Spolkové republiky Německo a Irsku.

5.1 Vývoj nezaměstnanosti a inflace v SRN

Spolková republika Německo je nejsilnější ekonomikou EU výrazně proexportně orientovanou. Je také největším zahraničním obchodním partnerem ČR. Obrázek 32 znázorňuje průběh meziročních změn reálného HDP, vývoje zaměstnanosti a měr nezaměstnanosti a inflace v letech 2000 – 2011 naměřených v SRN. Z grafu je patrné, že růst HDP zpomaloval v letech 2000 – 2001, v letech 2002 - 2003 HDP meziročně klesal a následně se zvolna zvyšoval v letech 2004 – 2008. Svého maxima dosáhl v roce 2006, kdy průměrně meziročně vzrostl o 3,7%. Následně růst HDP v letech 2007 - 2008 zpomaloval. V roce 2009, kdy zasáhla německou ekonomiku světová hospodářská krize naplno, opět klesal – jeho průměrná meziroční změna dosahovala hodnoty -5,1%.

Obr. 32 Vývoj růstu HDP, míry nezaměst. a inflace v SRN 2000 - 2011

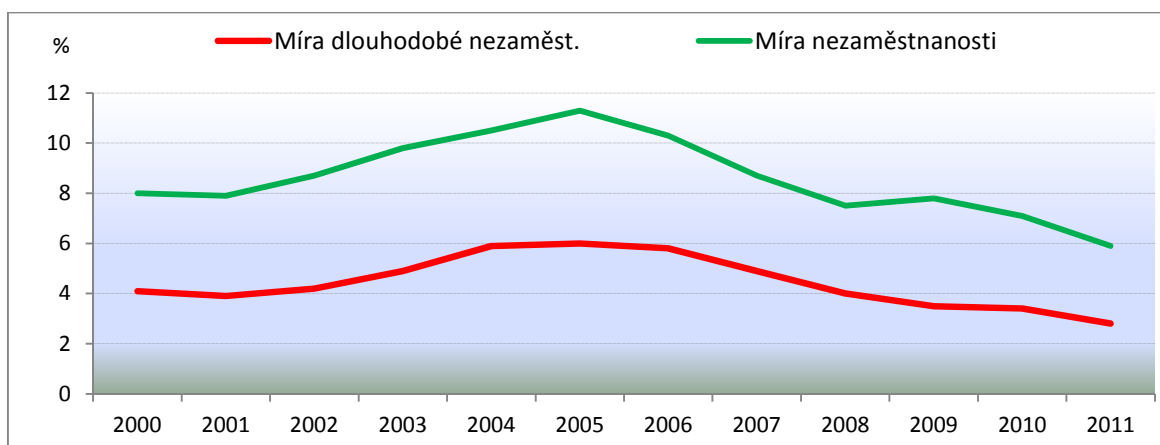
Zdroj: vlastní zpracování, data Eurostat¹¹¹

Po roce 2009 přišlo oživení německé ekonomiky a HDP rostl meziročně o rekordních 8,8 p. b. Během roku 2011 růst německého HDP zpomalil.

¹¹¹ *Real GDP growthrate(tec00115), HICP - inflationrate (tec00118), Unemployment rate, by sex (tsdec450), Employmentrate, by sex (tsdec420)* [online]. Eurostat, 2013, [cit. 2013-04-18]. Dostupné z http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database

5.1.1 Vývoj míry nezaměstnanosti SRN

Německá nezaměstnanost od roku 2001 zvolna stoupala v průměru o 0,85 p. b ročně až do roku 2005, kdy dosáhla svého maxima ve sledovaném období, a to 11,3%, viz obrázek 34. Hodnota nezaměstnanosti východního Německa je zhruba o polovinu vyšší, než je v Německu západním. Míra nezaměstnanosti rostla vlivem růstu nabídky pracovní síly a stagnující nebo snižující se poptávky po pracovní síle. Od konce roku 2005 se v SRN začala nabídka práce snižovat a naopak stoupala poptávka po pracovní síle. Úspěšně se uplatňovala také politika zaměstnanosti a nezaměstnanost začala klesat průměrně meziročně o 0,9 p. b (s výjimkou roku 2009, kdy se nepatrně zvýšila, ale pouze o 0,3 p. b, přičemž HDP meziročně klesl o 6 p. b.).¹¹²

Obr. 33 Vývoj míry nezaměst. a dlouhodobé nezaměst. v SRN 2000 - 2011

Zdroj: vlastní zpracování, data Eurostat¹¹³

V roce 2011 tak dosáhla nejnižší hodnoty ve sledovaném období. Od roku 2000 se snížila z 8% o 26 % na hodnotu 5,9%. Míra dlouhodobé nezaměstnanosti vykazuje podobný vývoj jako míra celkové nezaměstnanosti. V roce 2000 činil počet dlouhodobě nezaměstnaných v SRN zhruba polovinu celkového počtu nezaměstnaných. Do roku 2005 rostla dlouhodobá nezaměstnanost pozvolna, nepatrně rychleji než celková nezaměstnanost.

¹¹² *Arbeitslose und Arbeitslosenquote* [online]. Bundeszentrale für politische Bildung. 2013, [cit. 2012-11-28]. Dostupné z <http://www.bpb.de/nachschlagen/zahlen-und-fakten/soziale-situation-in-deutschland/61718/arbeitslose-und-arbeitslosenquote>

¹¹³ *Unemployment rate, by sex (tsdec450), Long-term unemployment rate, by sex (tsdsc330.)* [online]. Eurostat, 2013, [vid. 2013-04-18]. Dostupné z http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database

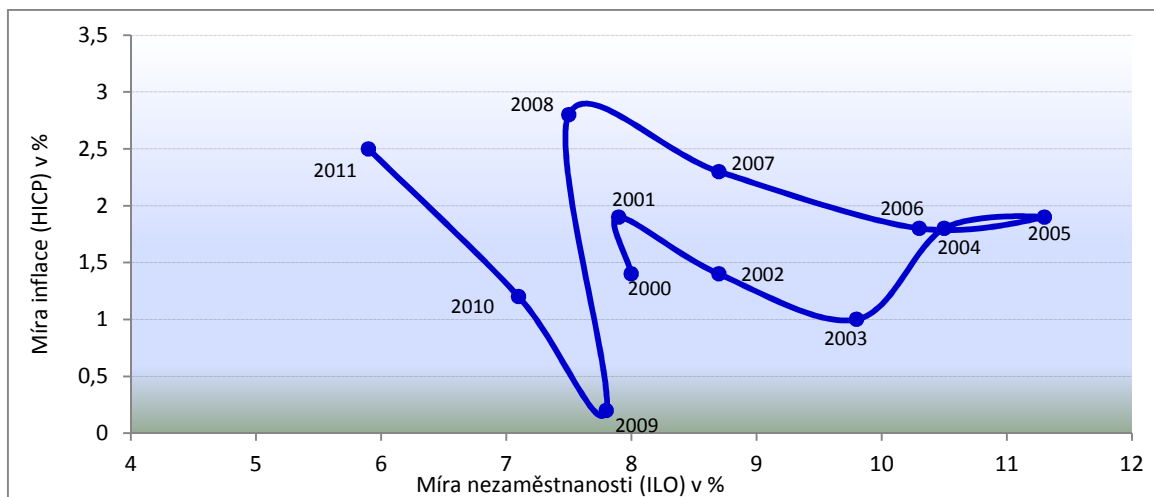
V roce 2005 dosáhla také svého maxima - hodnoty 6%. Po roce 2005 klesala pozvolněji než celková nezaměstnanost – průměrně o 0,5 p. b. K nejnižšímu bodu za sledované období dospěla v roce 2011, a sice k dlouhodobé míře nezaměstnanosti ve výši 2,8%, což je o 1,2 p. b. nižší, než byla hodnota výchozí.

5.1.2 Vývoj míry inflace v SRN

Míra inflace (viz obrázek 32 na straně 79) rostla od roku 2000 velice pozvolna (o 0,13 p. b. v průměru ročně) až do roku 2008. Tento fakt vypovídá o vysoké cenové stabilitě, vyvíjející se částečně odtrženě od nezaměstnanosti. Výrazněji klesla míra inflace v roce 2003 a potom stoupla o 0,5 p. b. v roce 2008, aby v době finanční a ekonomické krize v roce 2009 dosáhla meziročního poklesu o 2,6 p. b. – to znamená mnohem větší pokles, než byl v tomto roce růst nezaměstnanosti. Snížení inflace bylo zapříčiněno především kontrakcí poptávky jak zahraniční, tak tuzemské. Po roce 2009 míra inflace rostla průměrně meziročně v roce 2010 o 1% a v roce 2011 o 1,3%.

5.1.3 Vztah nezaměstnanosti a inflace v SRN

Pokud v grafu spojíme hodnoty míry nezaměstnanosti a inflace ve sledovaných letech, dostaneme graf Phillipsovy křivky pro SRN, viz obr. 34 na následující straně. Mezi roky 2000 a 2003 byl vývoj obou veličin v SRN inverzní. V roce 2004 ale společně rostly nezaměstnanost i inflace. To bylo zapříčiněno především vývojem cen na světových trzích, které v letech 2002 - 2003 klesaly a v roce 2004 rostly. Období mezi roky 2004 - 2006 se vyznačovalo stagnující inflací a dalším růstem nezaměstnanosti. Zřejmě působí faktor produktivity práce. Od roku 2006 můžeme opět hovořit o fungujícím inverzním vztahu nezaměstnanosti a inflace v podstatě až do roku 2011. V roce 2009 byla míra inflace ovlivněna poklesem cen na světových trzích a velmi nízkou poptávkou. Tyto vlivy stlačily inflaci dolů při nepatrně zvýšené míře nezaměstnanosti.

Obr. 34 Phillipsova křivka v SRN v letech 2000 – 2011

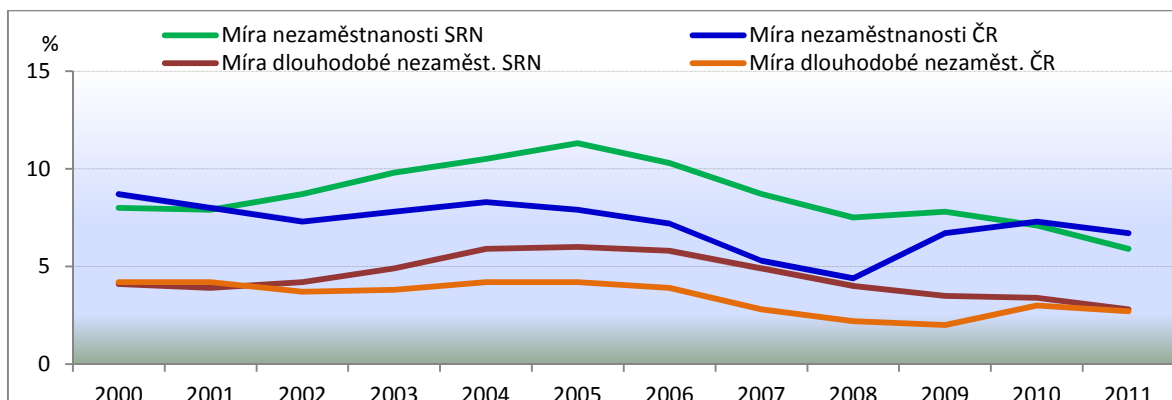
Zdroj: vlastní zpracování, data Eurostat¹¹⁴

5.1.4 Porovnání vývoje míry nezaměstnanosti a inflace v SRN a v ČR

Obrázek 35 zobrazuje graf vývoje míry nezaměstnanosti a dlouhodobé nezaměstnanosti v letech 2000 - 2011 v SRN a ČR. Z průběhu křivek je zřejmý podobný vývoj nezaměstnanosti i dlouhodobé nezaměstnanosti mezi oběma zeměmi až do roku 2008. Po zasažení obou ekonomik hospodářskou krizí rostla míra nezaměstnanosti v ČR strměji a zvýšila se nad míru nezaměstnanosti SRN, která hospodářskou krizi během roku 2010 překonala a v ČR probíhá zotavování i vlivem restriktivní politiky vlády jen velmi pozvolna. Dlouhodobě nezaměstnaní tvoří zhruba polovinu počtu nezaměstnaných v obou zemích. Ke konci sledovaného období se ale poměr dlouhodobě nezaměstnaných na celkové nezaměstnanosti v SRN poněkud zvýšil. Míry dlouhodobé nezaměstnanosti obou zemí dosáhly v roce 2011 stejné hodnoty. Z blízké hodnoty vycházely míry dlouhodobých nezaměstnaností obou zemí i roce 2000, pouze byly o cca 1 p. b. vyšší než na konci sledovaného období. Oběma zemím se podařilo snížit míru nezaměstnanosti během sledovaného období o téměř stejnou hodnotu (SRN o 2,1 p. b. a ČR o 2 p. b.). Míra dlouhodobé nezaměstnanosti klesla v ČR ze 48% celkové nezaměstnanosti v roce 2000 na

¹¹⁴ *HICP - inflationrate (tec00118), Unemployment rate, by sex (tsdec450)*. [online]. Eurostat, 2013, [vid. 2013-04-18]. Dostupné z http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database

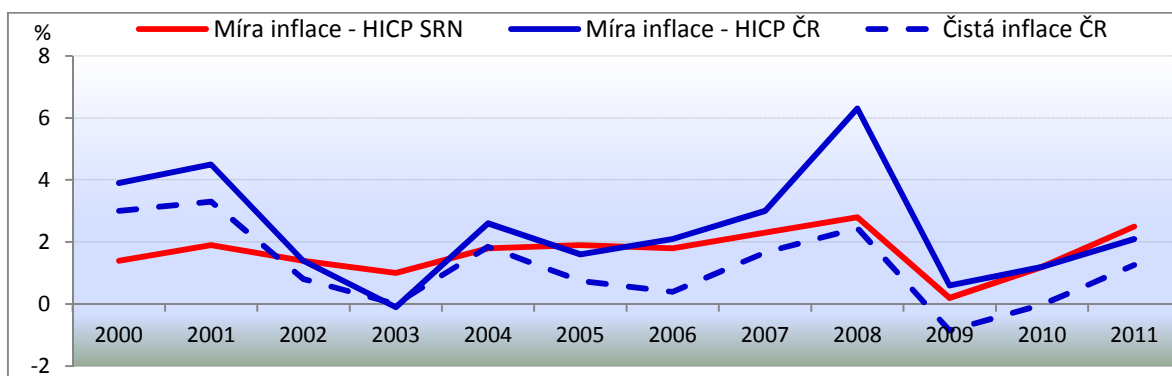
40% dosažených v roce 2011. Míra dlouhodobé nezaměstnanosti SRN se za stejné období z 51% snížila na 47% celkové nezaměstnanosti.

Obr. 35 Vývoj měr nezaměst. a dlouhodobé nezaměst. v ČR a SRN 2000 - 2011

Zdroj: vlastní zpracování, data Eurostat¹¹⁵

Obrázek 36 porovnává vývoj inflací v ČR a SRN. Je zřejmé, že cenová hladina SRN je stabilnější. Cenová úroveň v ČR je do značné míry ovlivněna cenami dovozů, které jsou částečně mírněny posilujícím kurzem koruny, a především regulovanými cenami. Proto je v grafu uvedena také míra čisté inflace ČR, která je o regulované ceny očištěna. Lze pozorovat, že míra čisté inflace ČR a inflace SRN vykazují velmi podobný průběh především od roku 2006 do konce sledovaného období. A také, že se míra čisté inflace ČR pohybuje téměř po celou dobu na nižší úrovni, než je inflace SRN.

Obr. 36 Vývoj měr inflace (HICP) v ČR a SRN a čisté inflace v ČR 2000 – 2011

Zdroj: vlastní zpracování, data Eurostat¹¹⁶

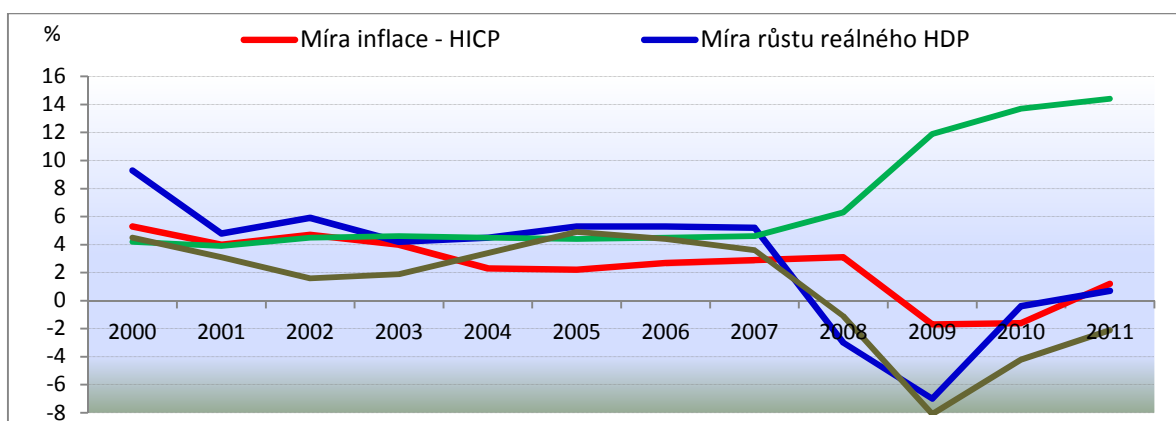
¹¹⁵ Unemployment rate, by sex (tsdec450), Long-term unemployment rate, by sex (tsdsc330). [online]. Eurostat, 2013, [cit. 2013-04-18].

Dostupné z http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database

¹¹⁶ HICP – inflation rate (tec00118) [online]. Eurostat, 2013, [vid. 2013-04-18]. Dostupné z http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database

5.2 Vývoj nezaměstnanosti a inflace v Irsku

Ekonomika Irska je relativně malá a velmi otevřená. Tvorba HDP se z více než 70% opírá o výstup sektoru služeb. Sektor průmyslu tvoří zhruba 27% a zemědělství 3 %. Od začátku sledovaného období do roku 2007 rostl HDP Irska v průměru ročně o 6,5%, viz obrázek 37. Po roce 2007 byla i irská ekonomika zasažena světovou finanční a hospodářskou krizí, ke které se ještě přidaly domácí problémy s Irskou „nemovitostní bublinou“ a Irsko upadlo do hluboké recese trvající až do konce roku 2009. HDP Irska se meziročně snížil o 3% v roce 2008 a o 8% v roce 2009. V roce 2010 začala irská ekonomika oživovat a v roce 2011 dosáhl HDP průměrného meziročního růstu 0,7%.

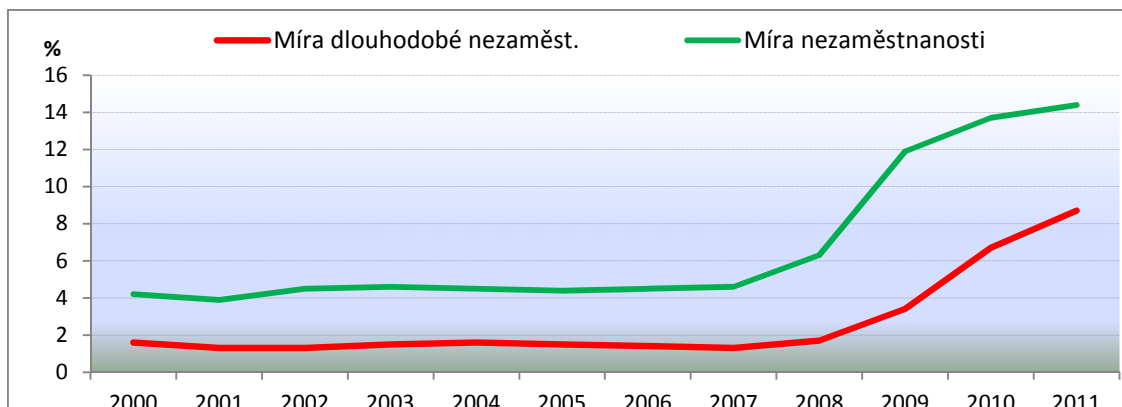

Obr. 37 Vývoj měr inflace (HICP) v ČR a Irsku a čisté inflace v ČR 2000 – 2011
Zdroj: vlastní zpracování, data Eurostat¹¹⁷

5.2.1 Vývoj míry nezaměstnanosti v Irsku

Míra nezaměstnanosti i dlouhodobé nezaměstnanosti si zachovávaly v letech 2000 – 2007 velice nízkou stabilní úroveň. Míra nezaměstnanosti se pohybovala v průměru na úrovni 4,4% a míra dlouhodobé nezaměstnanosti na velmi nízké hodnotě v průměru 1,4%, viz obr. 38 na následující straně. Po roce 2007 se míra nezaměstnanosti i dlouhodobé nezaměstnanosti rychle zvyšují. Míra nezaměstnanosti dosahuje koncem sledovaného

¹¹⁷ *Real GDP growthrate(tec00115), HICP - inflationrate (tec00118), Unemployment rate, by sex (tsdec450), Employmentrate, by sex (tsdec420)* [online]. Eurostat, 2013 [vid. 2013-04-18]. Dostupné z http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database

Obr. 38 Vývoj míry nezaměst. a dlouhodobé nezaměst. v Irsku 2000 – 2011

Zdroj: vlastní zpracování, data Eurostat¹¹⁸

období hodnoty 14,4%, což je hodnota o 10,2 p. b. vyšší, než na počátku sledovaného období. Míra dlouhodobé nezaměstnanosti vzrostla na 8,7% - celkem se za sledované období zvýšila o 7,1 p. b. V roce 2000 dosahovala úrovně 38% celkové nezaměstnanosti a do roku 2011 se její podíl na celkové nezaměstnanosti zvýšil až na úroveň 60%.

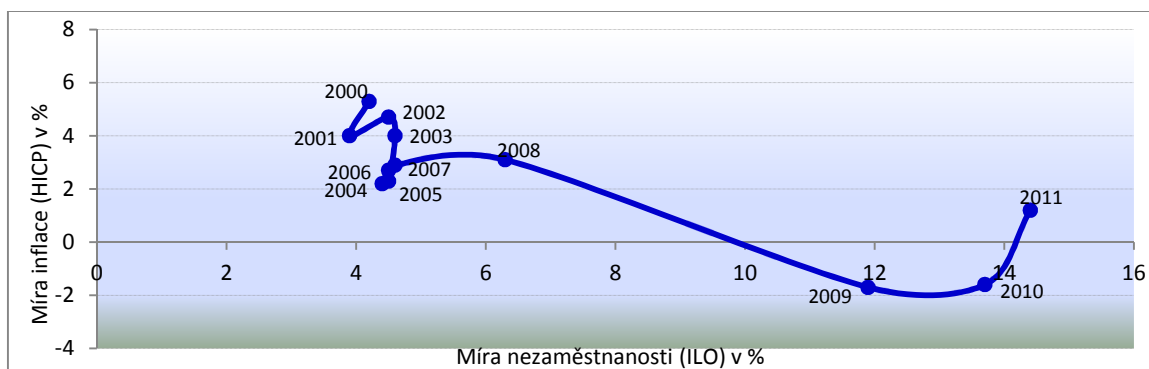
5.2.2 Vývoj míry inflace v Irsku

Míra inflace se v Irsku udržovala do roku 2004 na relativně vyšší úrovni průměrného meziročního růstu ve výši 4,5%. Od roku 2004 poněkud klesla a její průměrný meziroční růst činil 2,6% do roku 2008. V roce 2009 se v souladu s růstem nezaměstnanosti a poklesem HDP snížila i míra inflace, respektive deflace na meziroční snížení průměrné cenové úrovně o 1,7% v roce 2009 a o 1,6% v roce 2010. Možné inflační vlivy byly v tomto období utlumeny velmi malou tuzemskou poptávkou. V roce 2011 dosáhla meziroční míra inflace 1,2% meziročního růstu, viz obrázek 37 na straně 84.

¹¹⁸Unemployment rate, by sex (tsdec450), Long-term unemployment rate, by sex (tsdsc330)[online]. Eurostat, 2013, [cit. 2013-04-18]. Dostupné z http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database

5.2.3 Vztah nezaměstnanosti a inflace v Irsku

Míra inflace v Irsku dosahovala počátkem sledovaného období poměrně vysokých hodnot v porovnání s nízkou úrovní nezaměstnanosti v letech 2000 - 2003. Do roku 2007 se na Phillipsově křivce Irska téměř neprojevují nabídkové či poptávkové tlaky, ani vliv produktivity práce, viz obrázek 39. Zdá se, že Phillipsova křivka byla v tomto období určována především inflačním očekáváním podnikatelských subjektů či mírně prorůstovou měnovou politikou v letech 2004 - 2007. V roce 2008 se výrazněji zvýšila nezaměstnanost, jejíž růst byl po roce 2008 doprovázen desinflací a následně i deflací, která pokračovala až do roku 2010. Do tohoto roku také značně rostla nezaměstnanost.

Obr. 39 Phillipsova křivka v SRN v letech 2000 – 2011

Zdroj: vlastní zpracování, data Eurostat¹¹⁹

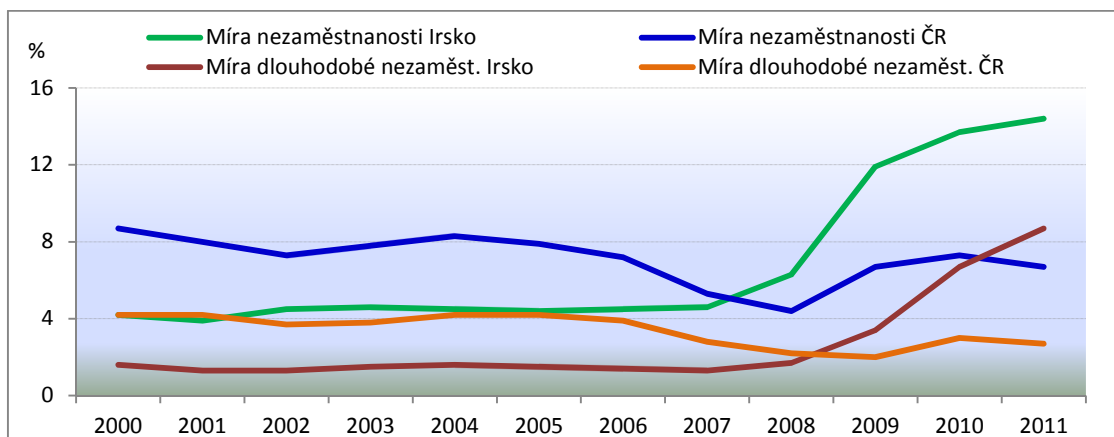
Mezi roky 2009 a 2010 vzrostla téměř na dvojnásobek. Po roce 2008 se na Phillipsově křivce Irska objevuje jasně znatelný inverzní vztah nezaměstnanosti a inflace. V roce 2011 ale ceny i nezaměstnanost rostly.

5.2.4 Porovnání vývoje míry nezaměstnanosti a inflace v Irsku a v ČR

Jak napovídá obsah předchozích podkapitol, míra nezaměstnanosti i dlouhodobé nezaměstnanosti Irska setrvaly na velmi nízké stabilní úrovni až do poloviny roku 2008. Obrázek 40 na následující stráně ukazuje, že míra celkové nezaměstnanosti Irska byla

¹¹⁹ *HICP - inflationrate (tec00118), Unemployment rate, by sex (tsdec450)* [online]. Eurostat, 2013, [cit. 2013-04-18]. Dostupné z http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database

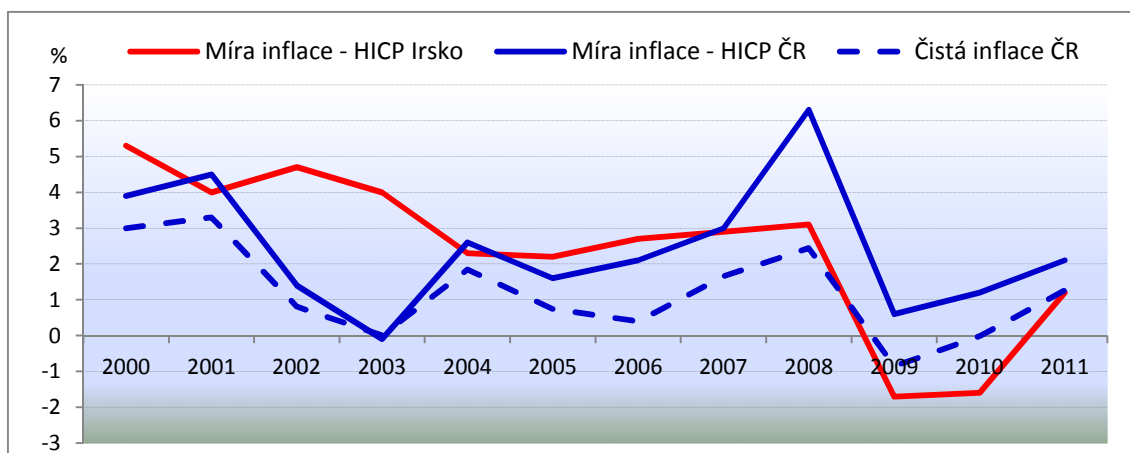
až do roku 2006 v podstatě na úrovni dlouhodobé nezaměstnanosti ČR. Od roku 2007 se dlouhodobá nezaměstnanost i celková nezaměstnanost ČR snižuje, zatímco Irské veličiny rostou. V roce 2011 byly míra celkové nezaměstnanosti i dlouhodobé nezaměstnanosti Irska nad úrovní míry nezaměstnanosti ČR.

Obr. 40 Vývoj nezaměst. a dlouhodobé nezaměst. v ČR a Irsku 2000 – 2011

Zdroj: vlastní zpracování, data Eurostat¹²⁰

Míra inflace obou porovnávaných zemí je značně rozdílná, viz obrázek. Mezi roky 2000 - 2005 tam, kde růst inflace i čisté inflace v ČR zpomaluje, inflace Irska zrychluje a naopak. Až po roce 2007 lze pozorovat podobný vývoj inflací v Irsku a ČR.

Obr. 41 Vývoj inflace (HICP) v ČR a SRN a čisté inflace v ČR 2000 – 2011

Zdroj: vlastní zpracování, data Eurostat¹²¹

¹²⁰ Unemployment rate, by sex (tsdec450), Long-term unemployment rate, by sex (tsdsc330) [online]. Eurostat, 2013, [vid. 2013-04-18].

Dostupné z http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database

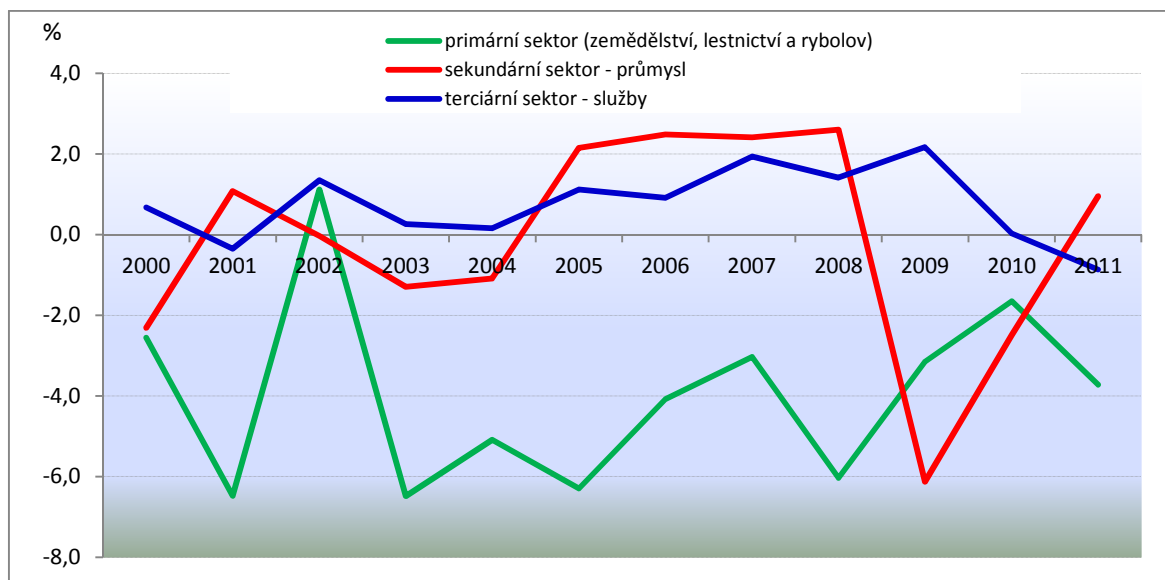
¹²¹ HICP - inflation rate (tec00118), Unemployment rate, by sex (tsdec450) [online]. Eurostat, 2013, [cit. 2013-04-18]. Dostupné z http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database

Růst míry Irské inflace je až do roku 2007 vyšší než růst čisté inflace a často i celkové inflace ČR. Rok počínající krize se v Irsku projevil jen mírným zdražením, zatímco česká míra inflace se prudce zvýšila (především vlivem regulovaných cen - zdravotnické poplatky). Čistá míra inflace zrychlila, aby v roce 2008 dosáhla podobné úrovně jako inflace Irska. V letech 2009 a 2010 se cenová úroveň Irska snižuje rychleji než míra inflace i čisté inflace v ČR. V roce 2011 se irská míra inflace zvyšuje téměř na úroveň čisté inflace ČR.

6. Vývoj inflace a zaměstnanosti v podnikové sféře ČR, SRN a Irska

6.1 Zaměstnanost a inflace v sektorech ČR

Zaměstnanost se v jednotlivých sektorech vyvíjela velmi odlišně, jak ilustruje graf na obrázku 42. Zatímco v primárním sektoru během sledovaného období zaměstnanost prakticky neustále klesala (s výjimkou roku 2002) a to průměrně ročně o 3,7% a za celé sledované období se počet zaměstnanců v tomto sektoru snížil o 85 tis. Odvětví služeb tvorbou nových míst kompenzovalo zvyšování nezaměstnanosti způsobené v sektoru

Obr. 42 Vývoj zaměstnanosti jednotlivých sektorů ČR v letech 2000 – 2011

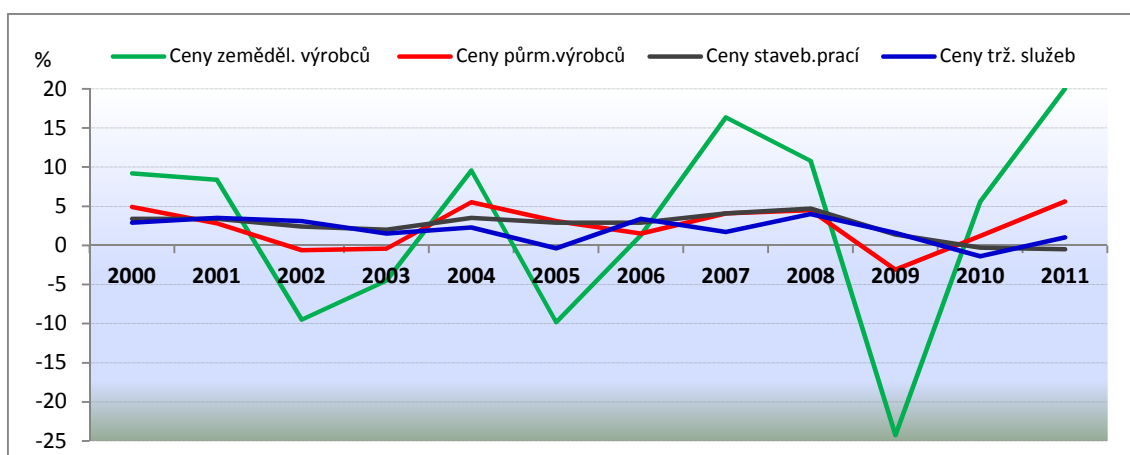
Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ¹²²

zemědělství. Za tímto vývojem lze vidět především pokračující transformaci českého hospodářství. Zaměstnanost v sektoru průmyslu byla kladně ovlivňována tvorbou nových míst způsobených přílivem zahraničních investic, který byl nejvýraznější především po vstupu ČR do EU. Záporně na ní působila zvyšující se produktivita práce spojená

¹²² Tab. č.204/R ODVĚTVÍ ČINNOSTI ZAMĚSTNANÝCH V NH [online]. ČSÚ 2013 [vid. 2013-03-08]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cr_od_roku_1989

s transformací českého hospodářství a dále lze z průběhu křivky zaměstnanosti sektoru průmyslu nejvíce ze všech odvětví pozorovat i cyklické výkyvy - snížení zaměstnanosti v době hospodářského útlumu v letech 2002 - 2003, pozitivní vývoj po roce 2004 a následně vliv finanční a hospodářská krize koncem roku 2008, která se projevila s mírným zpožděním velkým poklesem zaměstnanosti v roce 2009. Vyšší nezaměstnanost umožňuje výrobcům optimalizovat výběr zaměstnanců při náboru nových pracovních sil a tlumí inflační tlaky na vývoj mezd.

Cenová hladina vstupů i výstupů jednotlivých sektorů ekonomiky byla ovlivněna několika hlavními faktory. Velký vliv na ceny vstupů měl vývoj kurzu koruny k euru a dolaru, který znázorňuje obrázek 24 na straně 70. Dalším důležitým činitelem ovlivňujícím ceny vstupů byl vývoj cen dovozů, do kterého se transformuje vývoj cen surovin a produktů na světových trzích. Vývoj cen dovozů ilustruje graf na obrázku 24. Oba výše uvedené vlivy následně působí, spolu s dalšími faktory, jako je produktivita práce, výše mezd, poptávka a konkurence, na vývoj cen výrobců, který je zachycen grafem na obrázku 43.

Obr. 43 Meziroční průměrné změny cen výrobců v ČR v letech 2000 – 2011

Zdroj: vlastní zpracování, data ČNB¹²³

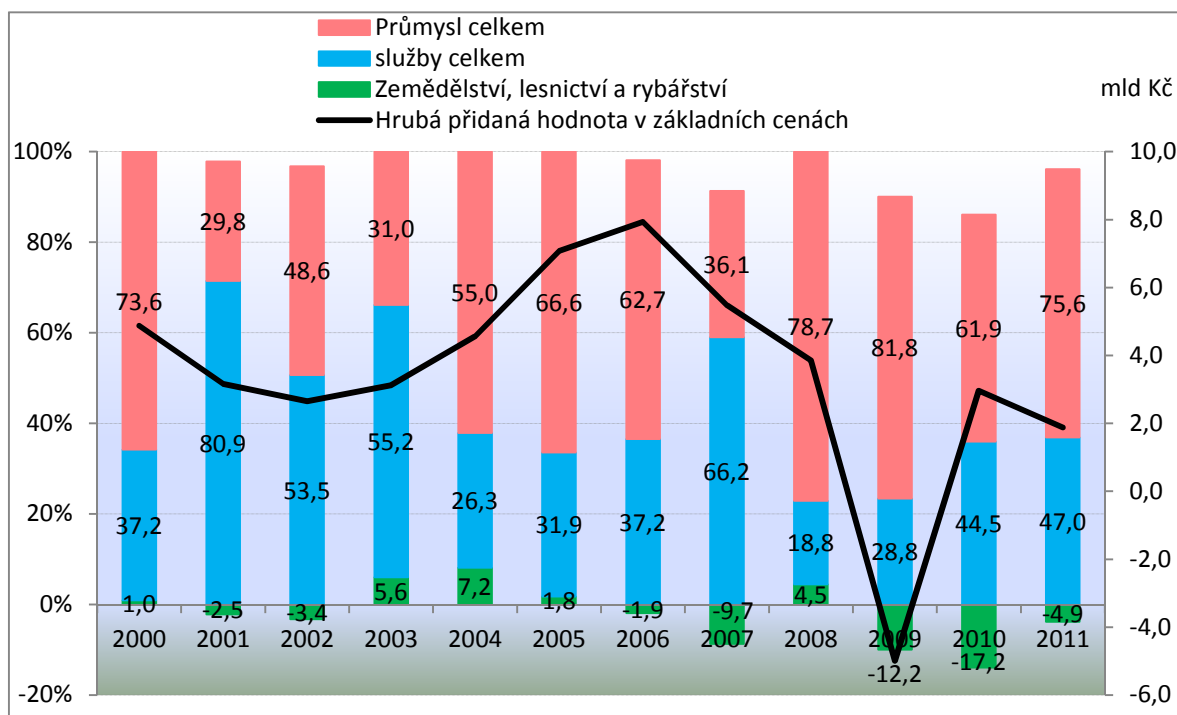
Růst cen surovin tlačí výrobce ke snižování nákladů v jiných oblastech, jakými jsou produktivita práce, efektivita výroby, zmetkovitost a podobně. Při poklesu cenové úrovně na trzích výrobků jsou výrobci nuceni prodávat své výrobky za nižší ceny, aby uspěli

¹²³ Tab. klíčových makroekonomických indikátorů.[online]. Praha: ČNB, 2013 [vid. 2012-01-20]. Dostupné z http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2012/2012_I/index.html

v konkurenčním boji. Opět hledají úspory, které by zahojily ztráty z prodeje za nižší ceny.

6.2 Význam jednotlivých odvětví ČR

Podniková sféra v ČR se vyvíjí poněkud odlišně, než tomu je v rozvinutých ekonomikách, viz graf na obrázku 44. Zde bývají nejsilnějším odvětvím hospodářství služby. Ekonomika ČR se opírá především o sektor průmyslu, jehož průměrný příspěvek k růstu HPH v letech 2000 – 2011 činil 54,4%, zatímco služby se podílely 44,7%, stavebnictví 0,8% a podíl zemědělství byl 0,02%. Graf na obrázku 43 ukazuje podíl jednotlivých sektorů na růstu HPH a vývoj celkové HPH ve sledovaném období. Silný vliv průmyslu byl nejvíce patrný po vstupu ČR do EU, kdy zahraniční investice směřovaly nejvíce právě do tohoto

Obr. 44 Podíl příspěvků sektorů na růstu HPH a vývoj HPH v ČR 2000 – 2011

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ¹²⁴

sektoru, a potom v roce 2009, kdy byla česká ekonomika ochromena hospodářskou krizí, která nejsilněji ochromila právě sektor průmyslu a zemědělství.

¹²⁴ Příspěvky odvětví k růstu hrubé přidané hodnoty 1) [online]. Praha: ČSÚ, 2013 [cit. 2013-04-23]. Dostupné z http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/hdp_cr

Nejdynamičtější oblastí sektoru průmyslu ČR je zpracovatelský průmysl, jak lze vidět v tabulce 4. Sektor zpracovatelského průmyslu se průměrně za sledované období podílel na růstu HPH z 55,87%, zatímco tvorba HPH v ostatní průmyslových odvětvích se snižovala.

Tab. 4 Příspěvky odvětví na růst HPH v ČR v letech 2000 - 2011

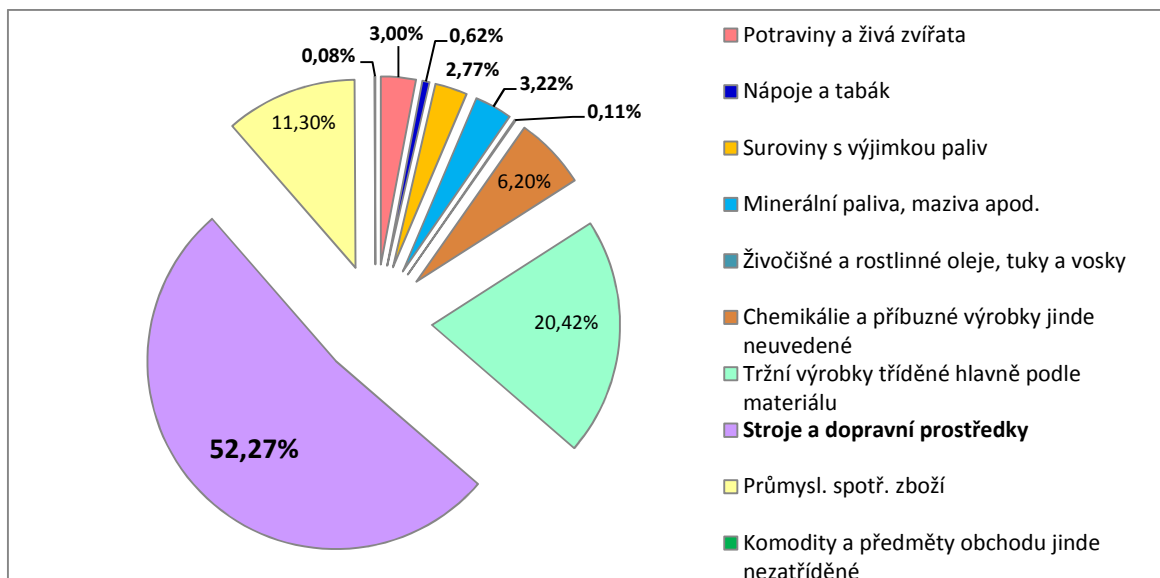
Podíl sektorů na růstu hrubé přidané hodnoty	Zemědělství, lesnictví a rybářství	Průmysl celkem	z toho		Stavebnictví	Služby celkem	Hrubá přidaná hodnota v základních cenách
			zpracovatelský průmysl	ostatní průmysl			
2000	49,61	3 591,94	3 438,33	153,61	-579,75	1 817,28	4 879,07
2001	-78,12	942,74	834,10	108,64	-261,10	2 561,21	3 164,73
2002	-90,06	1 288,64	1 261,75	26,88	35,44	1 419,03	2 653,04
2003	173,34	968,32	988,67	-20,35	256,23	1 721,19	3 119,09
2004	328,07	2 511,23	2 100,58	410,65	527,26	1 203,00	4 569,56
2005	127,58	4 708,18	4 877,02	-168,84	-19,05	2 252,85	7 069,56
2006	-150,29	4 968,51	4 772,31	196,21	161,84	2 946,00	7 926,07
2007	-533,29	1 978,57	1 968,18	10,39	408,16	3 622,69	5 476,12
2008	174,81	3 029,83	2 586,73	443,09	-80,33	725,08	3 849,38
2009	610,64	-4 079,20	-3 636,05	-443,15	-85,11	-1 435,91	-4 989,58
2010	-509,71	1 832,28	2 735,27	-902,98	322,80	1 317,06	2 962,44
2011	-91,74	1 418,47	1 849,95	-431,48	-333,58	882,43	1 875,58
Celkem v zákl. cenách	10,82	23 159,52	23 776,84	-617,32	352,81	19 031,91	42 555,07
Podíl v %	0,03%	54,42%	55,87%	-1,45%	0,83%	44,72%	100,00%

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ¹²⁵

Zpracovatelský průmysl je také hlavním zdrojem vývozu. Největším vývozcem z oblasti zpracovatelského průmyslu je odvětví výroby strojů a dopravních prostředků, jak ilustruje obrázek 45 mna následující straně.

Výroba motorových vozidel – automobilový průmysl je druhé nejdynamičtější se rozvíjející odvětví české ekonomiky ve sledovaném období, kdy se zvyšovala jeho produkce (měřeno objemovým indexem) průměrně ročně o 12,8 p. b. Odvětvím s nejrychlejším růstem produkce je výroba počítačů, elektronických a optických zařízení (16,7 p. b.). Podíl tohoto odvětví k celkové produkci tvoří ale (v roce 2011) pouze 2,74%.

¹²⁵ Příspěvky odvětví k růstu hrubé přidané hodnoty 1)[online]. Praha: ČSÚ, 2013 [cit. 2013-04-23]. Dostupné z http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/hdp_cr

Obr. 45 Vývoj podílu odvětví na vývozech ČR v letech 2000 – 2011

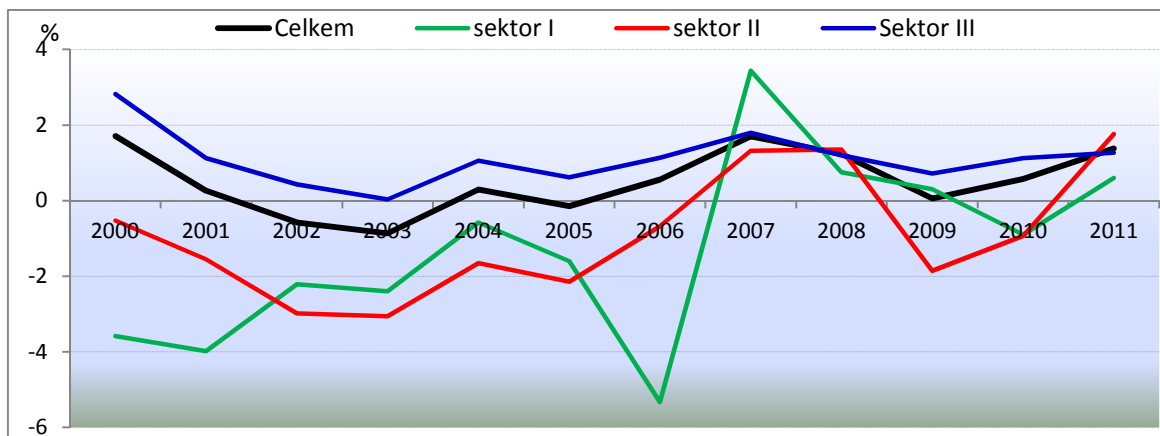
Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ¹²⁶ Pozn.: v běžných cenách

Nejvyšší příspěvek na růstu HPH ze zpracovatelského průmyslu tvoří automobilový průmysl. Jeho výše byla 8,28% z celkové produkce ČR v roce 2011. Automobilový průmysl tak tvořil nejvýznamnější odvětví české ekonomiky.

6.3 Zaměstnanost a inflace v sektorech SRN

Podobně jako v ČR se i v SRN vyvíjela **zaměstnanost** v jednotlivých sektorech hospodářství velmi rozdílně, viz graf na obrázku 46. V sektorech zemědělství a průmyslu se zaměstnanost meziročně neustále snižovala až do roku 2006. Tento pokles byl pouze částečně tlumen nárůstem zaměstnanosti ve stejném období v sektoru služeb. Rok 2007 přinesl v SRN růst zaměstnanosti ve všech sektorech a tento trend pokračoval i v roce 2008. Hospodářská krize, která začala německou ekonomiku ovlivňovat v roce 2009 se zřejmě nejvíce projevila v sektoru průmyslu, kde se zaměstnanost jako v jediném sektoru meziročně snížila a setrvala v záporných hodnotách i v roce 2010, kdy poklesla zaměstnanost i v zemědělství. V roce 2011 se začala situace opět zlepšovat. Největší výkyvy v sektorové zaměstnanosti lze i v SRN zaznamenat v sektoru zemědělství.

¹²⁶ Tab. 06.03 Zahraniční obchod České republiky podle tříd mezinárodní klasifikace SITC [online]. Praha: ČSÚ, 2013 [vid. 2013-03-11]. Dostupné z http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cr_od_roku_1989#03

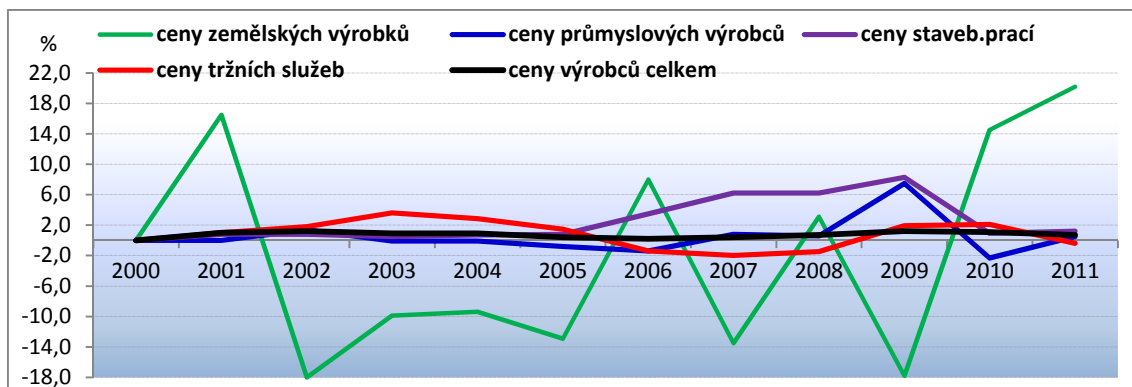
Obr. 46 Vývoj zaměstnanosti jednotlivých sektorů a celkové zaměstnanosti v SRN v letech 2000 – 2011

Zdroj: vlastní zpracování, data Eurostat¹²⁷

Zaměstnanost v sektoru služeb se jevila jako nejstabilnější. Podíl zaměstnanosti během sledovaného období dosáhl v tomto sektoru v průměru 72% z celkové zaměstnanosti. I z grafu lze pozorovat, jak zásadní vliv na vývoj celkové zaměstnanosti SRN měl právě sektor služeb.

Cenová hladina vstupů jednotlivých výrobců německé ekonomiky byla ovlivňována vývojem cen komodit na světových trzích, vývojem kurzů u dovozů v jiné měně a také poptávkou a nabídkou na trzích těchto statků. Tyto faktory se následně, společně se mzdovým vývojem, produktivitou práce a dosahovanou efektivitou v jednotlivých podnicích, promítají do cen výstupů výrobců. Tržní ceny výrobců jsou dále ovlivňovány i stavem nabídky a poptávky po výrobcích na trzích zboží a služeb a dalšími faktory. Vývoj cen výrobců SRN je ilustrován na obrázku 47 na následující straně. Podobně jako v ČR lze nejzásadnější výkyvy zaznamenat u cen zemědělských výrobců, na které zřejmě působí vývoj cen zemědělských výrobků na světových trzích a také stav nabídky a poptávky po těchto výrobcích. Nejstabilnější cenovou hladinu vykazovaly tržní služby a průmyslové výrobky, které ze svého stabilního vývoje cenové hladiny výrazně vybočily v roce 2009, kdy ceny výrobců SRN zaznamenaly meziroční růst cenové hladiny ve výši

¹²⁷ NationalAccounts by 10 branches - employment data [nama_nace10_e] [online]. Eurostat 2013 [cit. 2013-05-03]. Dostupné z: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/setupDownloads.do>

Obr. 47 Vývoj cen výrobců SRN v letech 2000 - 2011

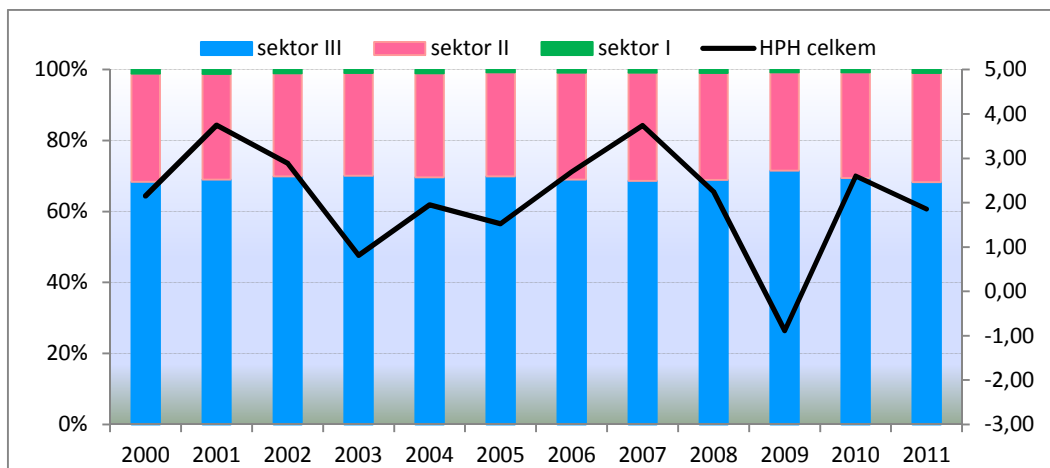
Zdroj: vlastní zpracování, data Eurostat¹²⁸

cca 8 p. b. Ceny výrobců celkem mají po celé sledované období velice stabilní vývoj s meziročním růstem v průměru o 0,7 p. b. Podobný vývoj lze sledovat i u cen tržních služeb, které měly zřejmě nejzásadnější vliv na celkovou cenovou hladinu výrobců v SRN.

6.4 Význam jednotlivých odvětví SRN

Význam jednotlivých odvětví SRN je opět posuzován z pohledu příspěvků těchto odvětví na celkovou hrubou přidanou hodnotu SRN. Z obrázku 48 na následující straně lze pozorovat, že stěžejním sektorem SRN jsou služby, následované sektorem průmyslu. Zemědělství přispívá k hrubé přidané hodnotě v průměru cca 1%. Hrubá přidaná hodnota (v základních cenách) se v SRN zvyšovala během celého sledovaného období, s výjimkou roku 2009. Průměrně ročně rostla o 2,11 p. b., v roce 2009 meziročně klesla o 0,9 p. b. Příspěvky jednotlivých sektorů během sledovaného období nedosahovaly nijak významných výkyvů. Sektor zemědělství přispíval v průměru 0,9%, sektor průmyslu 29,7% a sektor služeb 69,4%. Výraznější změna se udála v roce 2009, kdy byl hospodářskou krizí zjevně nejzásadněji ovlivněn sektor průmyslu, takže se jeho příspěvek k HPH v tomto roce snížil na 27,7% ve prospěch sektoru služeb, jehož příspěvek k HPH činil v roce 2009 71,5%.

¹²⁸ NationalAccounts by 10 branches - employment data [nama_nace10_e] [online]. Eurostat 2013 [cit. 2013-05-03]. Dostupné z: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/setupDownloads.do>

Obr. 48 Vývoj příspěvků sektorů na HPH a vývoj HPH v SRN 2000 - 2011

Zdroj: vlastní zpracování, data Eurostat¹²⁹

Sektor zemědělství SRN tvoří příspěvky na HPH v průměru o 0,87 p. b. vyšší než v ČR, sektor průmyslu se na HPH SRN podílí v průměru o 25,55 p. b. méně, než je tomu v ČR a sektor služeb přispívá na HPH SRN v průměru o 24,7 p. b. více.

Tab. 5 zobrazuje příspěvky jednotlivých odvětví s podrobnějším členěním služeb na tvorbě HPH v SRN.

Tab. 5 Podíly odvětví na růstu HPH v SRN v letech 2000 - 2011

	zemědělství	Těžba	průmysl	stavebnictví	Obchod, doprava	informace a komunikace	Obchodní a pojišťovací služby	služby v obl. nemovitostí	vědecké a technické činnosti	veřejná správa, zdravotnictví, školství	kulturní a rekreační činnosti
2000	1,1%	3,0%	22,3%	5,3%	16,1%	4,2%	4,4%	10,9%	10,9%	17,4%	4,5%
2001	1,2%	2,9%	22,1%	4,9%	16,4%	4,4%	4,2%	11,2%	11,0%	17,3%	4,4%
2002	1,0%	2,9%	21,5%	4,7%	16,2%	4,4%	4,5%	11,6%	11,0%	17,8%	4,4%
2003	0,9%	2,9%	21,6%	4,5%	16,2%	4,0%	4,9%	11,6%	11,1%	17,9%	4,5%
2004	1,1%	3,1%	21,9%	4,2%	16,0%	4,1%	5,2%	11,3%	10,8%	17,7%	4,5%
2005	0,8%	3,2%	22,0%	4,1%	16,3%	4,0%	4,9%	11,5%	11,0%	17,8%	4,5%
2006	0,8%	3,3%	22,8%	4,1%	16,1%	4,0%	4,7%	11,4%	11,0%	17,3%	4,5%
2007	0,9%	3,3%	23,1%	4,1%	16,1%	4,0%	4,2%	11,7%	11,4%	16,8%	4,4%
2008	1,0%	3,7%	22,2%	4,2%	15,9%	3,9%	3,8%	12,0%	11,6%	17,1%	4,5%
2009	0,8%	3,9%	19,5%	4,4%	16,0%	4,4%	4,4%	12,4%	10,9%	18,7%	4,8%
2010	0,8%	3,7%	21,5%	4,5%	15,9%	4,0%	4,5%	11,8%	10,6%	18,1%	4,6%
2011	0,9%	3,6%	22,6%	4,6%	16,0%	3,8%	4,4%	11,4%	10,5%	17,8%	4,4%
průměr	0,9%	3,3%	21,9%	4,4%	16,1%	4,1%	4,5%	11,6%	11,0%	17,6%	4,5%

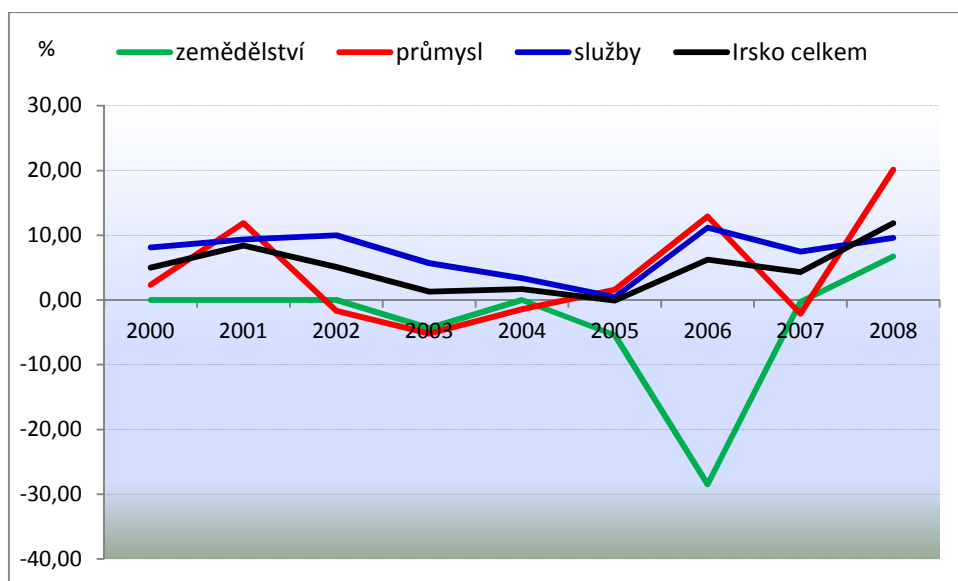
Zdroj: vlastní zpracování, data Eurostat¹³⁰

¹²⁹ Gross value added (at basic prices)[online]. Eurostat, 2013 [cit. 2013-05-02]. Dostupné z <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/setupDownloads.do>

Je zřejmé, že hospodářství SRN má velmi rozvinutý sektor služeb. Toto odvětví vytváří vyšší přidanou hodnotu s nižší produktivitou práce, než je tomu v sektoru průmyslu, nebo v zemědělství. S rozvojem služeb tedy stoupá tvorba přidané hodnoty v ekonomice a zvyšuje se zaměstnanost ve vyšším poměru, než je tomu v ekonomice s vyšším podílem průmyslu nebo zemědělství.

6.5 Zaměstnanost a inflace v sektorech Irska

Ukazuje se, že se vývoj **zaměstnanosti** v jednotlivých sektorech irského hospodářství nelišil v takové míře, jak bylo možné pozorovat v ČR i SRN, viz obrázek 49. Velmi homogenní vývoj lze pozorovat především v letech 2004 - 2007, kdy sektor průmyslu i služeb vykazoval stabilní meziroční růst ve výši 4 - 5 p. b. Zaměstnanost sektoru zemědělství meziročně klesala nebo stagnovala po celou dobu sledovaného období s výjimkou roku 2008. Hospodářská krize se na irské ekonomice projevila ze sledovaných zemí nejvýrazněji.

Obr. 49 Vývoj zaměstnanosti sektorů a celkové zaměstnanosti v Irsku v letech 2000 - 2011
Zdroj: vlastní zpracování, data Eurostat¹³¹

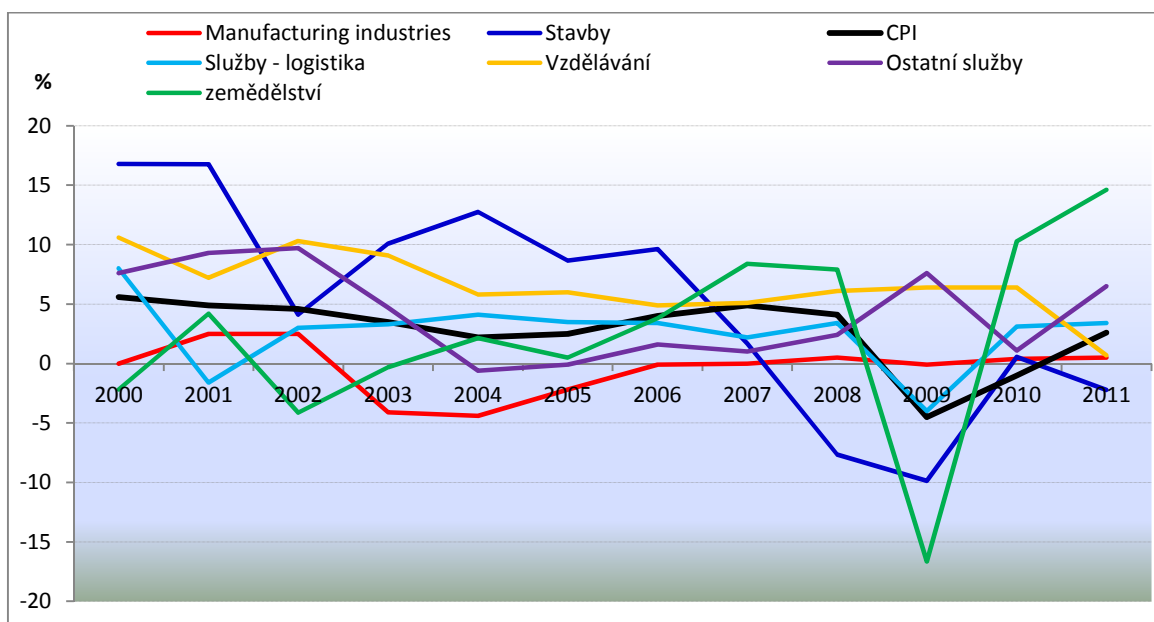
¹³⁰ *Gross value added (at basic prices)*[online]. Eurostat, 2013 [cit. 2013-05-02]. Dostupné z <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/setupDownloads.do>

¹³¹ *NationalAccounts by 10 branches - employment data [nama_nace10_e]* [online]. Eurostat, 2013 [cit. 2013-05-03]. Dostupné z <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/setupDownloads.do>

→ pokračování na další straně

V roce 2009 zaznamenala irská ekonomika pokles zaměstnanosti ve všech sektorech a tento trend pokračoval i v letech 2010 a 2011, kdy pokles zaměstnanosti poněkud zpomalil. Nejstabilnější byl vývoj zaměstnanosti (podobně jako v SRN) v sektoru služeb. Podíl zaměstnanosti tohoto sektoru na celkové zaměstnanosti Irska tvoří v průměru za sledované období 69% - má dominantní vliv na celkovou zaměstnanost Irska. O tomto faktu vypovídá i vývoj křivek v grafu.

Cenový vývoj jednotlivých sektorů a vybraných odvětví zaznamenává graf na obrázku 50¹³². Je evidentní, že celková cenová hladina Irska (měřena CPI) byla poměrně stálá – vykazovala stabilní růst až do roku 2008, ale vývoj cen jednotlivých výrobců a služeb byl velmi rozmanitý. Nelze stanovit, který sektor ovlivňoval celkovou cenovou hladinu Irska v největší míře – nejzásadněji zřejmě působily ceny průmyslu a služeb. Nejstabilnější je vývoj cen služeb (vzdělávání, transport a logistika a ostatní služby). Největší cenové výkyvy zaznamenávají ceny zemědělských výrobců a ceny ve stavebnictví.

Obr. 50 Vývoj cen výrobců Irska v letech 2000 – 2011

Zdroj: vlastní zpracování, data Eurostat¹³³

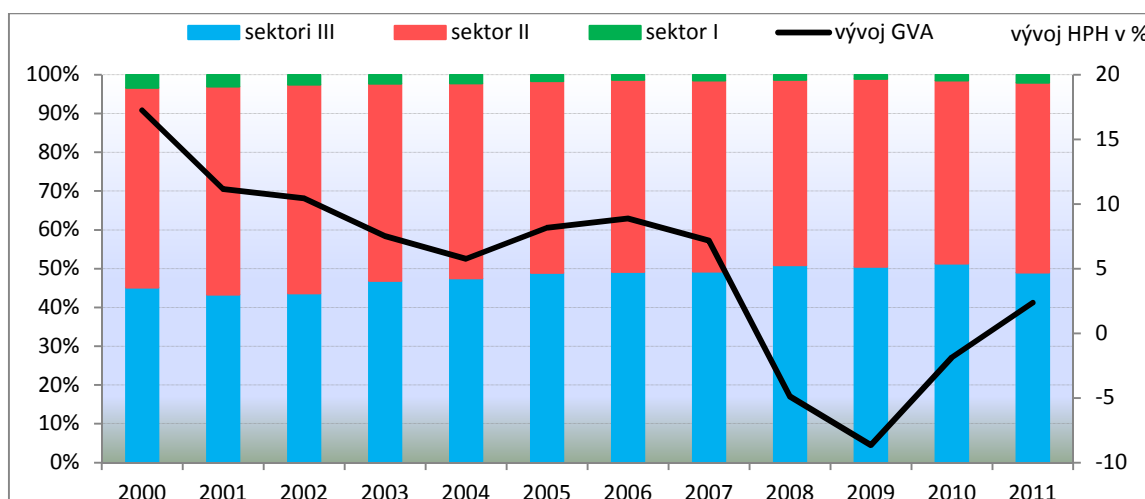
¹³² Z důvodu nedostatku dat o cenách výrobců Irska jsou v grafu uvedeny ceny výrobců zemědělských výrobců, průmyslových výrobců a staveb, ostatní ceny jsou převzaty z CPI indexů.

¹³³ *Agricultural Input and Output Price Indices (Base 2000=100) by* [online]. Eurostat, 2013 [cit. 2013-05-03]. Dostupné z <http://www.cso.ie/px/pxeirestat/Statire/SelectVarVal/saveselections.aspx>

→ pokračování na další straně

6.6 Význam jednotlivých odvětví Irska

Obrázek 51 zobrazuje příspěvky sektorů na HPH Irska a meziroční změny vývoje irské HPH v letech 2000 - 2011. Rozvržení sektorů podle jejich podílů na tvorbě HPH je poněkud odlišné než v SRN i než v ČR. Zemědělství vykazuje průměrný podíl na HPH během sledovaného období ve výši 1,9%, což je nejvíce ze všech tří zkoumaných ekonomik. Sektor průmyslu se průměrně podílí na tvorbě HPH Irska hodnotou 49,8%. To je o 20,1 p. b. vyšší hodnota, než v německé ekonomice a o 5,5 p. b. méně, než je tomu v hospodářství ČR. Sektor služeb tvoří průměrný podíl na HPH Irska ve výši 48,3%. To je o 21 p. b. méně, než v SRN a o 3,6 p. b. více, než v ČR.

Obr. 51 Vývoj příspěvků sektorů na HPH a vývoj HPH v Irsku v letech 2000 – 2011

Zdroj: vlastní zpracování, data Eurostat¹³⁴

Lze zaznamenat, že sektor služeb Irska zvyšoval svůj podíl na celkové HPH mezi lety 2000 - 2005 v neprospěch sektorů průmyslu i zemědělství. V následujících letech podíl irských odvětví v podstatě stagnoval, po roce 2008 opět zesílil sektor služeb a v roce 2011, po částečném oživení průmyslu se podíl sektoru služeb snížil ve prospěch průmyslu a částečně i zemědělství. Meziroční růst HPH od roku 2000 zpomaloval až do roku 2007. V roce 2008 HPH Irska meziročně poklesla, a tento trend byl porušen až v roce 2011, kdy meziroční přírůstek HPH činil 2,4 %.

¹³⁴ *Gross value added (at basic prices)*[online]. Eurostat, 2013 [cit. 2013-05-02]. Dostupné z <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/setupDownloads.do>

Tab. 6 znázorňuje podíl odvětví na HPH Irska v letech 2000 - 2011. Je zřejmé, že podíl služeb v Irsku není natolik rozvinutý jako v SRN a irská ekonomika se více opírá o sektor průmyslu i zemědělství, než tomu je v rozvinutých ekonomikách, jako je SRN.

Tab. 6 Podíly odvětví na růstu HPH v Irsku v letech 2000 - 2011

	Zemědělství	Těžební průmysl	Průmysl	Stavebnictví	Obchod, doprava	Finance a pojištění	Služby v obl.ne mov.	Vědecké a tech.služby	Veřejná správa, zdrav.	Školství, kultura a rekreace	Ostatní služby
2000	3,4%	0,5%	43,6%	7,3%	17,7%	7,6%	6,7%	2,6%	4,7%	5,0%	0,9%
2001	3,0%	0,5%	45,6%	7,6%	15,3%	7,9%	6,9%	2,4%	4,8%	5,0%	0,9%
2002	2,5%	0,4%	46,0%	7,4%	15,3%	7,8%	7,4%	2,3%	4,8%	5,2%	0,8%
2003	2,3%	0,5%	42,6%	7,8%	16,1%	9,4%	7,5%	2,6%	4,8%	5,5%	0,9%
2004	2,3%	0,4%	40,9%	9,0%	16,4%	9,9%	7,1%	2,5%	5,0%	5,5%	1,0%
2005	1,7%	0,4%	38,9%	10,1%	16,7%	10,4%	6,8%	3,7%	4,8%	5,6%	1,0%
2006	1,3%	0,5%	37,9%	11,1%	16,7%	10,4%	6,9%	3,9%	4,8%	5,8%	0,6%
2007	1,4%	0,6%	39,3%	9,3%	16,3%	10,7%	6,8%	4,0%	4,8%	5,9%	0,8%
2008	1,3%	0,5%	40,3%	7,0%	15,9%	10,2%	8,2%	4,0%	5,5%	6,5%	0,6%
2009	1,1%	0,4%	44,5%	3,6%	16,0%	11,3%	5,5%	4,1%	5,5%	7,3%	0,9%
2010	1,5%	0,4%	45,1%	1,7%	16,6%	11,5%	5,3%	4,6%	5,2%	7,3%	0,8%
2011	2,0%	0,4%	46,9%	1,7%	15,8%	10,7%	5,2%	4,6%	5,1%	7,0%	0,8%
průměr	1,9%	0,5%	42,4%	7,0%	16,2%	14,4%	9,6%	3,5%	5,0%	6,0%	1,2%

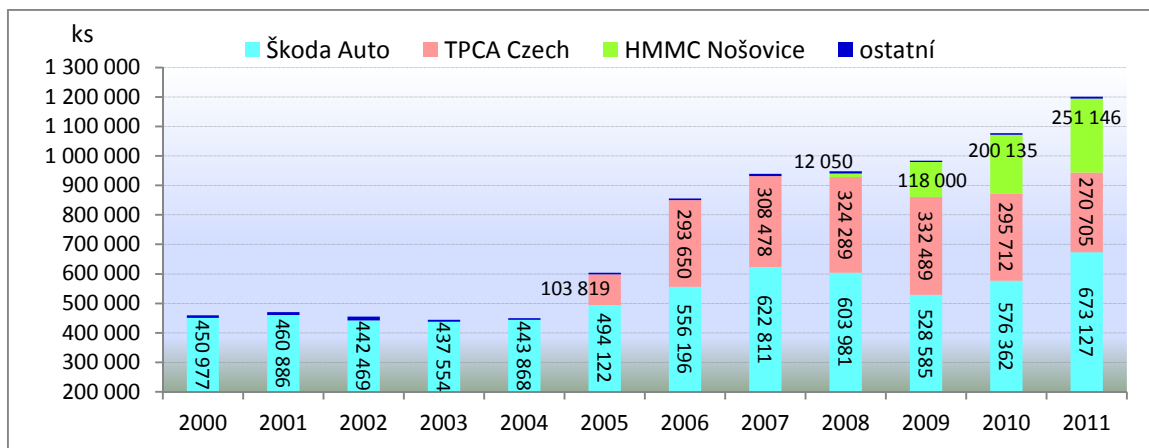
Zdroj: vlastní zpracování, data Eurostat¹³⁵

Z výše uvedených faktů lze také konstatovat, že z hlediska podílů jednotlivých sektorů na HPH zkoumaných zemí se česká ekonomika více blíží ekonomice Irska.

6.7 Vývoj nezaměstnanosti a inflace v automobilovém průmyslu ČR

V odvětví českého automobilového průmyslu je nejvýznamnější výroba osobních automobilů (kategorie M1) a malých užitkových automobilů (kategorie N1). Vývoj jejich produkce zaznamenává obrázek 52 na následující straně. Více než 80% vyrobených automobilů je určena k vývozu.

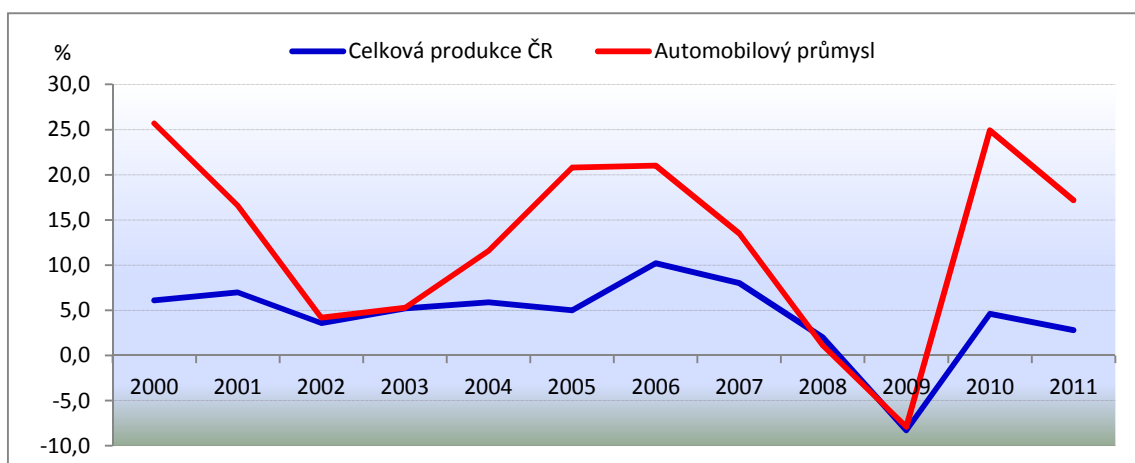
¹³⁵ Gross value added (at basic prices)[online]. Eurostat, 2013 [cit. 2013-05-02].Dostupné z<http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/setupDownloads.do>

Obr. 52 Vývoj výroby automobilů kategorie M1 a N1 v ČR v letech 2000 – 2011

Zdroj: vlastní zpracování, data AUTOSAP¹³⁶

Vývoj produkce automobilového průmyslu v porovnání s vývojem celkové produkce ČR ilustruje graf na obrázku 53. Jelikož je AP nejvýznamnějším odvětvím Českého hospodářství, odráží se jeho základní změny i ve vývoji celkové produkce ČR - zpomalení růstu v roce 2002 – 2003, jejich následný výrazný růst, zpomalení v roce 2007 a 2008 a meziročním pokles v roce 2009 s následným růstem v roce 2010 a mírným zpomalením v roce 2011.

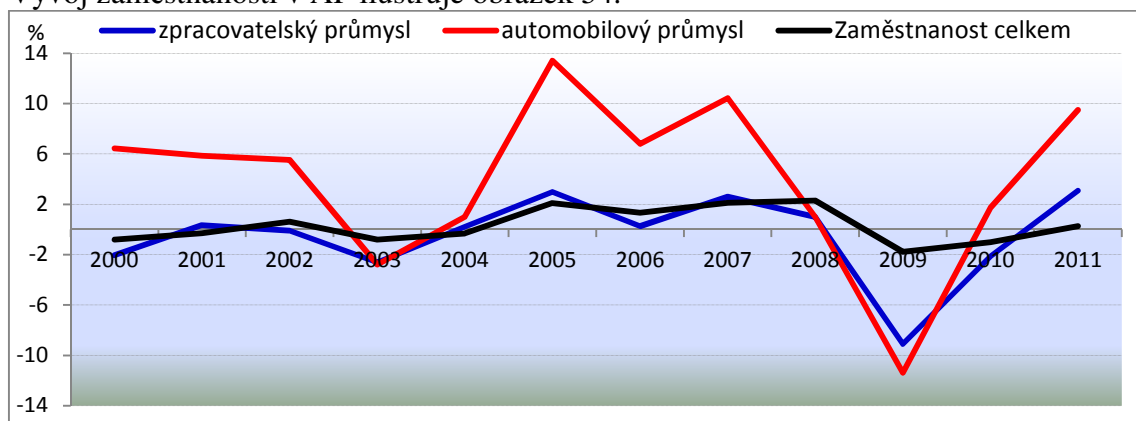
Obr. 53 Vývoj celkové produkce ČR a AP v letech 2000 – 2011

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ¹³⁷ Pozn.: objemové indexy

¹³⁶ Souhrnné údaje o výrobě, domácích prodejkách a exportu všech českých výrobců vozidel [online]. AUTOSAP, 2013 [vid. 2013-03-11]. Dostupné z <http://www.autosap.cz/default2.asp?page={4A86501A-BBD5-4B8F-AE57-397BC8051C9A03}>

¹³⁷ TB0001P1d Produkce (objemové indexy, SOPR=100) [online]. Praha: ČSÚ, 2013 [vid. 2013-04-23]. Dostupné z http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/hdp_cr

Vývoj zaměstnanosti v AP ilustruje obrázek 54.

Obr. 54 Vývoj zaměstnanosti celkové, ve zprac.průmyslu a AP ČR v letech 2000 – 2011

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ¹³⁸

Podobně jako vývoj produkce, i vývoj zaměstnanosti automobilového průmyslu má velmi výrazný vliv na zaměstnanost celé ČR. Křivka vývoje zaměstnanosti tohoto odvětví má velice podobný průběh jako jeho křivka produkce. Je zřejmé, že tvorba nových pracovních míst v automobilovém průmyslu po roce 2004 velice významně snížila nezaměstnanost ČR (počet zaměstnaných se v automobilovém průmyslu od roku 2000 do roku 2008 zvýšil o 50 756 pracovníků). Velký nárůst zaměstnanosti v roce 2005 zapříčinil start výroby automobilky TPCA Czech, který podnítil také zvýšení zaměstnanosti dodavatelů obou automobilek (Škody MB a TPCA Czech). Produkce této automobilky částečně vyrovnala snížení přírůstu AP na hrubé přidané hodnotě ČR z důvodu snižující se poptávky po vozech vyšší třídy vyráběných ve Škodě MB. Zaměstnanost se začala snižovat s příchodem krize v roce 2009. Její dopady byly ale značně zmírněny zavedením šrotovného především v SRN, což zvýšilo zahraniční poptávku po automobilech. Hospodářská krize byla příčinou změny preference kupujících, a zvedla poptávku především po menších a levnějších vozech. Vliv posilující koruny zdražoval vývoz. Zaměstnanost v AP klesla v roce 2009 o 17 754 pracovníků.

Vývoj inflace v automobilovém průmyslu naznačuje obrázek 55 na následující straně, kde je ilustrován vývoj cen některých vybraných komodit, využívaných ve výrobě

¹³⁸ TB0001PPS *Zaměstnanost celkem (osoby)* [online]. Praha: ČSÚ, 2013 [vid. 2013-04-23]. Dostupné z http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/hdp_cr

automobilového průmyslu. Nejvýraznější meziroční změny ve vývoji cen zaznamenávaly (z vybraných komodit) ceny elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu. Růst cen této komodity nejprve do roku 2003 zpomaloval, a následoval velmi rychlý růst cen této komodity až do roku 2009 vlivem růstu cen zemního plynu i elektřiny na světových trzích. Tento inflační tlak mírnila apreciace koruny. Meziroční změny cen ostatních komodit vykazují v podstatě podobný vývoj. Mezi roky 2003 a 2008 velmi mírný růst cen, nebo pokles především u cen dílů a příslušenství pro motorová vozidla. V roce 2009 ale klesaly ceny pouze pryžových a plastových výrobků a ceny ostatních komodit se meziročně zvýšily. A to především ceny plynu a elektřiny a také ceny dílů a příslušenství pro motorová vozidla. Cena těchto komodit se potom snižuje až v roce 2010, aby v roce 2011 ceny všech vybraných komodit opět rostly. Ceny dílů a příslušenství pro motorová vozidla zaznamenaly v uvedeném období pomalejší pokles.

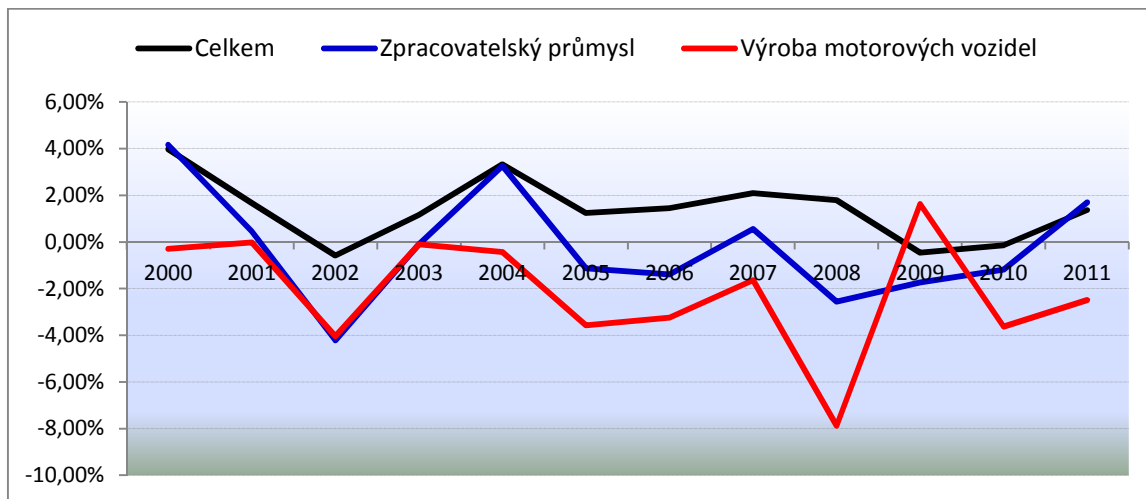
Obr. 55 Vývoj změny cen vybraných komodit pro AP v letech 2000 – 2011

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ¹³⁹

Vývoj cen výsledné produkce AP, zpracovatelského průmyslu i vývoj cen celkové produkce zobrazuje obrázek 56 na následující straně. Je patrné, že ceny v AP pomáhají snižovat celkovou cenovou úroveň v ČR. Protichůdný vývoj lze pozorovat v roce 2009, kdy celková cenová úroveň i ceny zpracovatelského průmyslu klesaly, zatím co ceny motorových vozidel se v tomto roce zvýšily. Cenová změna motorových vozidel od roku

¹³⁹ Indexy cen průmyslových výrobců podle Klasifikace produkce (CZ-CPA 2008) [online]. Praha: ČSÚ, 2013 [vid. 2013-04-23]. Dostupné z http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/hdp_cr

2005 je částečně ovlivněna zvyšujícím se podílem menších levnějších aut vyráběných v TPCA Czech a HMMC Nošovice. Dalším nezanedbatelným faktorem, který tvoří tlak na snižování cen výrobků AP, je růst konkurence, který se projevil především v roce 2008.

Obr. 56 Vývoj změny cen výrobců AP, zpracovatelského průmyslu a celkové produkce ČR v letech 2000 – 2011

Zdroj: vlastní zpracování, data ČSÚ¹⁴⁰

Z průběhu všech tří křivek je zřejmý zásadní dopad cenové úrovně AP na cenovou úroveň zpracovatelského průmyslu i celkové produkce ČR, a to především v letech 2001 - 2008 a také v závěru sledovaného období – v letech 2010 - 2011.

¹⁴⁰ TB0001P1a Produkce (běžné ceny), TB0001P1b Produkce (ceny předchozího roku) [online]. Praha: ČSÚ, 2013 [cit. 2013-04-23]. Dostupné z <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkavyber.socas>

7. Závěr

První část praktické části diplomová práce je zaměřena na analýzu vývoje a rozbor příčin inflace a nezaměstnanosti v ČR v letech 2000 - 2011. Nezaměstnanost byla v ČR počátkem sledovaného období ovlivněna především pokračující transformací ekonomiky, kdy velký růst nezaměstnanosti postihl ČR již před rokem 2000, a po tomto roce dále pokračoval mírnějším tempem. Na zvyšování míry nezaměstnanosti se v tomto období podílel kromě snižující se poptávky po pracovní síle spojené s ochlazením ekonomiky v letech 2002 - 2003 také růst pracovní síly. Po vstupu ČR do EU se společně se zrušením celních bariér značně zjednodušil přístup ČR na zahraniční trh a zrychlil se tak i ekonomický růst, který umožnil tvorbu nových pracovních míst a tím i zvýšení poptávky po pracovní síle mírně tlumené stoupající produktivitou práce a konkurenčními tlaky. Dynamický růst HDP byl ukončen s příchodem hospodářské krize koncem roku 2008, která zapříčinila ochlazení ekonomiky a opětovné zvyšování nezaměstnanosti. Velkým problémem v této oblasti je dlouhodobá nezaměstnanost. Její vysokou míru kolem 50% z celkové nezaměstnanosti se během sledovaného období podařilo snížit až v roce 2008 a s hospodářskou krizí se její úroveň opět mírně zvýšila. V porovnání se státy EU se však míra nezaměstnanosti i dlouhodobé nezaměstnanosti vyvíjela pozitivně.

Výše míry inflace byla značně ovlivňována vývojem cen dovozových surovin na světových trzích, a to především ropy, zemního plynu, elektrické energie a zemědělské produkce. V letech 2001 - 2003 dovozové ceny těchto komodit klesaly. Následný růst jejich cen byl tlumen apreciací kurzu koruny k dolaru i k euru. Česká koruna posilovala téměř nepřetržitě až do konce roku 2008. Na míru inflace v ČR měly také velký vliv změny regulovaných cen, především ceny plynu a zavedení poplatků ve zdravotnictví. Neméně významně působily také změny vládních politik, které ovlivňovaly míru inflace vývojem sazeb DPH a růstem spotřebních daní z paliv, cigaret a alkoholických nápojů. ČNB se od roku 1998 zaměřila na cílování inflace, aby tak stabilizovala vývoj cenové úrovně v ČR. Během období největšího vlivu hospodářské krize byla v ČR zaznamenána deflace především díky silně snížené tuzemské i zahraniční poptávce. V letech 2010 a 2011 ceny mírně rostly a ČR se v roce 2011 řadí ke státům s mírnou inflací, pod průměrem EU.

Z vývoje krátkodobé Phillipsovy křivky ČR lze konstatovat zřetelný inverzní vztah v letech 2000 - 2001, 2002 - 2003, 2005 - 2008 a 2010 - 2011. V letech 2003 - 2004 a také 2009 - 2010 byl vývoj Phillipsovy křivky ovlivněn převahou nabídkových šoků a v letech 2004 - 2005 převahou šoku poptávkového. Mezi roky 2001 - 2002 působilo výrazné snižování cenové hladiny na světových trzích. Phillipsova křivka SRN vykazuje inverzní vztah míry inflace a nezaměstnanosti zřetelněji než Phillipsova křivka ČR. Výkyvy od záporného vývoje v letech 2003 - 2004 způsobil zřejmě nabídkový šok. V letech 2004 - 2006 v SRN patrně působily smíšené vlivy produktivity práce a vývoje cen na světových trzích. Phillipsova křivka Irska má výrazně odlišný vývoj, než obě předchozí verze. V letech 2000 - 2002 působila zřejmě střídavě převaha poptávkového a nabídkového šoku. Mezi lety 2001 - 2007 se téměř neměnila míra nezaměstnanosti, která mírně kolísala kolem výše 4,5%. Míra inflace nejprve výrazněji klesla v letech 2002 - 2004 a potom velice pozvolna rostla. Zřejmě na Phillipsovu křivku v letech 2004 - 2007 působilo inflační očekávání či mírně prorůstová měnová politika. I na irské Phillipsově křivce se však objevuje zřetelný inverzní vztah nezaměstnanosti a inflace a to v letech 2008 - 2010. První výzkumnou otázku o existenci inverzní závislosti mezi nezaměstnaností a inflací ČR, SRN i Irska lze zřejmě potvrdit.

Porovnáním křivek měr nezaměstnanosti ČR a SRN lze konstatovat jejich velmi podobný vývoj především v letech 2002 – 2008. Ve stejných letech lze pozorovat ve vývoji nezaměstnaností u obou zemí stejný trend. Nezaměstnanost SRN po roce 2002 rychleji rostla a od roku 2009 její růst zvolnil. Po roce 2009 se prudčeji zvýšila nezaměstnanost ČR a dosáhla tak výše naměřené v SRN. Vývoje nezaměstnaností ČR a Irska vykazovaly ve sledovaném období také velmi podobný trend. Irská nezaměstnanost dosahovala až do roku 2008 úroveň dlouhodobé nezaměstnanosti ČR. V roce 2008, kdy se značně snižuje nezaměstnanost ČR, irská nezaměstnanost prudce zrychluje až do roku 2011. Na konci sledovaného období dokonce irská dlouhodobá nezaměstnanost předstihla celkovou nezaměstnanost ČR.

Vývoj měr inflace ČR a SRN je rozdílný především v letech 2000 - 2008. V té době vykazovala míra inflace SRN stabilní růst v meziroční výši kolem 2 % a míra inflace ČR dosahovala v porovnání s vývojem v SRN značných výkyvů. Stabilnější je vývoj čisté

inlace, který je očištěn od vlivů regulovaných cen. Čistá inflace ČR dosahovala nižších hodnot než inflace SRN téměř po celé sledované období a znatelnější výkyvy směrem dolů byly zřejmě způsobeny apreciací koruny. Velmi sourodý byl vývoj inflace SRN a čisté inflace ČR po roce 2007. Větší rozdíly lze pozorovat mezi vývoji inflací ČR a Irsko. Irská inflace dosahuje také značných výkyvů, podobně jako inflace ČR, ale v letech, kdy česká inflace zpomaluje, irská zrychluje a naopak. Po celou dobu dosahuje míra irské inflace vyšších hodnot než česká, až hospodářská krize, která byla v Irsku spojena s krizí finančního sektoru, snížila irskou inflaci až do hlubší deflace, než byla v ČR. Závěrem sledovaného období je míra Irské inflace na úrovni čisté inflace ČR. Druhou výzkumnou otázkou, zda vývoj nezaměstnanosti a inflace v ČR je srovnatelný s vývoji nezaměstnanosti a inflace SRN a Irsko, lze potvrdit jen částečně. Srovnatelný vývoj lze pozorovat mezi ČR, SRN a Irskem v oblasti nezaměstnaností. Ve vývoji inflací se ale jednotlivé země liší. Je možné pozorovat podobný vývoj mezi inflacemi Irsko a ČR a to v tom smyslu, že míra irské inflace také značně kolísá. Srovnatelnější je vývoj inflací obou zemí až po roce 2009. V porovnání se SRN česká inflace značně kolísá v období, kdy inflace SRN vykazuje mírný, stabilní růst.

Poslední kapitola praktické části se věnuje rozboru zaměstnanosti a inflace v podnikové sféře ČR, SRN a Irsko. Z dat a grafů uvedených pro ČR lze konstatovat, že jak zaměstnanost, tak inflace se v různých odvětvích vyvíjela odlišně. Největších výkyvů ve vývoji zaměstnanosti i cenové úrovně dosahoval sektor zemědělství, kde se zaměstnanost snižovala především vlivem restrukturalizace hospodářství a příčinou změny cen zemědělských výrobců dosahovala lze spatřovat vývoj změn cenové hladiny zemědělských produktů na světových trzích a také vývoj nabídky a poptávky po zemědělských výrobcích tamtéž. Z vývoje podílů odvětví na HPH je jasné zřetelný dominantní vliv průmyslu a to především zpracovatelského, ve kterém je klíčovým odvětvím průmysl automobilový s nejvyšším podílem na tvorbě HPH a s nejsilnějším vývozem české ekonomice.

V hospodářství SRN lze sledovat také velké rozdíly ve vývoji zaměstnanosti jednotlivých sektorů. V sektorech zemědělství a průmyslu se zaměstnanost snižovala až do roku 2007, kdy začala mírně růst, aby s příchodem hospodářské krize opět klesala. Za nejstabilnější lze v SRN považovat vývoj zaměstnanosti v sektoru služeb, které mají evidentně zásadní

vliv na vývoj celkové zaměstnanosti SRN. Vývoj cenových změn výrobců vykazuje také značné výkyvy především v sektoru zemědělství. Nejstabilnější je opět vývoj cenové úrovně výstupů sektoru tržeb, který má znatelně zásadní vliv na vývoj změn celkové cenové hladiny výrobců SRN. Z rozboru vývoje podílů odvětví SRN na dosažené HPH je zřejmé, že ekonomika SRN se opírá především o výkon sektoru služeb, kde je tvorba přidané hodnoty i zaměstnanost nejvyšší.

Vývoj Irské zaměstnanosti nevykazuje mezi jednotlivými sektory tak velkých výkyvů jako v ČR nebo v SRN. Velmi podobně se v Irsku vyvíjí zaměstnanost v sektoru průmyslu a služeb a to především v letech 2004 - 2007. S příchodem hospodářské krize v roce 2008 klesá různým tempem zaměstnanost všech odvětví, nejvýrazněji v průmyslu a nejméně v odvětví služeb, kde je vývoj zaměstnanosti nejstabilnější. Vývoj cenové hladiny jednotlivých sektorů či odvětví je velmi různorodý. Nejstabilněji opět působí vývoj cenové hladiny některých odvětví sektoru služeb, ale nelze určit, který sektor se na vývoji cenové hladiny Irska podílí zásadním způsobem. Z vývoje podílů na tvorbě HPH lze vyvodit, že irská ekonomika je více závislá na sektoru průmyslu, než tomu je v SRN. Z hlediska vývoje přírůstků jednotlivých sektorů na tvorbu HPH se česká ekonomika blíží spíše ekonomice Irska.

Poslední podkapitola práce analyzuje vývoj zaměstnanosti a změny cen v klíčovém odvětví české ekonomiky, kterým je automobilový průmysl. Nejprve je zkoumán jeho produkční výkon, který byl především po roce 2004 velmi dynamický. Vývoj zaměstnanosti v automobilovém průmyslu má zřetelný vliv na hodnoty míry nezaměstnanosti zjištěné za celou ČR. Ceny výrobků AP se během sledovaného období snižovaly, s výjimkou roku 2009, a evidentně ovlivňovaly cenovou úroveň zpracovatelského průmyslu i celkové produkce ČR. Ceny vstupů AP během sledovaného období ale rostly. Na cenové hladině produkce AP se začal projevovat dopad prodeje automobilových závodů TCA Czech a HMMC Nošovice, které vyrábí levnější automobily nižší třídy než Škoda MB. Třetí výzkumnou otázku, zda vývoj zaměstnanosti a inflace automobilového průmyslu ČR měl rozhodující dopad do úrovně nezaměstnanosti a inflace celé ČR lze také potvrdit.

Závěrem lze dodat, že k rozvoji české ekonomiky by bylo prospěšné podporovat především rozvoj sektoru služeb, kde je vyšší tvorba přidané hodnoty a vzhledem k nižší

produktivitě práce i vyšší zaměstnanost. Ke zvýšení zaměstnanosti lze napomáhat snahou o vyrovnávání ekonomických disparit mezi jednotlivými kraji ČR. To znamená podporovat tvorbu nových pracovních míst v krajích s nejvyšší mírou nezaměstnanosti spolu s rozvojem vzdělanosti pracovní síly.

Seznam použité literatury

Citace:

HENDERSON, Vernon J., William POOLE. Principles of Macroeconomics. Lexington: D. C. Heath and Company, 1991. ISBN 0-669-14493-2.

HOLMAN, R. Makroekonomie. Středně pokročilý kurz. 1.vyd. Praha: C. H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-764-2.

JURAJDA, Š. a D. Münch. Understanding Long-Term Unemployment in the Czech Republic. Finance a úvěr. Praha: Karlova univerzita v Praze ve spolupráci s MFCR, 2003, roč. 53, č. 1 a 2, ISSN 0015-1920.

KADERÁBKOVÁ, A. a kol. ROČENKA KONKURENCESCHOPNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY 2006 – 2007. Praha3: Linde nakladatelství s.r.o., 2007. ISBN 80-86131-64-5.

KADERÁBKOVÁ, B. Úvod do makroekonomie Neoklasický přístup. Vyd. Praha: C. H. BECK, 2003. ISBN 80-7179-788-X.

KLIKOVÁ, CH., I. KOTLÁN a kol. Hospodářská politika: teorie a praxe. 2.vyd. Ostrava: SOKRATES, 2006. ISBN 80-86572-37-4.

LIŠKA V. a kol., Makroekonomie. 2.vyd., Praha: PROFESIONAL PUBLISHING, 2004. ISBN 80-86419-54-1.

MACH, M., Makroekonomie II. Pro magisterské (inženýrské) studium. 3.vyd. (dotisk) Slaný: MELANDRIUM, 2001. ISBN 80-86175-18-9.

MANKIW, Gregory N. Makroekonomice. 4th.ed., New York: Worth Publishers, 1999. ISBN 1-57259-644-9.

MANKIW, Gregory N. Principles of Economics. 2th ed., Fort Worth: Harcourt College Publishers, 2001. ISBN 0-03-025951-7.

SOUKUP, J., et al. Makroekonomie. 2.aktual. vyd. Praha: MANAGEMENT PRESS, 2010. ISBN 978-80-7261-219-2.

SPĚVÁČEK V. et al. Česká ekonomika po vstupu do Evropské unie. Politická ekonomie. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2008, roč. 52, č. 3. ISSN 0032-3233.

SPĚVÁČEK V. et al. Makroekonomický vývoj České republiky v letech 1996-2004. Politická ekonomie. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2006, roč. 50, č. 2. ISSN 0032-3233.

TULEJA P., et al. *Základy makroekonomie*. Computer Press, a.s., 2008. ISBN80-251-0952-6.

ŽÁK, M., Hospodářská politika. 1.vyd. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2007. ISBN978-80-86730-04-2.

Internetové zdroje:

201 R Zaměstnanost v NH dle oblastí a krajů [online]. Praha: ČSÚ, 2013, [cit. 2013-03-31]. Dostupné z http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/kapitola/3103-12-r_2012-201.

3.Měsíční růst cenové hladiny sledovaného měsíce proti předchozímu.[online]. Praha: ČSÚ, 2013, [cit.2013-04- 04]. Dostupné z http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/mira_inflace.

Agricultural Input and Output Price Indices (Base 2000=100) by [online]. Eurostat, 2013, [cit.2013-05-03]. Dostupné z <http://www.cso.ie/px/pxeirestat/Statire/SelectVarVal/aveselections.aspo>.

ArbeitsloseundArbeitslosenquote[online].*BundeszentralefürpolitischeBildung*. [online], 2013, [cit. 2013-01-28]. Dostupné z <http://www.bpb.de/nachschlagen/zahlen-und-fakten/soziale-situation-in-deutschland/61718/arbeitslose-und-arbeitslosenquote>.

Celková míra dlouhodobé nezaměstnanosti, v členění podle pohlaví.[online]. Praha: ČSÚ, 2013, [cit. 2013-03-08]. Dostupné z <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html,h?ptabkod=tsdsc330>.

Česká republika: Hlavní makroekonomické ukazatele.[online]. Praha: ČSÚ, 2013, [cit. 2013-03-08]. Dostupné z http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/casove_rady.

FRIEDMAN, Milton. *The Role of Monetary Policy.*[online]. The American Economic Review. 1968, vol. 58, 1. Dostupné z <http://www.aeaweb.org/aer/top20/58.11-17.pdf>.

Gross value added (at basic prices)[online]. Eurostat, 2013, [cit. 2013-05-02]. Dostupné z <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/setupDownloads.do>.

HICP - inflationrate (tec00118), Unemployment rate, by sex (tsdec450).[online]. Eurostat, 2013, [cit. 2013-04-18]. Dostupné z http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database.

Indexy cen průmyslových výrobců podle Klasifikace produkce (CZ-CPA 2008). [online]. Praha: ČSÚ, 2013, [vid. 2013-04-23]. Dostupné z http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/hdp_cr.

Indexy spotřebitelských cen - životních nákladů (měsíčně).[online]. Praha: ČSÚ, 2013, [cit. 2013-04-09]. Dostupné z http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/isc_cr.

KUPKA, V. *Trh práce a nezaměstnanost v letech 1993 až 2006. Krátká tematická analýza*[online]. Praha: ČSÚ, 2013, Dostupné z http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/c_250407.doc.

Měnové ukazatele [online]. Praha: Businessinfo, 2013, [cit. 2013-03-08]. Dostupné z <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/hlavni-menove-a-fiskalni-ukazatele-cr-3113.html#kurzczkeur>.

NationalAccounts by 10 branches - employment data [nama_nace10_e] [online]. Eurostat, 2013, [cit. 2013-05-03]. Dostupné z <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/setupDownloads.do>.

PHILLIPS, A. W. *The Relationbetween Unemployment and the Rate of Change of Money WageRates in the United Kingdom, 1861-1957*. *Economica*. November 1958, vol. 26, no. 100, s. 283-299. Dostupné z <http://www.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1468-0335.1958.tb00003.x/pdf>.

Počet zaměstnanců a mzdy od roku 1995 [online]. Praha: ČSÚ, 2013, [cit. 2013-03-08]. Dostupné z http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=Tab.&cislatab=PRA1040CU.&&kapitola_id=3.

Průměrná roční míra změny Harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP) [online]. Praha: ČSÚ, 2013 [cit. 2013-03-31]. Dostupné z <http://apl.czso.cz/ode/tab/tsieb060>.

Příspěvky odvětví k růstu hrubé přidané hodnoty [online]. Praha: ČSÚ, 2013 [cit. 2013-04-23]. Dostupné z http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/hdp_cr.

Real GDP growthrate (tec00115), HICP - inflationrate (tec00118), Unemployment rate, by sex (tsdec450), Employmentrate, by sex (tsdec420). [online]. Eurostat, 2013 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/statistics/search_database.

Souhrnné údaje o výrobě, domácích prodejkách a exportu všech českých výrobců vozidel [online]. AUTOSAP, 2013 [vid. 2013-03-11]. Dostupné z <http://www.autosap.cz/default2.asp?page={4A86501A-BBD5-4B8F-AE57-397BC8051C9A03>.

Tab. 01.01 Vybrané demografické údaje v České republice [online]. Praha: ČSÚ, 2013 [cit. 2013-03-08]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/kapitola/3103-12-r_2012-10500.

Tab. 04.02 Podíl odvětví na hrubé přidané hodnotě v České republice [online]. Praha: ČSÚ, 2013 [cit. 2013-03-08]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cr_od_roku_1989.

Tab. 04.03 Podíl hrubé přidané hodnoty dle vlastnictví v České republice [online]. Praha: ČSÚ, 2013 [cit. 2013-03-08]. Dostupné z http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cr_od_roku_1989#07.

Tab. 05.01 Zaměstnanost a nezaměstnanost v České republice podle výsledků výběrového šetření pracovních sil (VŠPS).[online]. Praha: ČSÚ, 2013 [cit. 2013-04-10]. Dostupné z http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cr_od_roku_1989#05.

Tab. 06.03 Zahraniční obchod České republiky podle tříd mezinárodní klasifikace SITC. [online]. Praha: ČSÚ, 2013 [vid. 2013-03-11]. Dostupné z http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cr_od_roku_1989#03.

Tab. 10-16. Pracovní síly v národním hospodářství (zaměstnaní i nezaměstnaní) a jejich struktura podle vzdělání, věkových skupin a krajů [online]. Praha: ČSÚ, 2013 [cit. 2013-03-08]. Dostupné z http://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/kapitola/10n1-04-_2004-1000.

Tab. 10-20. Nezaměstnaní a jejich struktura podle vzdělání, věkových skupin a krajů.[online]. Praha: ČSÚ, 2013 [cit. 2013-01-22]. Dostupné z http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/kapitola/0001-12-r_2012-1000.

Tab. 105R (K) Důvody neaktivity a postavení neaktivního obyvatelstva [online]. Praha: ČSÚ, 2013 [cit. 2013-03-08]. Dostupné z http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/kapitola/3103-12-r_2012-10500.

Tab. Indexy vývozních a dovozních cen (měsíčně) [online]. Praha: ČSÚ, 2013 [cit. 2013-04-15]. Dostupné z http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/izc_cr.

Tab. R 01 Zaměstnanost cizinců podle postavení v zaměstnání v letech 1997-2011 (31. 12) [online]. Praha: ČSÚ, 2013 [cit. 2013-03-08]. Dostupné z http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/datove_udaje/ciz_zamestnanost#cr.

Tab. 204/R ODVĚTVÍ ČINNOSTI ZAMĚSTNANÝCH V NH [online]. ČSÚ 2013 [vid. 2013-03-08]. Dostupné z http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cr_od_roku_1989

Tab. klíčových makroekonomických indikátorů [online]. Praha: ČNB, 2013 [cit. 2013-02-09]. Dostupné z http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2012/2012_I/index.html.

TB0001P1a Produkce (běžné ceny), TB0001P1b Produkce (ceny předchozího roku) [online]. Praha: ČSÚ, 2013 [cit. 2013-04-23]. Dostupné z <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkavyber.socas>.

TB0001P1d Produkce (objemové indexy, SOPR=100) [online]. Praha: ČSÚ, 2013 [cit. 2013-04-23]. Dostupné z http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/hdp_cr.

TB0001PPS Zaměstnanost celkem (osoby) [online]. Praha: ČSÚ, 2013 [cit. 2013-04-23]. Dostupné z http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/hdp_cr.

Unemployment rate, by sex (tsdec450), Long-term unemployment rate, by sex (tsdsc330) [online]. Eurostat 2013 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database.

Základní ukazatele hospodářského vývoje ČR - souhrnná Tab. [online]. Praha: VÚPSV, 2013 [cit. 2013-01-01]. Dostupné z http://www.vupsv.cz/index.php?p=economic_social_indicators.

Zpráva o inflaci – leden 2006 [online]. Praha: ČNB, 2013 [cit. 2013-03-09]. Dostupné z http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2006/2006_leden/index.html.

Zpráva o inflaci – leden 2012 [online]. Praha: ČNB, 2013 [cit. 2013-03-09]. Dostupné z http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2012/2012_leden/index.html.

Ostatní literatura:

FRIEDMAN, Milton. Za vším hledej peníze. Z amerického originálu „Money mischiel“. GradaPublishing, 1997. ISBN 80-7169-480-0.

Kolektiv CES VŠEM, NOZV NVF: Konkurenční schopnost České republiky 2010: Vývoj hlavních indikátorů. Praha: Linde 2010. ISBN 978-80-7201-826-0.

KOMÁREK, L. Stav výzkumu Phillipsovy křivky. Finance a úvěr. 2001, roč. 51, č7/8, s. 430-432. ISSN 0015-1920.

MIELCOVÁ, E. Economic Growth and Unemployment Rate of the Transition Country – the Case of the Czech Republic 1969-2009. E+M Ekonomie a Management. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2011, roč. 14, č.1, s. 29-37. ISSN 1212-3609.

Seznam příloh

Příloha A	Klíčové makroekonomické indikátory, část 1	119
Příloha B	Klíčové makroekonomické indikátory, část 2	120
Příloha C	Příspěvky odvětví k růstu hrubé přidané hodnoty, část 1	121
Příloha D	Příspěvky odvětví k růstu hrubé přidané hodnoty část 2.....	122

Příloha A Klíčové makroekonomické indikátory,

část 1

		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
POPTÁVKA A NABÍDKA								
Hrubý domácí produkt								
HDP	mld. Kč, stálé ceny r. 2005, sez. očištěno	2189,7	2244,9	2286,0	2787,1	2915,1	3114,1	3339,3
HDP	%, meziročně, reálně, sez. očištěno	3,7	2,4	1,8	3,8	4,6	6,8	7,2
Výdaje na konečnou spotřebu domácností	%, meziročně, reálně, sez. očištěno	1,4	2,4	2,2	5,3	3,1	3,0	4,4
Výdaje na konečnou spotřebu vlády	%, meziročně, reálně, sez. očištěno	0,7	3,6	6,7	6,0	-3,3	1,6	-0,6
Tvorba hrubého kapitálu	%, meziročně, reálně, sez. očištěno	9,6	6,6	4,5	-0,9	6,4	4,4	10,9
Vývoz zboží a služeb	%, meziročně, reálně, sez. očištěno	17,8	11,2	2,0	7,6	13,2	11,8	14,2
Dovoz zboží a služeb	%, meziročně, reálně, sez. očištěno	17,1	12,7	4,9	7,4	9,6	6,0	11,1
Čistý vývoz	mld. Kč, stálé ceny r. 2005, sez. očištěno	-63,9	-97,1	-146,4	-66,9	-17,7	85,2	156,4
Koincidenční ukazatele								
Průmyslová produkce	%, meziročně, reálně	-	7,4	4,1	1,6	10,4	3,9	8,3
Stavební produkce	%, meziročně, reálně	5,3	10,4	3,0	9,3	8,8	5,2	6,0
Tržby v maloobchodě včetně motoristického segmentu	%, meziročně, reálně	4,3	8,5	1,7	7,2	3,8	8,1	10,8
CENY								
Hlavní cenové ukazatele								
Míra inflace	%, konec období	3,9	4,7	1,8	0,1	2,8	1,9	2,5
Spotřebitelské ceny	%, meziročně, průměr	4,0	4,7	1,8	0,1	2,8	1,9	2,5
Regulované ceny (17,15 %)*	%, meziročně, průměr	7,3	11,1	5,7	0,6	3,5	5,7	9,3
Čistá inflace (82,85 %)*	%, meziročně, průměr	3,0	3,3	0,8	0,0	1,8	0,7	0,4
Ceny potravin (včetně alkoholických nápojů a tabáku) (25,63 %)*	%, meziročně, průměr	3,7	4,6	-0,9	-1,2	2,8	0,0	-0,2
Korigovaná inflace bez pohonných hmot (53,52 %)*	%, meziročně, průměr	1,9	3,0	2,4	0,6	1,2	0,7	0,6
Ceny pohonných hmot (3,70 %)*	%, meziročně, průměr	10,3	-4,9	-9,3	1,5	4,5	7,8	3,7
Měnověpolitická inflace (bez vlivu změn daní)	%, meziročně, průměr	4,4	4,7	1,8	0,1	2,0	1,8	2,3
HICP		3,7	4,5	1,4	-0,1	2,6	1,6	2,1
Deflátor HDP	%, meziročně, sez. očištěno	1,6	4,9	2,8	0,9	4,0	-0,3	0,5
Díličí cenové ukazatele								
Ceny průmyslových výrobců	%, meziročně, průměr	5,1	3,0	-0,5	-0,3	5,6	3,1	1,4
Ceny zemědělských výrobců	%, meziročně, průměr	8,6	9,6	-7,5	-4,5	9,6	-9,8	1,3
Ceny stavebních prací	%, meziročně, průměr	4,1	4,0	2,7	2,2	3,7	3,0	2,9
Cena ropy Brent	%, meziročně, průměr	71,1	-12,7	2,2	15,5	32,7	42,3	20,0
TRH PRÁCE								
Průměrná měsíční mzda	%, meziročně, nominální	6,4	8,8	8,0	5,8	6,3	5,0	6,6
Průměrná měsíční mzda	%, meziročně, reálně	2,4	3,9	6,1	5,7	3,4	3,0	4,0
Počet zaměstnanců včetně členů produkčních družstev	%, meziročně	-1,4	0,3	-0,8	-2,0	-0,2	2,2	1,2
Nominální jednotkové mzdové náklady	%, meziročně	1,4	6,2	4,6	1,5	3,7	0,6	0,2
Nominální jednotkové mzdové náklady v průmyslu	%, meziročně	-1,8	11,0	0,5	-1,2	1,2	-7,2	-7,2
Souhrnná produktivita práce	%, meziročně	3,6	2,5	1,9	3,8	5,1	4,6	5,6
Obecná míra nezaměstnanosti (ILO)	%, průměr, věk 15-64	8,8	8,1	7,3	7,8	8,4	8,0	7,2
Míra registrované nezaměstnanosti celkem (MPSV)	%, průměr	-	-	-	-	10,0	9,5	8,6

Příloha B Klíčové makroekonomické indikátory,

část 2

		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
POPTÁVKA A NABÍDKA								
Hrubý domácí produkt								
HDP	mld. Kč, stálé ceny r. 2005, sez. očištěno	3530,3	3632,5	3467,6	3557,0	3616,7	3616,7	3685,0
HDP	%, meziročně, reálně, sez. očištěno	5,7	2,9	-4,5	2,6	1,7	0,0	1,9
Výdaje na konečnou spotřebu domácností	%, meziročně, reálně, sez. očištěno	4,1	3,0	-0,4	0,5	-0,5	0,3	1,0
Výdaje na konečnou spotřebu vlády	%, meziročně, reálně, sez. očištěno	0,4	1,2	3,8	0,6	-1,5	0,3	-0,3
Tvorba hrubého kapitálu	%, meziročně, reálně, sez. očištěno	15,4	1,3	-20,5	5,6	1,2	1,0	1,7
Vývoz zboží a služeb	%, meziročně, reálně, sez. očištěno	11,2	3,6	-9,7	16,0	12,4	1,9	8,0
Dovoz zboží a služeb	%, meziročně, reálně, sez. očištěno	12,8	2,4	-11,4	15,7	10,0	2,6	6,8
Čistý vývoz	mld. Kč, stálé ceny r. 2005, sez. očištěno	139,3	175,1	198,7	237,8	327,5	313,1	372,7
Koincidenční ukazatele								
Průmyslová produkce	%, meziročně, reálně	10,6	-1,8	-13,6	10,3	-	-	-
Stavební produkce	%, meziročně, reálně	7,1	0,0	-0,9	-7,1	-	-	-
Tržby v maloobchodě včetně motoristického segmentu	%, meziročně, reálně	10,0	2,7	-4,7	1,3	-	-	-
CENY								
Hlavní cenové ukazatele								
Míra inflace	%, konec období	2,8	6,3	1,0	1,5	1,9	-	-
Spotřebitelské ceny	%, meziročně, průměr	2,8	6,4	1,1	1,5	1,9	3,2	1,5
Regulované ceny (17,15 %)*	%, meziročně, průměr	4,8	15,6	8,4	2,6	4,7	8,6	3,0
Čistá inflace (82,85 %)*	%, meziročně, průměr	1,7	2,4	-0,9	0,0	1,3	0,9	1,4
Ceny potravin (včetně alkoholických nápojů a tabáku) (25,63 %)*	%, meziročně, průměr	3,8	3,0	-0,9	0,9	3,9	1,2	1,0
Korigovaná inflace bez pohonných hmot (53,52 %)	%, meziročně, průměr	0,7	2,0	0,0	-1,2	-0,7	0,4	1,8
Ceny pohonných hmot (3,70 %)*	%, meziročně, průměr	-0,3	4,3	-11,1	11,8	9,9	4,7	-1,2
Měnověpolitická inflace (bez vlivu změn daní)	%, meziročně, průměr	2,2	4,4	0,9	0,4	1,9	2,0	1,6
HICP		3,0	6,3	0,6	1,2	2,1		
Deflátor HDP	%, meziročně, sez. očištěno	3,3	1,9	2,0	-1,7	-0,3	1,9	1,2
Dílčí cenové ukazatele								
Ceny průmyslových výrobců	%, meziročně, průměr	4,1	4,5	-3,1	1,2	5,6	2,6	1,8
Ceny zemědělských výrobců	%, meziročně, průměr	16,4	10,8	-24,3	5,6	20,0	-2,9	0,6
Ceny stavebních prací	%, meziročně, průměr	3,9	4,5	1,3	-0,2	-0,5	-	-
Cena ropy Brent	%, meziročně, průměr	11,1	34,5	-36,7	28,7	39,5	0,2	-4,2
TRH PRÁCE								
Průměrná měsíční mzda	%, meziročně, nominálně	7,2	7,8	3,3	1,9	2,4	2,5	3,2
Průměrná měsíční mzda	%, meziročně, reálně	4,3	1,4	2,3	0,4	0,4	-0,7	1,8
Počet zaměstnanců včetně členů produkčních družstev	%, meziročně	1,9	1,7	-2,1	-2,1	0,3	-0,2	0,0
Nominální jednotkové mzdové náklady	%, meziročně	2,4	4,3	2,7	-3,1	0,2	2,1	1,3
Nominální jednotkové mzdové náklady v průmyslu	%, meziročně	2,4	-3,3	0,1	-7,9	-	-	-
Souhrnná produktivita práce	%, meziročně	3,5	0,8	-3,5	4,5	1,5	0,0	1,9
Obecná míra nezaměstnanosti (ILO)	%, průměr, věk 15-64	5,4	4,4	6,7	7,4	6,8	6,8	6,8
Míra registrované nezaměstnanosti celkem (MPSV)	%, průměr	7,0	5,8	8,3	9,3	8,9	8,8	9,0

* v závorkách jsou uvedeny stálé váhy na současném spotřebním koši, ** kalkulace ČNB

- údaj není dostupný nebo ho ČNB neprognózuje, zvýrazněná data = prognóza ČNB

Zdroj: Tab. klíčových makroekonomických indikátorů [online]. Praha: ČNB, 2013 [cit. 2013-02-09]. Dostupné z http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2012/2012_I/index.html.

Příloha C Příspěvky odvětví k růstu hrubé přidané hodnoty, část 1

rok / čtvrtletí	Zemědělství, lesnictví a rybářství	Průmysl, těžba a dobývání		Stavebnictví	Obchod, doprava, ubytování a pohostinství	Informační a komunikační činnosti
		celkem	z toho: zpracovatelský průmysl			
Year / Quarter	Agriculture, forestry and fishing	Manufacturing, mining and quarrying and other industry		Construction	Trade, transportation, accommodation and food service	Information and communication
		Total	of which: Manufacturing			
ESA 95	B.1g	B.1g	B.1g	B.1g	B.1g	B.1g
NACE	A	B+C+D+E	C	F	G+H+I	J
	1	2	3	4	5	6
1995
1996	-0,3	4,3	3,5	0,1	0,4	0,7
1997	-0,3	0,1	1,4	-1,2	0,5	0,4
1998	0,2	-0,5	0,2	-0,5	-0,2	-0,1
1999	0,1	1,7	1,8	-0,9	0,8	0,0
2000	0,0	3,6	3,4	-0,6	1,1	0,3
2001	-0,1	0,9	0,8	-0,3	1,6	0,2
2002	-0,1	1,3	1,3	0,0	0,9	0,3
2003	0,2	1,0	1,0	0,3	0,6	0,3
2004	0,3	2,5	2,1	0,5	0,9	0,1
2005	0,1	4,7	4,9	0,0	0,9	0,6
2006	-0,2	5,0	4,8	0,2	1,8	0,5
2007	-0,5	2,0	2,0	0,4	1,6	0,5
2008	0,2	3,0	2,6	-0,1	-0,8	0,2
2009	0,6	-4,1	-3,6	-0,1	-1,2	-0,1
2010	-0,5	1,8	2,7	0,3	0,7	0,0
2011	-0,1	1,4	1,8	-0,3	0,7	0,0
2012	-0,3	0,2	0,0	-0,4	-0,2	-0,1

Příloha D Příspěvky odvětví k růstu hrubé přidané hodnoty část 2

rok / čtvrtletí	Peněžnictví a pojišťovnictví	Činnosti v oblasti nemovitosti	Profesní, vědecké, technické a administrativní činnosti	Veřejná správa a obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče	Ostatní činnosti	Hrubá přidaná hodnota v základních cenách
Year / Quarter	Financial and insurance activities	Real estate activities	Professional, scientific, technical and administrative activities	Public administration, education, health and social work	Other service activities	Gross value added at basic prices
ESA 95	B.1g	B.1g	B.1g	B.1g	B.1g	B.1g
NACE	K	L	M+N	O+P+Q	R+S+T+U	
	7	8	9	10	11	12=1+2+4+...+11
1995
1996	0,7	-0,7	-0,8	-0,2	-0,2	4,0
1997	0,1	-0,3	-0,3	-0,6	-0,1	-1,7
1998	1,0	0,1	0,2	-0,2	-0,3	-0,2
1999	-0,2	0,3	0,2	-0,3	-0,1	1,7
2000	-0,5	0,9	-0,1	0,0	0,2	4,9
2001	0,3	-0,1	0,3	0,3	-0,1	3,2
2002	-0,8	-0,1	0,8	0,3	0,0	2,7
2003	0,5	0,1	0,0	0,2	0,1	3,1
2004	0,2	0,1	0,1	-0,1	-0,1	4,6
2005	-0,3	0,7	0,4	0,1	-0,1	7,1
2006	0,3	0,3	-0,2	-0,1	0,3	7,9
2007	0,6	0,2	0,7	0,1	0,0	5,5
2008	0,5	0,5	0,4	0,2	-0,2	3,8
2009	0,3	0,3	-0,7	0,1	-0,1	-5,0
2010	0,1	0,1	0,3	0,0	0,0	3,0
2011	0,1	0,1	0,1	-0,3	0,1	1,9
2012	-0,3	-0,1	0,3	0,0	-0,2	-1,1

Zdroj: *Příspěvky odvětví k růstu hrubé přidané hodnoty* [online]. Praha: ČSÚ, 2013 [cit. 2013-04-23]. Dostupné z http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/hdp_cr